

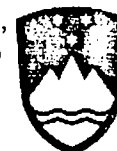
GOZDARSKI INŠTITUT SLOVENIJE

Znanstveno-raziskovalni oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko

FOOD AND
AGRICULTURE
ORGANIZATION
OF THE
UNITED NATIONS

Ministrstvo za kmetijstvo,
gozdarstvo in prehrano
Ministrstvo za šolstvo,
znanost in šport

ROBERT ROBEK, NEVENKA BOGATAJ, JAKA KLUN, NIKE, KRAJNC,
ROBERT MAVSAR, NIKICA OGRIS, MITJA PIŠKUR, MIRKO MEDVED

Handwritten initials

l 501

ln = 5852

ID = 1076390

Napredek pridobivanja in rabe lesa za razvoj podeželja v občini Solčava

Forest Operation Improvements for
Rural Development in Slovenia

ŠTUDIJA / CASE STUDY

Ljubljana, osnutek 4 9.2002

GDK 3 + 923.4 : (497.12 Solčava)

12.6.: pridobivanje lesa, raba lesa, vpliv na okolje, mala gozdna posesti,
tehnoški razvoj, gozdna tehnika

T.D." 2.13

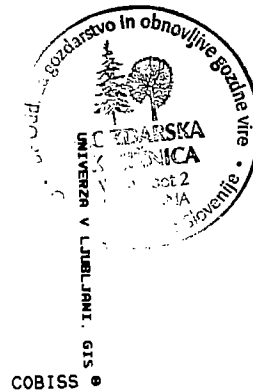
GOZDARSKA KNJIŽNICA

K E

501

22002000259

PREDGOVOR / FOREWORD

Študije primerov okolju prilagojenega pridobivanja lesa predstavljajo del serije iniciativ Forest Harvesting, Trade and Market Branch of FAO, s katerimi se promovirajo okolju prilagojene tehnike pridobivanja lesa in gozdnega gradbeništva v prizadevanju k napredku tehnologij ter njihovi usklajenosti s cilji trajnostnega gospodarjenja z gozdovi.

Gozd in les sta v preteklosti predstavljala temelj stabilnosti podeželja. To še posebej drži za Evropo, kjer je visok delež zasebnih gozdov in število gozdnih posestnikov zgodovinsko pogojen. Z družbenimi spremembami konec dvajsetega stoletja in globalnimi okoljskimi spremembami dobiva napredno pridobivanje in raba lesa v drobnoposestnih gozdovih nov pomen, saj vse manj gozdnih posestnikov aktivno gospodari s svojimi gozdovi. Fraksa pridobivanja in raba lesa v drobnoposestnih gozdovih nazaduje ter vse manj prispeva k ohranitvi in razvoju podeželja. Trajnostno pridobivanje lesa v drobnoposestnih gozdovih ni problem samo tranzicijskih ekonomij, je problem celotne Evrope in razvitega sveta.

Pričujoča študija je nastala v okviru ciljnega raziskovalnega programa (CRP) 'Konkurenčnost Slovenije 2001-2006' - projektov 'Tehnološki razvoj pridobivanja lesa pri gozdnih posestnikih ob vstopanju Slovenije v EU' ter 'Ocenjevanje socialnih, ekonomskih, tehnoloških in okoljskih vplivov rabe lesne biomase v regiji' s sofinanciranjem FAO, Forest Product Division in podpori Zavoda za gozdove Slovenije ter občine Solčava. Z njo želimo prikazati primer uspešnega spodbujanja tehnološkega razvoja v lokalni skupnosti na področjih, ki so povezana s pridobivanjem lesa in prispevati k širitvi načel okolju prilagojene gozdne tehnike tudi na področju drobnoposestnih zasebnih gozdov.

Za pomoč pri njeni izvedbi se posebej zahvaljujemo Sodelavcem Gozdarskega Inštituta Slovenije, Zavodu za gozdove Slovenije in gozdarjem na Krajevni enoti Luče ter vsem gozdnim posestnikom na Solčavskem.

Wulf Killman,
Director Forest Product Division, Forestry Department, FAO

POVZETEK / SUMMARY

SIMBOLI, OKRAJŠAVE, DEFINICIJE

Simboli

cm	centimeter
ha	hektar
km	kilometer
m	meter
m ²	kvadratni meter
m ³	kubični meter
kWh	kilovatna ura

Okrajšave

DU	delovna ura
HC	skupina gospodinjstev: M, L, XL, OUT
M	domačini - srednje velika gozdna posest (5,0 - 49,9 ha)
L	domačini - velika gozdna posest (50,0 - 99,9 ha)
XL	domačini - zelo velika gozdna posest (100,0 ha in več)
OUT	nedomačini – gozda posest v lokalni skupnosti nad 5,0 ha
FAO	Food and Agriculture Organization of the United Nations
ZS	Zasebni sektor

Definicije

Izkoriščanje gozdov: skupno ime za proizvodne procese pridobivanja lesa, gradnje in vzdrževanja gozdnih prometnic.

Raba lesa: skupno ime za procese razžagovanja lesa, rabe lesne biomase v energetske namene ter trženje in prodajo gozdnih lesnih proizvodov.

Gozdni posestnik: fizična oseba, ki ima po podatkih indeksa gozdnih posestnikov v lasti ali solasti gozd. Sinonim za gozdnega posestnika je zasebni lastnik gozda.

Gospodinjstvo: vsaka družinska ali nedružinska skupnost oseb, ki skupaj stanuje in porablja sredstva za osnovne življenjske potrebe.

Gozdna posest: skupna površina zasebnih gozdov v lasti vseh članov gospodinjstva. Gospodarjenje z gozdno posestjo je enovito – z njo se gospodarja na enak način.

Lokalna skupnost: prostorsko zaokroženo področje, v kateri delovni ljudje in občani naselja, dela naselja ali več povezanih naselij uresničujejo določene skupne interese.

Občina: temeljna lokalna samoupravna skupnost, ki v okviru ustave in zakonov samostojno ureja in opravlja svoje naloge, ki so nanjo prenesene z zakoni ter zajema eno ali več naselij.

KAZALO VSEBINE

PREDGOVOR / FOREWORD	i
POVZETEK / SUMMARY	iii
SIMBOLI, OKRAJŠAVE, DEFINICIJE	iv
1. UVOD	1
1.1 CILJI IN OBSEG ŠTUDIJE	1
2. OBMOČJE RAZISKAVE	2
2.1 ZNAČILNOSTI ZASEBNIH GOZDOV SLOVENIJI	2
2.2 RAZISKOVALNI OBJEKT	4
2.2.1 Opis lokalne skupnosti Solčava	4
2.2.2 Razvoj zasebne gozdne posesti v Solčavi	6
3. METODE DELA	9
3.1 METODE UGOTAVLJANJE POMENA LESA	9
3.1.1 Izhodišča za zbiranja podatkov	9
3.1.2 Anketa o pomenu pridobivanja in rabe lesa	9
3.1.3 Ugotavljanje pomena lesa za nelastnike gozdov	12
3.2 METODE OCENJEVANJA RAZVOJNIH MOŽNOSTI	13
3.3 METODE PREPOZNAVANJA IN OPREDELITVE RAZVOJNIH POBUD	14
3.3.1 Zasnova delavnic	14
3.3.2 Izbor moderatorjev	14
3.3.3 Izvedba delavnic	15
4. REZULTATI	16
4.1 POMEN PRIDOBIVANJA IN RABE LESA	16
4.1.1 Pomen gozda za gospodinjstva	16
4.1.2 Bilanca lesa	19
4.1.3 Izvajanje del pri pridobivanju lesa	22
4.1.4 Naprave in oprema za izkoriščanje gozdov	25
4.1.5 Predelava, raba in prodaja lesa	30
4.1.6 Usposobljenost in varnost pri delu v gozdu	33
4.1.7 Informiranost in sodelovanje	36
4.1.8 Zaznave anketirancev	39
4.2 OCENA RAZVOJNIH MOŽNOSTI	43
4.3 PREPOZNAVANJE POBUD	49
4.4 OPREDELITEV POBUD	50
5. RAZPRAVA	52
5.1 TEHNOLOŠKI RAZVOJ PRIDOBIVAJA IN RABE LESA V SOLČAVI	52
5.2 SPODBUJANJE TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA V LOKALNI SKUPNOSTI	53
6. ZAKLJUČKI	56
7. VIRI	57
PRILOGA 1 / APPENDIX 1: Anketni vprašalnik o pomenu pridobivanja in rabe lesa med gozdnimi posestniki v lokalni skupnosti	58
PRILOGA 2 / APPENDIX 2: Skrajšan anketni vprašalnik o pomenu pridobivanja in rabe lesa med gozdnimi posestniki v lokalni skupnosti??	58

1. UVOD

V Evropi prevladujejo zasebni gozdovi. Povprečna velikost zasebne gozdne posesti v Evropi znaša okrog 11 ha, več milijonov zasebnih lastnikov gozdov ima v lasti manj kot 3 ha gozdov (TBFRA-2000). Za lastnike drobnoposestnih gozdov je značilno manjše zanimanje za delo v gozdovih, pomanjkljiva opremljenost in usposobljenost za delo v gozdu ter majhna profitabilnost in nizka konkurenčna sposobnost pri plasiranju gozdnih proizvodov na tržišče (LAHDENSAARI (ed) 2001). Posledice take prakse gospodarjenja se kažejo v opuščanju izkoriščanja drobnoposestnih gozdov ter v neopravljenih gojitvenih in varstvenih delih. Ekstenzivno gospodarjenje v drobnoposestnih gozdovih je pogost pojav tudi drugod po svetu (TBFRA-2000).

Gozdovi in les so pomemben, v gorskih predelih pa celo strateški naravni vir, ki lahko pomembno prispevajo k trajnostnem razvoju podeželja. Z izboljšanjem opremljenosti, usposobljenosti in organiziranosti zasebnih lastnikov gozdov lahko bistveno povečamo gospodarsko in socialno učinkovitost ter okoljsko sprejemljivost pridobivanja, predelave in rabe lesa, s tem pa tudi kakovost življenja na podeželju.

Eden od načinov spodbujanja napredka pri pridobivanju, predelavi in rabi lesa je individualno svetovanje gozdnim posestnikom (JOHANSON 2000). Kljub številnim prednostim je manj primerno za izboljšave, ki zadevajo več gozdnih posestnikov ali vplivajo na ostale uporabnike gozdnega prostora. V takem primeru je potrebno individualno svetovanje nadgraditi in dopolniti v razvojno planiranje 'po meri lokalnega prebivalstva', s katerim načrtno in interdisciplinarno, pa vendar operativno in konkretno uskladimo varovalne in razvojne težnje pri rabi zasebnih gozdov v lokalni skupnosti. Potrebujemo uspešne primere tovrstnega spodbujanja, ki naj prilagojeni lokalnim razmeram in tradiciji dajo pravo mesto lesu v sodobni družbi.

Vse naštetu velja tudi za Slovenijo, ki ima preko 65% gozdov v zasebni lasti, velikost povprečne gozdne posesti pa je pod 3 ha (MEDVED 2000). Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport Republike Slovenije sta v okviru ciljnega raziskovalnega programa Konkurenčnost Slovenije 2001-2006 in sodelovanja s FAO – Forest product Division podprla to študijo z namenom razvijanja in promocije metod trajnostnega gospodarjenja z zasebnimi gozdovi. Študijo je izvedel znanstveno raziskovalni oddelek za gozdno tehniko na Gozdarskem inštitutu Slovenije ob sodelovanju Zavoda za gozdove Slovenije in občine Solčava.

1.1 CILJI IN OBSEG ŠTUDIJE

Splošni cilj te študije je prispevati k trajnostnem razvoju podeželja s spodbujanjem naprednega pridobivanja, predelave in rabe lesa med zasebnimi gozdnimi posestniki v lokalni skupnosti.

Študijo sestavljata dva dela:

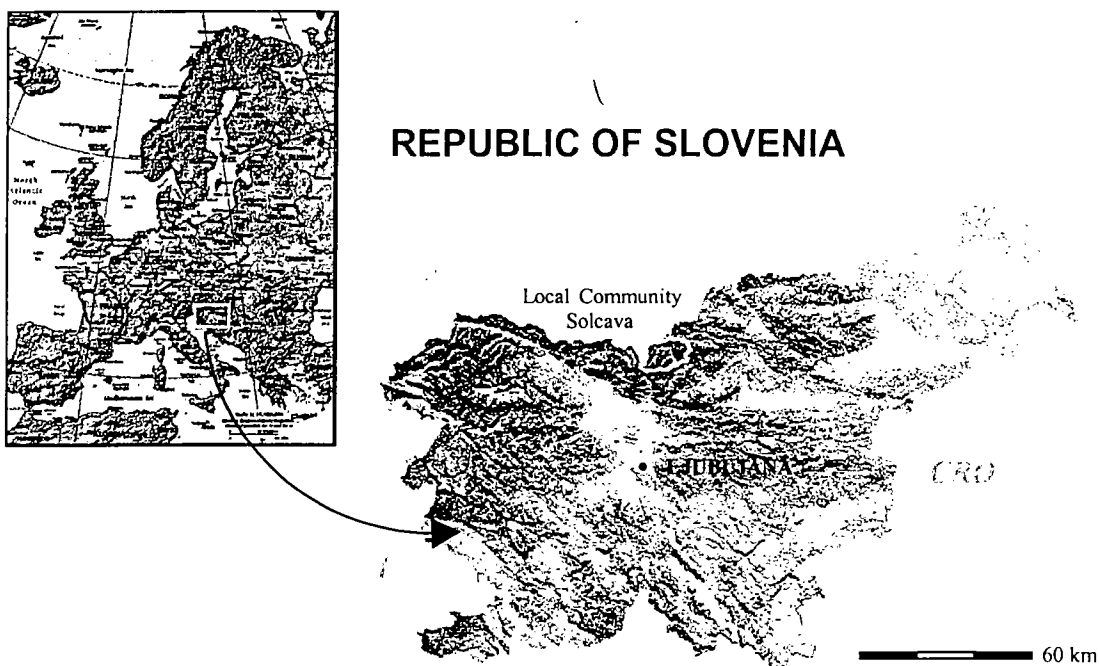
- Študija pomena pridobivanja, predelave in rabe lesa pri zasebnih gozdnih posestnikih za razvoj lokalne skupnosti Solčava.
- Študija razvojnih pobud za napredek pridobivanja, predelave in rabe lesa v lokalni skupnosti.

Študija pomena pridobivanja, predelave in rabe lesa zajema analizo obstoječih razmer in oceno razvojnih možnosti na tem področju. Študija razvojnih pobud pa zajema prepoznavanje, izbor in opredelitev predlogov napredka tehnologij pridobivanja, predelave in rabe lesa v lokalni skupnosti.

Izbrana lokalna skupnost Solčava je primer manjše podeželske občine na obrobju Alp, z dolgo tradicijo gospodarjenja z zasebnimi gozdovi.

2. OBMOČJE RAZISKAVE

The Republic of Slovenia lies at the heart of Europe where the Alps and the Mediterranean meet the Pannonian plains and the Karst. Slovenia has a population of 2 million and its capital city is Ljubljana (figure 2-1). It covers the area of 20.273 km². Terrain is characterised by a short coastal strip on the Adriatic, an Alpine mountain region adjacent to Italy and Austria, mixed mountain and valleys with numerous rivers to the east. More than one third of the area lies 600 m above sea level. Climate is mediterranean on the coast and moderately continental with mild to hot summers and cold winters on the rest of the lower altitudes.

Slika 2-1: Območje raziskave

The official language is Slovene, one of the South Slavonic languages. Slovenia gained its independence in 1991. Slovenia enjoys one of the highest GDPs per capita among the transitional economies of Central Europe. Investment inflows as a percent of GDP is the lowest in the region. Historical ties to the Western Europe, a strong economy and a stable democracy make Slovenia a leading country for the future membership in the EU and NATO.

2.1 ZNAČILNOSTI ZASEBNIH GOZDOV SLOVENIJI

Slovenia has an inch of the sea coast per inhabitant but over half hectare of forests per inhabitant. According to the Global Forest Resources Assessment (TBRFA, 2000) forest cover of Slovenia is 54,5%. 70% of the forests are owned by non-industrial private forest owners – NIPFO (table 2-1).

Table 2-1: Slovenian NIPF forests compared with forests in Europe

Parameter	Units	Country			
		Slovenia	Europe	Italy	Austria
Forest and other wooded land	(1000 ha)	1166	215422	10842	3924
Share of private forests	(%)	70,0	54,8	66,0	82,5
Average woodlot size	(ha)	3	11	9	8
Average annual cut in NIPF	(m ³ /ha)	2,1	---	1,4*	5,4*

* (Source for annual cut in NIPF: LAHDENSAARI (ed) 2001)

Forestry and forest management in non-industrial private forests has long tradition in Slovenia. The first known regulation, the Ortenburg Forest Regulation was written in 1406. Another nationwide important regulation – which established sustainability of timber supply - was Empress Maria Theresia's 'Forest Regulation for Carniola' in 1771. With the experiences of the timber shortage on the Karst region, due to vicinity of the Italian port Trieste, the well known 'control method' of the forest management has been practised since 1890. After world War II the idea was extended from state forests to NIPF sector in Slovenia – at that time part of Yugoslavia. Nationalisation of the private forests occurred at the same time. By 1968 the first regulation of all private forests in Slovenia were performed and updated regularly with the period of ten years. With the independence of Slovenia, a new Forestry Act passed in 1993, reflecting changes in the political system. Forest land restitution took part in mid nineties and it has not been finished yet.

Although various forest management approaches to the private forest have been implemented in the past practically none has remained unchanged during the transition period. At present non-industrial private forests are unevenly distributed around the country (figure 2.2) with several local peculiarities. Transition from 'restriction' to 'collaborative' management has been introduced among private forest owners nowadays. New approaches in forest extension have been launched (PROJEKT TOT 2000).

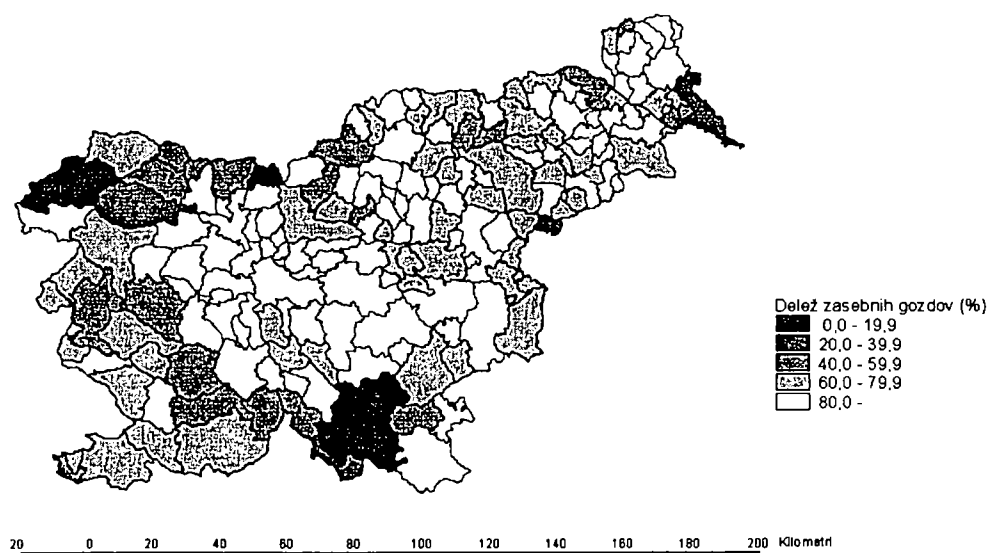

Figure 2-2: Share of the Non-industrial private forests in local communities in the year 2000

Prihodnost drobnoposestnih zasebnih gozdov v Sloveniji

V Sloveniji se realizira 65% dovoljenjega poseka, večino nerealiziranega etata je v zasebnih gozdovih. Izmed 300.000 gozdnih posestnikov jih le kakšen odstotek poseduje 20 ali več ha gozdov. Nadaljuje se drobljenje gozdne posesti. Povprečna gozdna posest je v zadnjih dvajsetih letih padla s 3,01 ha na 2,37 ha. Usposobljenost gozdnih posestnikov za delo v gozdu je slaba, njihova organiziranost in povezanost prav tako. Vedno manj je kmečkih gospodarstev, vedno več ostarelih lastnikov in nekmotov, ki imajo v lasti gozd.

Družbenogospodarske razmere, ki vplivajo na gospodarjenje z zasebnimi gozdovi se hitro spreminjajo. Opravljanje del v gozdovih ter predelava lesa ostajata primerna dejavnost za kmetije, ki jim kmetijsko delo daje premalo dohodka. Zaradi heterogenosti gozdnih posestnikov bo potrebno ukrepe na področju tehnološkega razvoja pri pridobivanju lesa med gozdnimi posestniki ciljno usmeriti in prilagoditi načinu njihovega delovanja. V lokalnih skupnostih bo potrebno poiskati in spodbuditi lastnike gozdov, da se bodo deloma specializirali za dela v gozdovih. Zanje bo tehnološki razvoj ter ustreznost delovnih sredstev in načinov dela pogoj za obstanek na trgu.

2.2 RAZISKOVALNI OBJEKT

Pri izbiri objekta za študijo primera smo iskali zainteresirano lokalno skupnosti s pestro sestavo gozdnih posestnikov po velikostnih kategorijah in socialno ekonomskih tipih. Zanimanje za sodelovanje je večje tam, kjer obstaja jasen cilj sodelovanja in kjer je dovolj lokalnih nosilcev razvoja - inovativnih in prilagodljivih gozdnih posestnikov in predstavnikov gozdarske stroke, ki uživajo zaupanje med prebivalci.

Po predhodnih poizvedovanjih na Zavodu za gozdove Slovenije so bile v ožji izbor za objekt raziskave uvrščene lokalne skupnosti Lom, Železniki in Solčava. Na podlagi podrobnejših razgovorov s krajevnimi gozdarji smo ocenili, da največji interes za sodelovanje v raziskavi lahko pričakujemo od gozdnih posestnikov v občini Solčava, ki ima vse značilnosti ruralne lokalne skupnosti. Krajevni gozdarji in predstavniki občine Solčava so pokazali zanimanje, da bi preko naše raziskave pridobili dodatne informacije za razvojne načrte. S tem je bil izpolnjen eden od pomembnih pogojev sodelovanja - skupen cilj. Povprečna velikost gozdne posesti v občini Solčava je med največjimi v Sloveniji in bolj primerljiva z razmerami v Centralni Evropi in Skandinaviji. Ker je tehnološki razvoj lažje spodbujati med večjimi gozdnimi posestniki, smo za objekt študije primera izbrali občino Solčava.

2.2.1 Opis lokalne skupnosti Solčava

Občina Solčava (slika 2-3) leži v Zgornje Savinjski regiji, ki jo sestavljajo še občine Gornji grad, Nazarje, Luče, Ljubno in Mozirje. Leži v gorskem svetu Kamniško-Savinjskih Alp in Karavank, kjer med pretežno karbonatnimi vrhovi ležijo tri značilne ledeniške doline: Robanov kot, Logarska dolina in Matkov kot. Je tretja najmanjša občina v Sloveniji. Obsega dve katastrski občini s skupno površino 10238 ha in po zadnjem popisu prebivalstva (SUR5 2002) šteje 552 prebivalcev. Prevladuje poselitev v samotnih kmetijah, največje naselje je vas Solčava, kjer v 100 gospodinjstvih živi 242 prebivalcev. Gozdarstvo, kmetijstvo in turizem so glavne gospodarske dejavnosti, med njimi je gozdarstvo zlasti za kmečka gospodinjstva zelo pomemben vir dohodka.

Slika 2-3: Lega občine Solčava

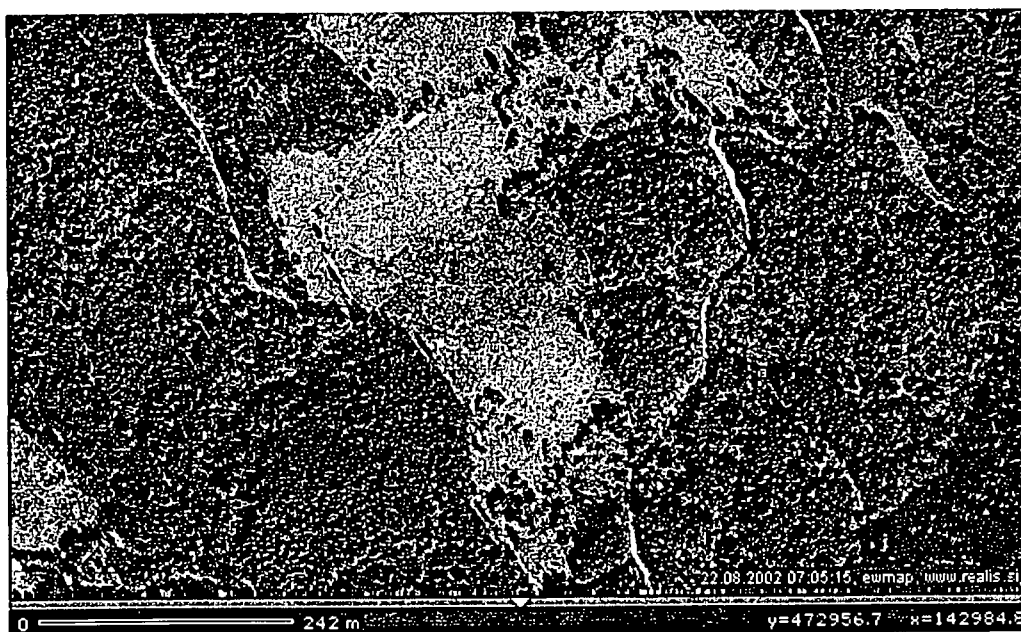
Gozdnogospodarske značilnosti

Skupna površina gozdov v občini znaša 8179 ha, površina gozdnega prostora pa 9067 ha. Za gozdni prostor v občini Solčava je značilno močno prepletanje ekoloških, socialnih in proizvodnih funkcij gozdov. Območje občine leži na področju bodočega Karavanško-kamniško-savinjskega regijskega parka, znaten del gozdov leži v krajinskih parkih Logarska dolina in Robanov kot.

Gozdnogospodarska enota Solčava zajema vse zasebne in državne gozdove v občini Solčava. Gospodarjenje z gozdovi v enoti strokovno usmerja Zavod za gozdove (ZGS), Območna enota Nazarje in Krajevna enota Luče. Enoto setavljata dva revirja: Solčava in Logarska dolina.

Po predlogu gozdnogospodarskega načrta gozdnogospodarske enote Solčava za obdobje 2000-2009 (ZGS 2002) v enoti močno prevladuje zasebna gozdna posest (6818 ha, 83,4%). Ko bo proces denacionalizacije končan, ne bo ostalo skoraj nič državnih gozdov. Gozdov drugih pravnih oseb je 3%. Podrobnejša analiza zasebne gozdne posesti je predstavljena v samostojnem poglavju.

Večino gozdnogospodarske enote uvrščamo v gorsko gozdnato krajino. V enoti je največ večnamenskih gozdov (49%), poleg tega je 11% gozdne površine gozdov s posebnim namenom, kjer so gozdnogospodarski ukrepi dovoljeni. Slednji se nahajajo pretežno na območju krajinskih parkov. 14% površine je gozdnih rezervatov, kjer gozdnogospodarski ukrepi niso dovoljeni.

Fotografija 2-1: Gozdnata krajina s posamično poselitvijo v obliki celkov na Solčavskem

Povprečna lesna zaloga gozdov v enoti znaša okrog 300 m³/ha. V lesni zalogi prevladujejo iglavci (71%), kar 37% lesne zaloge odpade na drevesa s premerom nad 40 cm. Med iglavci prevladuje smreka (50% lesne zaloge) med listavci pa bukev (25% lesne zaloge). 10% lesne zaloge predstavlja macesen, ki je primešan smrekovim in bukovim sestojem v višjih legah. Lesne zaloge in prirastki so višji v zasebnih gozdovih predvsem zaradi manjšega deleža varovalnih gozdov. V enoti je največ debeljakov, značilen je visok delež ohranjenih gozdov.

Skupna dolžina vseh cest v enoti Solčava znaša 107,3 km. 55,7 km gozdnih cest je v zasebnih in 10,6 km cest v državnih gozdovih. Povprečna gostota cest v enoti je 15,7 m/ha, povprečna gostota gozdnih vlak v zasebnih gozdovih pa 41 m/ha. Nadaljnje odpiranje gozdov omejujejo terenske razmere in omejitve gradenj gozdnih prometnic v zavarovanih območjih.

2.2.2 Razvoj zasebne gozdne posesti v Solčavi

Prostor sedanje občine Solčava je pred poldrugim stoletjem pokrivala tretjina gozdov, naseljevalo 796 prebivalcev, ki so imeli 749 govedi, 246 prašičev, 812 ovac in 5 konjev (GGN 1971-1980, str. 7). Takrat je bila Solčava sestavni del Avstroogrškega cesarstva, les in s tem tudi gozd ni imel posebne vrednosti, razen za lastno rabo pri gradnji in ogrevanju poslopij ter za kuhanje. Zaradi predvsem samooskrbnega življenja so imeli močno razvito živinorejo in poljedelstvo. Dvajseto stoletje je prineslo velike spremembe, ki se močno odražajo tudi v podobi krajine.

Sto let kasneje je bilo po podatkih Popisa kmetijskih gospodarstev iz leta 2000 v občini 53 družinskih kmetij, ki redijo 472 govedi, 11 molznic in 131 prašičev. Te kmetije imajo v uporabi 5108 ha zemljišč, od tega je 681 ha kmetijskih zemljišč. Kmetijska zemljišča so predvsem pašniki in travniki, njiv in vrtov je le 2,26 ha. Njiv za pridelavo žit nimajo več. Sadnega drevja v intenzivnih sadovnjakih nimajo, imajo pa 991 rodnih dreves (439 jablan, 192 hrušk, 221 češenj in 99 češpelj). V lasti imajo 80 traktorjev, 62 kosilnic, 17 traktorskih kosilnic, 37 nakladalnih prikolic in 38 ostalih prikolic. Kmetije imajo 75 PDM (polnih delovnih moči) z izobrazbo gospodarjev: 10 NOŠ, 20 OŠ, 9 PŠ, 10 SŠ, 4 VŠ ali VŠŠ. Največ gospodarjev (21) ima le praktične izkušnje iz kmetijstva, 20 pa jih ima opravljene razne tečaje. Poklicno, srednjo ali višjo izobrazbo kmetijske smeri ima le nekaj gospodarjev. Od 225 članov kmetijskih gospodinjstev jih 54 ne dela na kmetiji, od ostalih 171 pa je 39-im kmetijstvo edina dejavnost, 45-im glavna, 31-im stranska dejavnost, 56 jih občasno pomaga pri kmetijskih delih.

Primerjava med leti 1900 z današnjim stanjem kaže naslednje negativne trende: zmanjšanje števila prebivalcev za 29 %, govedi za 35 % in prašičev za 46 %. Površina zasebnih gozdov se je samo v zadnjih 65 letih povečala za 123 %. V preglednici 2-2 je pregled površin gozdov po lastništvu po letu 1935. Od leta 1960 je bilo izdelanih že pet gozdnogospodarskih načrtov, ki so tudi glavni vir podatkov za preglednico.

Preglednica 2-2: Površina gozdov v GGE Solčava glede na lastništvo (Viri: Gozdnogospodarski načrti GGE Solčava 1961-1970, 1971-1980, 1981-1990, 1991-2000, 2000-2009)

Kategorije gozdov	Površine gozdov po letih (ha)					
	Leta 1935	Leta 1960	Leta 1970	Leta 1980	Leta 1990	Leta 2000
Skupaj vsi gozdovi	---	6957	6966	7042	7807	8179
Vsi zasebni gozdovi	3057	3113	3132	3205	3352	6818
-Gospodarski gozdovi	---	2850	2920	2993	2946	4432 *
- Varovalni gozdovi	---	263	211	211	406	2686 *
% zasebnih gozdov	---	44,7	44,9	45,5	42,9	83,4

* V letu 2000 so gospodarski gozdovi večnamenski in gozdovi posebnega namena, kjer so ukrepi dovoljeni, varovalnim gozdovom pa prišteti tudi gozdovi posebnega namena kjer ukrepi niso dovoljeni

Pred II. svetovno vojno je bilo na Solčavskem 3057 ha zasebnih gozdov. Zaradi nacionalizacije po letu 1945 se površina zasebnih gozdov ni bistveno spreminjala, saj so bile nacionalizirane predvsem negozdne (pašniki) in nerodovitne površine. Takrat je lahko imel kmet - gozdni posestnik v lasti največ 50 ha gozdov. Z denacionalizacijo so bile te površine v obliki varovalnih gozdov znova vrnjene gozdnim posestnikom. Površine gospodarskih gozdov v zasebni lasti so se povečale za 50 %, površine varovalnih gozdov pa za kar za 661 %. K povečanju površin gozda je veliko prispevalo zaraščanje pašnikov.

Sočasno s povečanjem gozdnih površin se je spreminjala tudi posestna struktura, ki je bila do leta 1990 precej podobna, po denacionalizaciji pa bistveno spremenjena. Vrnjena so bila zemljišča predvsem hribovskim kmetijam. Vračanje je povzročilo povečanje števila večjih posesti. Zaradi velikega števila dedičev se je povečalo število solastnikov (preglednica 2-3). Za leto 1935 viri navajajo naslednje razrede in število posestnikov: 50 do 80 ha – 11, 80 do 120 ha – 5 in nad 120 ha

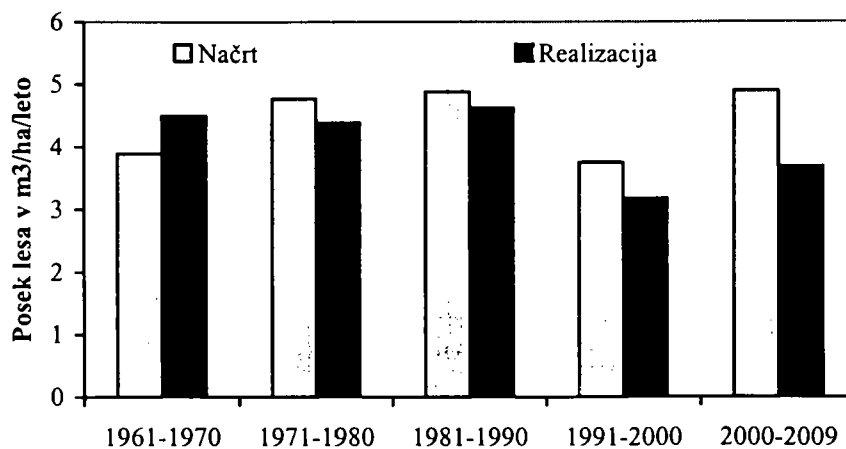
- 6 gozdnih posesti (vir: PREPADNIK 1981). V preglednici smo velikostne kategorije združili in za kategorijo nad 100 ha upoštevali enako število posestnikov kot je stanje po denacionalizaciji l. 2000.

Preglednica 2-3: Struktura zasebne gozdne posesti v GGE Solčava (Viri: Gozdnogospodarski načrti GGE Solčava 1961-1970, 1971-1980, 1981-1990, 1991-2000, 2000-2009)

Velikostna kategorija	Število gozdnih posestnikov po letih (n)					
	Leto 1935	Leto 1960	Leto 1970	Leto 1980	Leto 1990	Leto 2000
Do 1 ha		0	3	0		58
1 – 2 ha	17	14	17	18	21	
2 – 3 ha		2				84
3 – 5 ha		4	3	10		
5 do 10 ha	2	8	9	12		20
10 do 15 ha	5	3	5	3	20	
15 do 20 ha	5	2	4	3		49
20 do 30 ha	6	9	10	8		
30 do 50 ha	10		8	7	16	(30 do 100 ha)
Nad 50 ha	15	44	36	35	38	70
Nad 100	7					7
Skupaj posestnikov	67	86	95	96	95	289

V GGN za leto 2000-2009 je naslednja razlaga (str. 10): »Število gozdnih posestnikov je 145, z upoštevanjem solastnikov, ki jih je precej zlasti na denacionaliziranih površinah, pa kar 289«. Iz istega vira, kjer je struktura le v odstotkih, smo rekonstruirali lahko le število solastnikov po velikostnih kategorijah. Tudi v Solčavi je, podobno kot drugje po Sloveniji, prišlo do velikega drobljenja predvsem najmanjše gozdne posesti do 5 ha, kar je z gozdnogospodarskega vidika zelo neracionalno. Zaradi denacionalizacije se je močno okrepila tudi večja gozdna posest, ki je predmet naše podrobnejše raziskave.

Razmerja med načrtovanim in realiziranim posekom v zasebnih gozdovih v občini Solčava so prikazana na sliki 2-4. Pri podatkih za zadnje obdobje je upoštevana realizacija v letih 2000 in 2001. Le v obdobju 1961-1970 je bila realizacija poseka višja kot je predvideval načrt. V predzadnjem obdobju je bilo načrtovani posek četrtno nižji kot dve obdobji pred tem. V zadnjem načrtu je načrtovani posek narastel na 4,9 m³/ha letno, realiziranega pa je bilo le 75%. Ta razkorak med načrtovanim in realiziranim posekom opozarja na nujnost razvoja pridobivanja, predelave in rabe lesa med gozdnimi posestniki v občini Solčava.

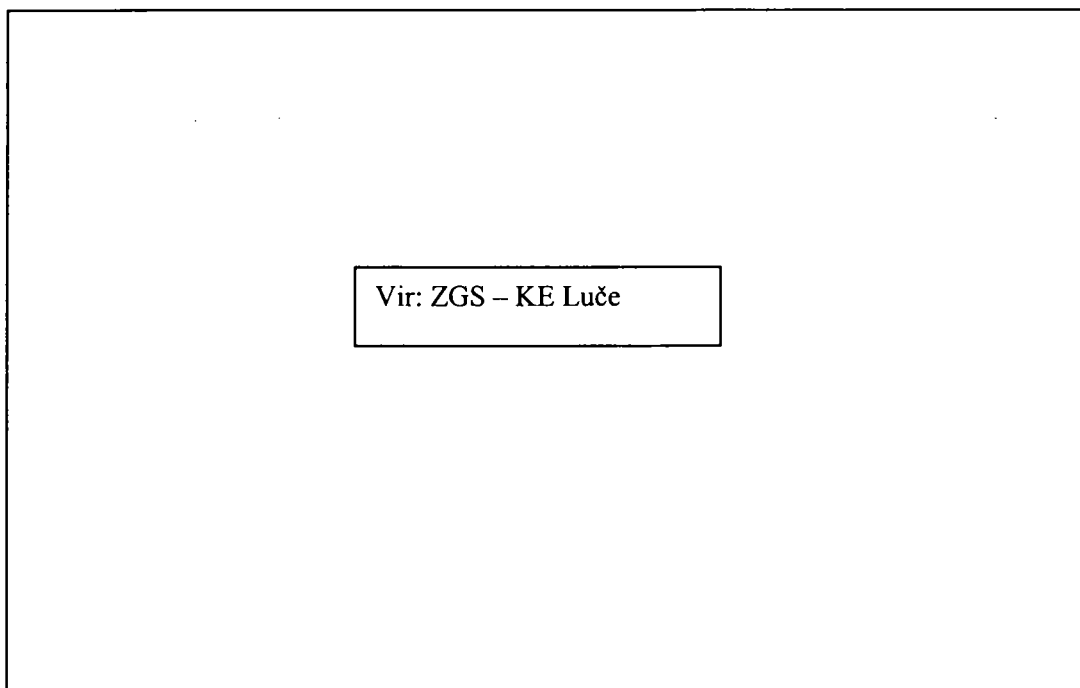
Slika 2-4: Načrtovani posek in realizacija poseka v gospodarskih gozdovih v m³/ha/leto

Zgodovina tehnologij izkoriščanja gozdov

Gozdarstvo na Solčavskem je kot gospodarska dejavnost pred l. 1850 močno zaostajalo za kmetijstvom. Les so uporabljali predvsem za kurjavo in gradbeni material. Večje sečnje bukovine so se pričele s potrebami po oglju v Železni Kapli in na Gorenjskem (ŠTIFTAR 1997). Takrat so zgradili tudi 'oglarško' cesto preko Pavličevega sedla. S potrebami trga (jambori, piloti) se začne kasneje začne tudi pridobivanje iglavcev, zlasti macesna.

Zaprto teh gozdov je pogojevala tehnologijo spravila lesa. Po zapisih Robanovega Joža (VRŠNIK 1978) je sečnja potekala poleti, sledilo je ročno spravilo s cepini na kupe v bližino žlebov in grap in čakanje na zimo. Veliko snega v začetku in hiter nastop pomladi z nenadno otoplitvijo je bil pogoj za proženje velikih plazov, ki so zgladili kotanje, robove in skale v žlebovih. Drvarji so morali ujeti "pravi čas", odkidati in rušiti hlode po plazovih do sten in čez stene. Če so dobili polovico hlodov nepoškodovanih pod steno, ko je sneg skopnel, so bili zadovoljni. Izpod sten je potekalo spet ročno spravilo v deževnem vremenu ali naslednjo zimo, do mesta, kjer je bilo mogoče priti z vprežno živino. Drugi načini spravila so bili po mokrih ali zaledenelih lesenih rižah in s plavljenjem (potok Bela in drugi hudourniki v Savinjo). Les so plavili do izbrane žage, kjer ga je kupec prevzel, zaznamoval in plačal. Od sečnje je lahko minilo več let in pogosto so bili stroški spravila in izguba ter razvrednotenje lesa precej večji od plačila. Zasluzek so vlagali v gradnjo poti, stavb in odstranjevanju kamenja s pridelovalnih površin.

Opisana tehnologija pridobivanja lesa je zahtevala veliko časa, dela in delovne sile. Podobno kot drugod so se tudi na Solčavskem tehnologije sredi prejšnjega stoletja spremenile. Naraščanje števila traktorjev, motornih žag in dolžin gozdnih prometnic odraža posredno tudi število zaposlenih v gozdarstvu na Solčavskem. Število se je s 40 leta 1961 zmanjšalo na 27 v letu 1985 in na 4 v letu 1997. V gozdnogospodarski enoti z etatom preko 15.000 m³ danes ni poklicno zaposlenega nobenega gozdnega delavca (ŠTIFTAR 1997).

Fotografija 2-2: Tako so na Solčavskem spravljali les pred 100 leti

3. METODE DE LA

Gozdni posestniki predstavljajo heterogeno populacijo pretežno podeželskega prebivalstva, zato je uspeh spodbujanja tehnološkega napredka med njimi v bistveni meri odvisen od skrbne izbire in uporabe metod sodelovanja z njimi. V občini Solčava smo študijo spodbujanja tehnološkega razvoja pridobivanja, predelave in rabe lesa izvedli v dveh fazah:

- študija pomena lesa,
- študija razvojnih pobud.

Namen študije pomena lesa v lokalni skupnosti je presoja razvojnih možnosti in temelji na objektivni analizi razmer na tem področju v lokalni skupnosti (in regiji). Namen študije razvojnih pobud je oblikovanje vsaj enega akcijskega načrta za napredek izkoriščanja gozdov, predelave ali rabe lesa v lokalni skupnosti.

V študiji uporabljene metode ugotavljanja pomena lesa iz zasebnih gozdov, ocenjevanja razvojnih možnosti in oblikovanja akcijskih načrtov so predstavljene v nadaljevanju.

3.1 METODE UGOTAVLJANJE POMENA LESA

Ugotavljanje pomena lesa zajema analizo stanja in trendov pridobivanja, predelave in rabe lesa med gozdnimi posestniki in ostalimi člani lokalne skupnosti. Na podlagi razgovorov s krajevnimi gozdarji smo ugotovili, da za kakovostno oceno pomena lesa potrebujemo dodatne informacije o gozdnih posestnikih, medtem ko je tovrstnih podatkov za 'nelastnike gozdov' v občini Solčava dovolj.

3.1.1 Izhodišča za zbiranja podatkov

V študiji predpostavljamo, da je tehnološki razvoj pri pridobivanju lesa pri gozdnih posestnikih v lokalni skupnosti:

- odvisen od velikosti gozdne posesti in povezan z vrsto in obsegom domače rabe lesa;
- povezan z razmerami pri primarni predelavi lesa in energetski rabi lesa v regiji;
- neodvisen od kmetijske proizvodnje in dejavnosti, katerih surovinska osnova ni les.

Na podlagi gornjih podmen smo oblikovali seznam spremenljivk za analizo stanja in trendov pridobivanja in rabe lesa, ki je bila osnova za oceno razvojnih možnosti.

Za metodo zbiranja podatkov smo izbrali neposredno vzorčno anketiranje gozdnih posestnikov. Pri zasnovi ankete smo se omejili na tiste gozdne posestnike, ki imajo v lasti gozd na območju občine Solčave in imajo stalno prebivališče na območju Slovenije.

3.1.2 Anketa o pomenu pridobivanja in rabe lesa

Enote anketiranja

Enota anketiranja v študiji je gospodinjstvo, v katerem živi oseba, ki je v indeksu gozdnih posestniki vpisana kot lastnik gozdov na območju občine Solčava, ter gozdna posest v lasti članov takega gospodinjstva. Osnovo za izbor enot anketiranja predstavlja indeks gozdnih posestnikov. ZGS - Območna enota Nazarje, nam je posredoval izpis nosilcev lastninske pravice gozdnih zemljišč v občini Solčava, po katerem je v k. o. Solčava 95 in v k. o. Logarska dolina 59 nosilcev lastninske pravice za gozdna zemljišča. Število vseh solastnikov, ki ga iz izpisa ni mogoče ugotoviti, znaša po načrtu gozdnogospodarske enote 289 oseb (ZGS 2002).

Z izločitvijo nezasebnih lastnikov gozdov ter združevanjem naslovov stalnih bivališč zasebnih nosilcev lastninske pravice gozdnih zemljišč po vseh katastrskih občinah v občini Solčava, smo dobili naslove gospodinjstev, ki imajo v lasti gozdove na območju Solčave.

Seznam anketirancev

Analiza podatkov iz združenih izpisov indeksa gozdnih posestnikov je pokazala, da populacija gospodinjstev, ki imajo v lasti gozd na območju občine Solčava šteje 135 enot (preglednica 3-1).

Preglednica 3-1: Analiza gospodinjstev, ki imajo v lasti gozdove na območju občine Solčava

Velikostna kategorija gozdne posesti	Število gospodinjstev (N)	Delež števila gospodinjstev (%)	Površina gozdov (ha)	Delež površine (%)	Povprečna velikost posesti (ha)
Do pod 1 ha	24	17,8	9,3	0,1	0,4
Od 1 do pod 5 ha	25	18,5	66,6	0,8	2,7
Od 5 do pod 30 ha	25	18,5	390,5	4,8	15,9
Od 30 ha do pod 50 ha	10	7,4	351,8	4,3	35,2
Od 50 do pod 100 ha	29	21,5	1964,0	24,1	67,7
Nad 100 ha	22	16,3	5376,1	65,9	244,4
Skupaj	135	100,0	8158,3	100,0	60,4

Prva in druga velikostna kategorija gozdne posesti skupaj pokrivata le 0,9% od skupne površine gozdov v Solčavi, čeprav zajemata kar 36,3% lastnikov gozdov. Lastniki tako drobne gozdne posesti običajno niso v vlogi lokalnih nosilcev tehnološkega razvoja (local actors, resource persons (SEMBLAT 1984)), zato smo prvi dve velikostni kategoriji gozdne posesti izločili iz seznama možnih anketirancev (ne pa tudi iz sodelovanja na delavnicah). Da bi dobili podobno število gozdnih posesti po velikostnih kategorijah, smo združili tretjo in četrto velikostno kategorijo v eno in dobili tri razširjene velikostne kategorije gozdne posesti.

1. kategorija: od 5 do pod 50 ha gozdov v lasti/solasti članov gospodinjstva
2. kategorija: od 50 do pod 100 ha gozdov v lasti/solasti članov gospodinjstva
3. kategorija: 100 ha in več gozdov v lasti/solasti članov gospodinjstva

Lastniki, ki žive izven lokalne skupnosti (vendar v Sloveniji), imajo v lasti 25,3% površine gozdov na območju občine Solčava. Domnevali smo, da je njihov odnos do tehnološkega razvoja pridobivanja in rabe lesa drugačen od odnosa domačinov, zato smo jih razvrstili v samostojen seznam in domnevo v raziskavi preverili.

Na zmanjšanem seznamu 86 gospodinjstev smo izvedli naključno vzorčenje 75% gospodinjstev v drugi ter 50% gospodinjstev v prvi velikostni kategoriji gozdne posesti, ločeno za gospodinjstva v občini Solčava in izven nje. V tretji velikostni kategoriji gozdnih posestnikov smo izvedli popoln popis vseh gospodinjstev.

Dokončna uvrstitev gospodinjstev v velikostne kategorije pred anketiranjem ni bila možna, saj nismo razpolagali s podatki o njihovih gozdnih površinah izven Solčave. Opravili smo jo na podlagi podatkov anketiranja. Seznam za anketiranje je tako obsegal 63 naslovov in je predstavljal prav toliko gospodinjstev.

Po ločenem naključnem izboru gozdnih posesti izven občine Solčava, je bilo izbranih skupno le 10 gozdnih posesti, z naslovom izven občine Solčava. Te smo združili v eno skupino in dobili štiri skupine gospodinjstev (preglednica 3-2).

Preglednica 3-2: Skupine gospodinjstev, na katerih je bila načrtovana anketa

Skupina gospodinjstev	Kratice	Število načrtovanih
		anket (n)
Domačini - srednje velika gozdna posest (5,0 - 49,9 ha)	M	14
Domačini - velika gozdna posest (50,0 - 99,9 ha)	L	14
Domačini - zelo velika gozdna posest (100,0 ha in več)	XL	25
Nedomačini - gozda posest v lokalni skupnosti nad 5,0 ha	OUT	10

Anketni vprašalnik

Na podlagi izkušenj iz preteklih anketiranj (MEDVED 1991, WINKLER/MEDVED 1996), sodelovanja s krajevnimi gozdarji na KE Luče in predstavniki občine Solčava smo oblikovali kompleksen anonimni anketni vprašalnik s 120 vprašanji, ki so bila razdeljena v 13 poglavij (preglednica 3-3). Osnutek in predlog vprašalnika smo testirali med gozdnimi posestniki, ki niso imeli gozdov v občini Solčava, pripombe pa smiselno vključili v končno verzijo vprašalnika, ki je imel skupno 10 A4 strani (priloga 1).

Preglednica 3-3: Struktura ankete o pomenu pridobivanja in rabe lesa v lokalni skupnosti

Poglavje ankete	Število vprašanj			Število spremenljivk
	enostavna	kompleksna	skupaj	
Gospodinjstvo	7	4	11	24
Stanje gozdov	5	5	10	34
Bilanca lesa v gospodinjstvu	5	2	7	125
Izvajanje del pri pridobivanju lesa	4	6	10	38
Razžagovanje (primarna predelava) lesa	10	2	12	14
Raba lesne biomase uporabne v energ. namene	6	3	9	28
Naprave in oprema	6	5	11	103
Odprtost (dostopnost) gozdov s prometnicami	9	2	11	20
Usposobljenost za delo	5	4	9	27
Prodaja lesa	6	1	7	24
Informiranost na področju pridobivanja in rabe lesa	9	3	12	27
Sodelovanje in povezovanje z gozdnimi posestniki	3	4	7	21
Splošna vprašanja	3	1	4	5
Skupaj	78	42	120	490

Skupno število zbranih podatkov po gospodinjstvu je bilo do 490, pri čemer je bilo mogoče, da anketirani na določeno vprašanje ni odgovoril. Poglavja ankete so pripravili in obdelali strokovnjaki za posamezna področja. Najbolj obsežno poglavje anketnega vprašalnika je predstavljala bilanca lesa v gospodinjstvu, s katero smo količinsko zajeli celoten tok lesa za anketirano gospodinjstvo. Poglavje o informiranosti gozdnih posestnikov je bilo podrobno obdelano v okviru diplomske naloge 'Viri in pomen informacij za gozdne posestnike pri gospodarjenju z gozdom na območju Solčave' (OGRIS 2002).

Posebnost anketnega vprašalnika so bila t.i. percepcijska vprašanja, s katerimi je na koncu vsakega poglavja anketiranec podal sintetično oceno svoje zaznave trenutnega stanja in petletnih pričakovanj za vsebino poglavja. Z njimi smo ocenjevali stopnjo anketirančevega zavedanja (percepcije) pomena napredka tehnologij pridobivanja, predelave in rabe lesa za njegov gospodinjstvo. Zaradi subjektivne narave vprašanj se ta del nanaša izključno na anketiranca.

Izvedba anketiranja

Dva meseca pred anketiranjem smo pripravili prvo obvestilo o projektu v lokalnem časopisu (ROBEK, LIPNIK 2002), v njem pa objavili okvirni termin anketiranja. Končni termin smo umestili v čas, ko ni večjih kmečkih opravil (košnja) in anketiranje izvedli med 20. in 30. majem 2002.

Na naslov izbranega gospodinjstva smo 14 dni pred anketiranjem poslali pisno obvestilo o namenu in terminu anketiranja, načinu izvedbe ankete, poteku anketiranja ter načinu uporabe podatkov ankete.

Anketiranje izbranih gospodinjstev na širšem območje Savinjske doline je bilo izvedeno v treh dneh od 20. do 22. maja 2002, za ostale pa do 30. maja 2002. Anketiranje je opravilo osem anketarjev, ki so bili prve tri dni nastanjeni na območju anketiranja. Anketarji so bili sodelavci projekta in so sooblikovali anketni vprašalnik. Pred izvedbo anketiranja so se dvakrat "kalibrirali", da bi dobili pri samem anketiranju čim bolj kakovostne podatke. Krajevni gozdarji so posredovali domača imena za izbrana gospodinjstva ter ime osebe, ki je najbolj seznanjena s pridobivanjem in rabo lesa v gospodinjstvu.

Vsak anketar je dobil svoj anketni okoliš, kjer je na podlagi predhodne telefonske najave in uskladitve termina anketiranja z anketirancem izvedel 3-10 anket. Prejel je tudi mapo z anketnimi vprašalniki, karto predela, seznam naslovov (s telefoni in domačimi imeni kmetij), svojo vizitko, pooblastilo Gozdarskega inštituta Slovenije za izvajanje ankete ter priložnostna darila (knjigo) za vsakega anketiranca. Zaradi posamične poselitve in relativno velikih anketnih okolišev je imel vsak anketar svoj prevoz.

Na anketna vprašanja je odgovarjal gozdni posestnik, oziroma tisti član izbranega gospodinjstva, ki je dobro seznanjen s pridobivanjem in rabo lesa v gospodinjstvu. Izjemoma je na vprašanja odgovarjalo več članov gospodinjstva (npr. oče in sin).

Obdelava podatkov anketiranja

Vnosu podatkov anketiranja v računalnik so sledile logične kontrole podatkov, s katerimi smo izločili nekonsistentne in nepopolne odgovore ter poenotili njihovo obdelavo. Anonimnost podatkov anketiranja smo zagotovili s šifriranjem anket in z zgoščevanjem obdelav na ravni skupin ali socialno ekonomskih tipov gospodinjstev.

Podatke za posamezna vsebinska poglavja so obdelali avtorji vprašanj, pri tem pa uporabljali podatke celotne ankete.

3.1.3 Ugotavljanje pomena lesa za nelastnike gozdov

Poglavje je še nedodelano. Njegovo upravičenost in vsebino moramo še doreči. Po mnenju urednika te študije bi morali na 0,5 do 1 strani zajeti vsaj:

- Analizo populacije nelastnikov gozdov
- Pregled razvojnih načrtov v lokalni skupnosti
- Ocena nelesnih vlog gozdov

3.2 METODE OCENJEVANJA RAZVOJNIH MOŽNOSTI

Presojo ugotovitev ankete in oceno razvojnih možnosti tehnološkega razvoja pridobivanja, predelave in rabe lesa pri gozdnih posestnikih v občini Solčava smo izvedli na več sestankih članov projektne skupine, krajevnih gozdarjev in predstavnikov regionalnega razvojnega centra.

Ekspertno oceno razvojnih možnosti smo oblikovali na enem izmed sestankov z metodo parnih primerjav (MORANO 2000). Metoda zajema naslednje aktivnosti (1-2 odstavka opisa doda mag. Krajnc).

X
X
X

Sestanki in delavnica ekspertov so potekale z vnaprej pripravljenim gradivom, zapisnikom in sklepi. Bistveno gradivo za sestanke so predstavljali:

- povzetek glavnih ugotovitev ankete
- izhodišča za spodbujanje opremljanja, usposabljanja in sodelovanja v lokalni skupnosti
- ekspertni predlog razvojnih možnosti pri pridobivanju, predelavi in rabi lesa v Solčavi.

Na omenjenih sestankih smo pripravili tudi vse potrebno za izvajanje metod prepoznavanja in opredelitve razvojnih pobud, ki so predstavljene v nadaljevanju.

3.3 METODE PREPOZNAVANJA IN OPREDELITVE RAZVOJNIH POBUD

3.3.1 Zasnova delavnic

Drugi sklop študije sestavlja serija dveh poldnevni delavnic z gozdnimi posestniki in zainteresirano javnostjo. Delavnice so zasnovane po principu polne participacije (FORESTRY COMMISSION 1997), kar pomeni enakopravno vlogo javnosti in strokovnih služb na delavnicah.

Namen prve delavnice je prepoznavanje in razvojnih pobud na področju pridobivanja in rabe lesa v lokalni skupnosti na podlagi predstavitve rezultatov ankete ter interesov in predlogov udeležencev delavnice. Program prve delavnice je bil naslednji:

- Predstavitve projekta in namena delavnice
- Predstavitve rezultatov ankete
- Oblikovanje delovnih skupin po tematskih sklopih (sestava članov skupin je naključna)
- Delo po skupinah (oblikovanje predlogov razvojnih pobud)
- Odmor
- Predstavitve dela skupin
- Dopolnitev predlogov razvojnih pobud z oceno razvojnih možnosti

Predvideni udeleženci prve delavnice so anketirani gozdni posestniki, ostali gozdni posestniki, predstavniki lokalne skupnosti ter izvajalci svetovanja in 'facilitatorji – moderatorji'. Predstavniki lokalne skupnosti in anketirani gozdni posestniki so na prvo delavnico vabljeni osebno. Javnost je na prvo in drugo delavnico vabljena preko lokalnih medijev.

Namen druge delavnice je izbor tistih razvojnih pobud, ki imajo največ podpore med udeleženci druge delavnice ter izdelava okvirnega akcijskega načrta za njihovo izvedbo (kaj, kdo, kje, kako, ...). Program druge so sestavlja naslednje aktivnosti:

- Povzetek dela prve delavnice
- Glasovanje o predlogih razvojnih pobud
- Oblikovanje delovnih skupin
- Delo po skupinah: izdelava akcijskih načrtov
- Odmor
- Predstavitve akcijskih načrtov

Predvideni udeleženci druge delavnice so zainteresirani gozdni posestniki, zainteresirani posamezniki, zainteresirani predstavniki ustanov ter izvajalci svetovanja in 'facilitatorji – moderatorji'. Druga delavnica je bila načrtovana 7-14 dni za prvo, na isti lokaciji, enakem trajanju in enakem času.

3.3.2 Izbor moderatorjev

Moderator je usposobljen posameznik za usmerjanje skupinskih procesov na delavnici. Seznanjen mora biti s potekom in cilji delavnice, ni pa aktivno vpleten v strokovne vsebine. Praviloma naj bi vsaka delovna skupina imela vsaj enega moderatorja. Moderator na delavnici:

- ustvarja sproščeno vzdušje;
- obvladuje konfliktno situacije pri delu v skupin in med skupinami;
- ustvarja pogoje za enakopravno sodelovanje vsakega udeleženca v skupini.

Izbira in usposabljanje moderatorjev za izvedbo delavnic je pomembna za potek delavnic. Na delavnicah v Solčavi so bili moderatorji izurjeni specialisti Zavoda za gozdove Slovenije in Gozdarskega inštituta Slovenije. Na obeh delavnicah so bili moderatorji iste osebe.

3.3.3 Izvedba delavnic

Izvedbo delavnic v lokalni skupnost Solčava smo sprva načrtovali pet mesecev po izvedbi anketiranja, v oktobru 2002. Glede na razpoložljivost moderatorjev in temeljitost priprav na delavnico, izvedbo delavnic prestavili na 18 in 25 januar 2003. Da ne bi prišlo v stikih z gozdnimi posestniki do 'zastoja', smo v vmesnem času izvedli:

- obveščanje vseh gozdnih posestnikov o poteku dela na projektu preko lokalnega časopisa
- izdelavo zloženke z glavnimi ugotovitvami anketiranja, ki smo jo priložili k božično-novoletnem voščilu, osebno naslovljenem na anketirane gozdne posestnike.

Obvestila za delavnici smo poslali skupaj z božično novoletnim vabilom, ter obvestilom v lokalni časopis. Priloga osebному vabilu na delavnico je bil povzetek glavnih ugotovitev ankete. Sledi opis obveščanja

X
X
X
X
X

Obe delavnici smo izvedli v prostorih krajevne osnovne šole, kjer je bilo dovolj prostora za namestitve delovnih skupin po ločenih učilnicah ter večji prostor za predavanja in predstavitev rezultatov delovnih skupin. Veliko pozornosti smo posvetili pripravi prostorov in pogojev za prijetno in ustvarjalno vzdušje udeležencev delavnice (piškoti, kava,.....)

Delavnice so se pričele ob 14 uri in trajale do 19 ure. Prve delavnice se je udeležilo xx udeležencev, druge pa yy udeležencev (preglednica 3-4).

Preglednica 3-4: Struktura udeležencev delavnic za opredelitev razvojnih pobud v Solčavi

Znak	Enota	Prva delavnica	Druga delavnica	Skupaj
Število udeležencev (brez organizatorjev in moderatorjev)	(n)	xx	yy	
Odstotek anketiranih gozdnih posestnikov	(%)			
Odstotek nelastnikov gozdov	(%)			
Število anketiranih iz skupine M	(n)			
Število anketiranih iz skupine L	(n)			
Število anketiranih iz skupine XL	(n)			
Število anketiranih iz skupine OUT	(n)			

Sledi komentar strukture

X
X
X
X
X

4. REZULTATI

4.1 POMEN PRIDOBIVANJA IN RABE LESA

4.1.1 Pomen gozda za gospodinjstva

Značilnosti anketiranih gospodinjstev

Izmed 135 gospodinjstev, ki imajo v lasti gozd na območju občine Solčava, smo anketirali 58 gospodinjstev in zajeli 82,3% površine vseh zasebnih gozdov v občini. 86% anketiranih gospodinjstev je na območju občine Solčava in 14% izven nje. Gospodinjstva so od centra lokalne skupnosti povprečno oddaljena 6 km in se nahajajo na nadmorskih višinah od 660 m do 1140 m.

V večini (66%) so anketirana gospodinjstva kmečka gospodarstva, ki se nahajajo na podeželju na samem. Skupaj imajo 221 članov, od tega jih 36% vsaj občasno dela v gozdu. 17% je otrok do 15 let, 14% zaposlenih, 30% kmetov, 24% upokojencev, ostalo (15%) so študentje, invalidi ali zaposleni v svobodnih poklicih.

Zajet vzorec socialno ekonomskih tipov (preglednica 4-1) je značilen za razmere na Solčavskem. Izjema je majhen delež ostarelih kmetij, ki je v lokalni skupnosti bolj pogost kot v vzorcu.

Preglednica 4-1: Socialno ekonomski tipi anketiranih gospodinjstev

Socialno ekonomski tip	Opis	Delež anket (%)	Skupna površina (ha)
Čista kmetija	Nihče od aktivnih članov (15-65 let) jedra gospodinjstva ni oz. dolgoročno ne bo zaposlen izven kmetije	50	3340,0
Mešana kmetija	Različne kombinacije zaposlitev aktivnih članov na in izven kmetije – vsaj 1 aktiven samo na kmetiji	21	1471,4
Dopolnilna kmetija	Nihče od aktivnih članov ne dela samo na kmetiji	12	356,2
Ostarela kmetija	Vsi člani kmečkega gospodinjstva starejši od 65 let	5	138,0
Nekmetijska posest	Člani gospodinjstva se ne ukvarjajo s kmetovanjem	12	307,3

Povprečna velikost površin, s katerimi gospodarji anketirano gospodinjstvo je 112,2 ha. Od tega je 87,3% gozdov, 9,7% kmetijskih površin in 3,0% površin v zaraščanju. Poleg tega ima 13,8% anketiranih gospodinjstev najete površine (kmetijska zemljišča, površine v zaraščanju). Povprečna velikost najetih kmetijskih površin je 7,3 ha. 27% gospodinjstev ima vsaj enega solastnika pri gozdnih parcelah v lasti gospodinjstva.

Na podlagi dejanske velikosti gozdne posesti smo anketirana gospodinjstva razvrstili v skupine gospodinjstev (preglednica 4-2), ki so bila osnova za nadaljnje analize.

Preglednica 4-2: Število izpolnjenih anket in površina gozdov anketiranih skupin gospodinjstev

Skupina gospodinjstev	Število anket (n)	Povprečna površina gozdov			Skupna površina (ha)
		z etatom (ha)	brez etata (ha)	skupaj (ha)	
M	15	20,4	5,5	25,9	388,5
L	18	48,5	22,2	70,7	1251,0
XL	17	126,2	94,5	220,7	3707,4
OUT	8	27,9	5,3	33,2	265,7

Stanje in vloge gozdov

Anketirana gospodinjstva, ki imajo stalno prebivališče v občini Solčava, imajo v lasti povprečno 108,3 ha gozdov (od tega 38,4% varovalnih gozdov). Lastniki, ki imajo stalno bivališče izven občine Solčava, imajo v lasti v povprečju, 33,2 ha gozdov (od tega 15,8% varovalnih gozdov).

Skoraj 90% anketiranih meni, da je stanje gozdov, s katerimi gospodarijo, dobro oziroma odlično. Le 3,4% anketiranih lastnikov ocenjuje stanje svojih gozdov kot zelo slabo (ocena 1). Enak je tudi odstotek vprašanih, ki menijo, da se bo stanje gozdov v naslednjih letih poslabšalo, medtem ko več kot polovica anketiranih ne pričakuje sprememb stanja.

V preteklih petih letih so največ škode v gozdovih povzročili abiotski dejavniki, kot so žled, sneg, veter, toča (preglednica 4-3). Na drugem mestu, glede na pogostost, so poškodbe zaradi divjad. Veliko je tudi gozdov, kjer so bile poškodbe posledica pridobivanja lesa (sečnja in spravilo). V večini teh gozdov (58%), pretežni del sečnje in spravila lesa opravijo lastniki sami. Samo 5 % anketiranih lastnikov v zadnjih petih letih ni imelo gospodarske škode v gozdovih.

Preglednica 4-3: Delež anketiranih, z gospodarsko škodo zaradi naštetih dejavnikov v zadnjih petih letih

Dejavnik	Delež odgovorov
	(%)
Pridobivanje lesa	50,0
Gradnja gozdnih prometnic	37,9
Divjad	60,3
Izletništvo in rekreacija	8,6
Insekti in bolezni	39,7
Sneg, žled, veter	70,7

Vsi anketirani lastniki so bili mnenja, da je v njihovem gozdu, poleg proizvodnje lesa, pomembna še katera izmed ostalih, naštetih vlog (preglednica 4-4). Največ vprašanih je kot zelo pomembno izmed vlog, ki jih opravlja njihov gozd, izbrala 'varovanje zemljišč in vodnih virov'. Na drugem mestu, glede na število odgovorov 'zelo pomembna', je proizvodnja lesa. Za anketirane sta 'najmanj pomembni' proizvodnja nelesnih gozdnih proizvodov in vloga gozda kot objekta za raziskovanje, izobraževanje in varovanje kulturne dediščine.

Preglednica 4-4: Pomembnost vlog gozdov v lasti anketiranih gospodinjstev

Vloga gozda	Nepomembno	Pomembno	Zelo pomembno
	(%)	(%)	(%)
Varovanje zemljišč in vodnih virov	5,2	3,4	91,4
Proizvodnja lesa	14,0	19,3	66,7
Varovanje redkih/zaščitenih rastlin in živali	28,1	28,1	43,8
Rekreacija in turizem	32,7	32,8	34,5
Proizvodnja nelesnih gozdnih proizvodov	3,4	6,9	89,7
Raziskovanje, varovanje kulturne dediščine	40,4	24,5	35,1

Ekološke vloge, ki jih opravlja gozd, so lahko v konfliktu s proizvodnjo vlogo gozda. 43% anketiranih je navedlo, da ima omejitve pri gospodarjenju z gozdom. V večini primerov gre za omejitve ali prepoved sečnje v varovalnih gozdovih ali v gozdovih, ki so del krajinskega parka. Nobeden od anketiranih lastnikov do sedaj ni prejel nadomestila za izpad dohodka pri gospodarjenju z gozdom, pač pa je v preteklih petih letih 55% anketiranih lastnikov, prejelo subvencije za posamezna dela s področja gozdarstva. Največ subvencij je bilo izplačanih za opravljena negovalna dela. Za obnovo gozdov in varstvena dela je subvencije prejelo 10% lastnikov. Med lastniki, s stalnim prebivališčem izven občine Solčava, je subvencijo prejelo 25%

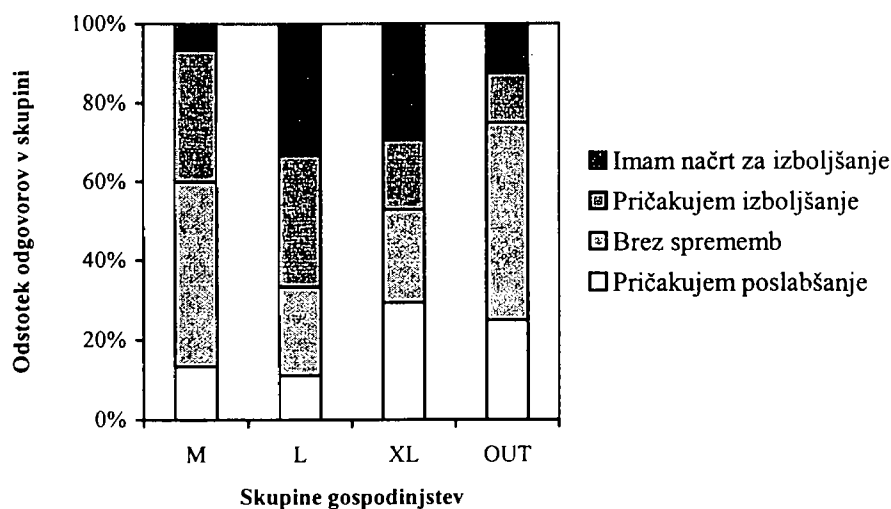
anketiranih, medtem ko je med lastniki s prebivališčem v občini 60% takšnih, ki so v preteklih petih letih prejeli subvencijo za opravljanje del v gozdu. Slaba polovica anketiranih (45%), v preteklih petih letih, ni prejela nobene subvencije s področja gozdarstva.

Anketirana gospodinjstva na območju občine Solčava pridobijo največ dohodkov iz gozdarstva in žagarstva (42%), kar potrjuje velik gospodarski pomen gozdov v lokalni skupnosti. Zaposlitev predstavlja slabo tretjino od skupnega vira dohodka gospodinjstva (25%). Pokojnine so relativno visok vir dohodka (19%). Dohodek iz kmetijstva predstavlja po mnenju anketiranih najmanjši delež. Anketirani ocenjujejo, da se bo čez pet let povečal dohodek gospodinjstev povprečno za 5% iz zaposlitve, iz kmetijstva se bo dohodek zmanjšal povprečno za 2%, iz gozdarstva in žagarstva pa se bo dohodek zmanjšal povprečno za 3% (preglednica 4-5).

Preglednica 4-5: Povprečni viri dohodka gospodinjstev v preteklem letu (2001) in čez pet let (2007)

Vir dohodka	M		L		XL		OUT		Skupno povprečje	
	2001	2007	2001	2007	2001	2007	2001	2007	2001	2007
Gozdarstvo, žagarstvo	29,2	31,9	49,4	41,9	59,4	55,5	9,8	11,0	41,6	39,1
Kmetijstvo	14,5	13,5	19,2	16,7	12,3	11,4	2,3	1,6	13,6	12,2
Zaposlitev, samozaposlitev	26,6	24,9	16,4	28,3	20,2	23,6	54,8	54,3	25,4	29,6
Pokojnine, štipendije, ipd.	29,7	29,7	15,0	13,1	8,2	9,5	33,3	33,1	19,3	19,1

Približno 55% gospodinjstev je zadovoljnih s sedanjim ekonomskim položajem. 22% jih ocenjuje svoj ekonomski položaj zadostno, 19% pa prav dobro. Na vprašanje o pričakovanjih glede bodočega ekonomskega položaja gospodinjstev, jih 33% ne pričakuje sprememb, 26% jih pričakuje izboljšanje, 19% pričakuje poslabšanje in 22% anketiranih ima načrt za izboljšanje ekonomskega položaja. Med skupinami gospodinjstev so razlike izrazite (slika 4-1) Največji optimizem kažejo največji optimizem v skupini L. V skupini XL so anketirani bodisi zelo optimistični, bodisi skrajno pesimistični. (Slika 4-1 je potrebno predelati po navodilih Medveda).

Slika 4-1: Petletna pričakovanja na področju ekonomskega položaja po skupinah gospodinjstev

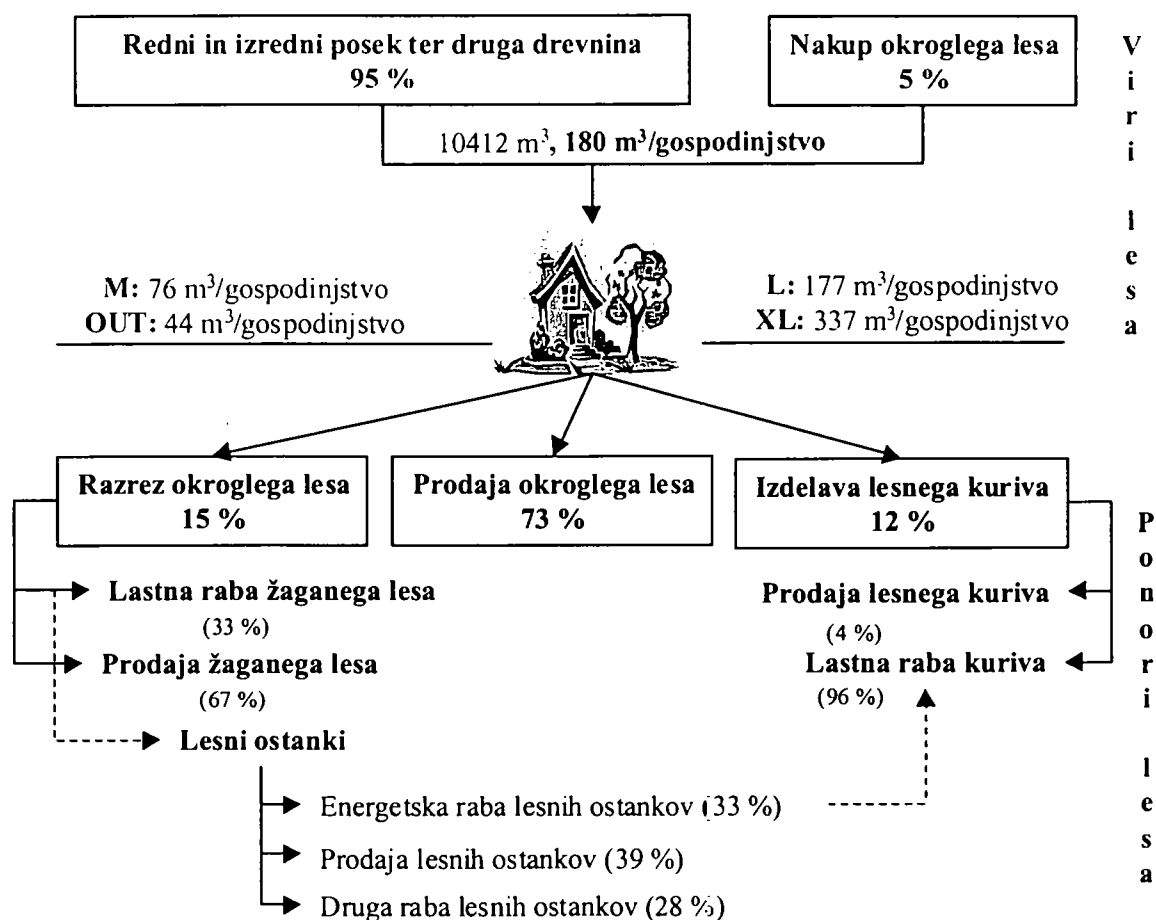
4.1.2 Bilanca lesa

Pomen lesa za gospodinjstva

Bilanca lesa v gospodinjstvu zajema podatke o količinah lesa, ki prihajajo v gospodinjstva ter podatke o njegovi nadaljnji rabi. Podatki o količinah lesa, ki vstopajo v gospodinjstvo, zajemajo posek iglavcev in listavcev v gozdovih, nakup lesa in drugo drevnino. Les, ki vstopa v sistem kot surovina, se porablja v gospodinjstvih predvsem za domačo rabo (les za kurjavo, gradbeni les in žagan les) oziroma za prodajo.

Bilanco lesa v gospodinjstvu je v celoti izpolnilo 95% anketiranih. 76% anketiranih meni, da dobro poznajo količine in strukturo rabe lesa, ki se je v zadnjih petih letih pojavljala v gospodinjstvu. Anketirani so najtežje ocenjevali količine lesa za domačo rabo.

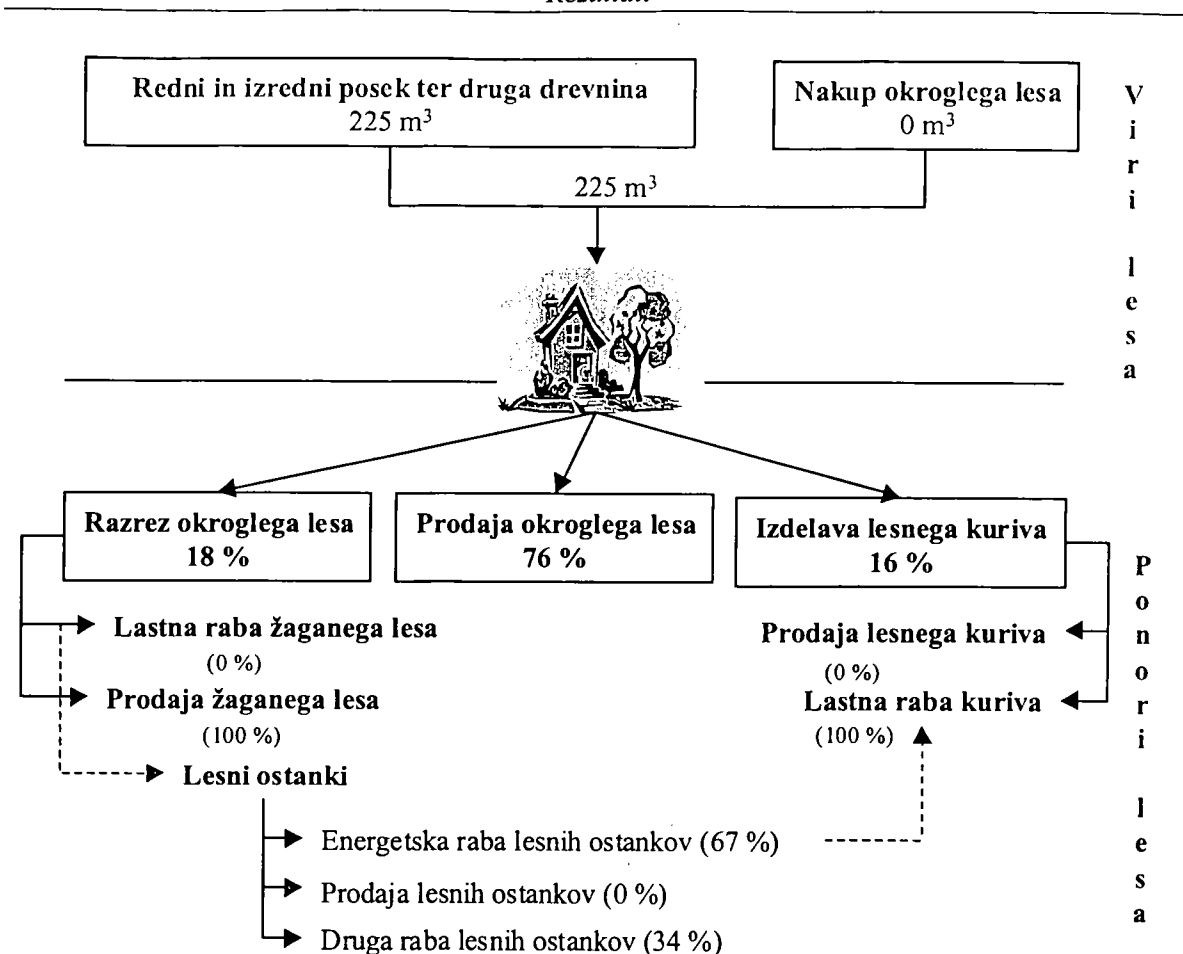
Analizirali smo tok lesa za celoten vzorec (slika 4-2) ter po posameznih velikostnih kategorijah gospodinjstev s stalnim prebivališčem v občini Solčava. Bilanca lesa po posameznih skupinah gospodinjstva je povprečje bilanc lesa v gospodinjstvih. Splošna ugotovitev je, da se struktura bilanc lesa po skupinah gospodinjstev ne razlikuje bistveno, razlikujejo se le absolutne količine lesa med skupinami.

Slika 4-2: Tok lesa v anketiranih gospodinjstvih

Posamezno gospodinjstvo znotraj skupine lahko v količinah in strukturi bilance lesa bistveno odstopajo od povprečja (slika 4-3).

Rezultati

Slika 4-3: Tok lesa v naključno izbranem gospodinjstvu

Najpomembnejši vir lesa v gospodinjstvih je gozd (88% vsega lesa), 7% lesa spada v kategorijo druge drevnine in le 5% lesa kupijo na trgu. V vseh skupinah prevladuje les iglavcev iz rednega in izrednega poseka v gozdovih, sledi posek listavcev in druga drevnina. Največ lesa pridobijo z rednim in izrednim posekom v skupini XL (55%), sledi L z 31% ter M z 11%. Anketirani zunaj lokalne skupnosti pridobijo le 3% celotne količine lesa, ki smo jo zaleli z anketiranjem.

Struktura rabe lesa v gospodinjstvih se med anketiranimi skupinami gospodinjstev ne spreminja bistveno. V vseh skupinah je prodaja okroglega lesa najpomembnejša (73% okroglega lesa pride na trg). V primarni predelavi se porabi 15% okroglega lesa, za energetske namene pa 12%. Največ lesa razžagajo v skupini XL (19%) najmanj pa v skupini M (le 7%). Za energetske namene porabijo največji delež lesa v skupini M (19%) in najmanj v skupini XL (10%), kar je glede na absolutne količine tudi pričakovano. Delež lesa, ki ga porabijo za primarno predelavo znaša v povprečju 15%. Delež prodaje žaganega lesa v anketiranih gospodinjstvih, ki imajo v lasti žago za razrez hlodovine, znaša 67%. Večina anketiranih razžaguje les predvsem za lastne potrebe.

Bilance lesa po skupinah gospodinjstev so pokazale kompleksno rabo lesa v vseh skupinah gospodinjstev, zato v nadaljevanju navajamo podrobnejšo analizo posameznih postavk bilance lesa.

Posek lesa

Skupna količina rednega in izrednega poseka med anketiranimi gospodinjstvi znaša 9168 m³/leto (92,5% virov lesa med anketiranimi gospodinjstvi), kar je 40% celotnega evidentiranega poseka v občini oziroma 42% poseka v zasebnih gozdovih. Od tega je 85% lesa iglavcev. Anketirani, ki imajo več kot 50 ha gozdov (L, XL) posekajo kar 82% celotne količine. Anketirani izven lokalne skupnosti posekajo le 3% evidentirane količine lesa. Struktura poseka je nekoliko drugačna, če

primerjamo količine po socialno ekonomskih tipih gospodinjstva. V tem primeru kar 62% skupnega poseka prispevajo čiste kmetije, sledijo mešane kmetije z 22%, ostali trije socialno ekonomski tipi prispevajo le 16% evidentiranega letnega poseka.

Povprečni posek med anketiranimi gospodinjstvi v gospodarskih gozdovih znaša 2,5 m³/ha/leto. Najnižja intenziteta poseka je v velikostni skupini OUT (1,5 m³/ha/leto), največja pa v L (3,3 m³/ha/leto). Anketirani v skupini L posekajo kar 33% celotnega poseka anketiranih, gospodarijo pa le s 25% gospodarskih gozdov anketiranih gospodinjstev. Skupina XL ima glede na ostale skupine relativno nizko intenziteto poseka (1,9 m³/ha/leto), čeprav gospodarijo na 60% površine gospodarskih gozdov vseh anketiranih gospodinjstev. Anketirani v tej skupini posekajo le 49% skupnega poseka vseh anketiranih.

Po analiziranih skupinah gospodinjstev se posek razlikuje po skupni letni količini. Po sortimentni sestavi med velikostnimi skupinami ni statistično značilnih razlik (F-test, $\alpha=0,05$). Večino (87%) od skupnih 7768 m³ lesa iglavcev prodajo. Pri prodaji prevladuje hlodovina (58%), sledi celulozni les oz. les za plošče (22%) in gradbeni les (19%). Najpomembnejši tržni delež imajo anketirani v skupini L in XL (prodajo 85% vsega lesa iglavcev). Doma predelajo le 10% lesa iglavcev.

Pri sortimentni sestavi listavcev sta prisotna le dva združena kakovostna razreda: hlodovina ter goli in les za kurjavo. Kar 83% lesa listavcev je razporejenih v kakovostni razred goli in les za kurjavo, s tem da se slabi dve tretjini porabita za lastne potrebe.

Vrednejše sortimente listavcev skoraj v celoti prodajo (91%). Med velikostnimi skupinami je struktura lesa listavcev podobna med skupinama M in L, kjer se giblje delež hlodovine okrog 10%. Nekoliko izstopa skupina XL, kjer je delež hlodovine 20%. Razlike so verjetno posledica različnih količin razpoložljivega lesa za kurjavo.

Les listavcev, ki predstavlja le 15% celotnega poseka, večinoma (54%) porabijo za kurjavo. Kljub temu pa kar 44% lesa listavcev prodajo na trgu. Pri prodaji prevladujejo goli in les za kurjavo, 35% prodaje pa predstavlja hlodovina. Pri prodaji listavcev bistveno izstopajo anketirani v skupini XL, ki imajo kar 90% tržni delež. Le 10% lesa listavcev, ki vstopa na trg, prispevajo anketirani z manj kot 50 ha gozdov (M), medtem ko anketirani izven lokalne skupnosti listavcev sploh ne prodajajo temveč jih uporabljajo le za kurjavo.

Nakup lesa

Skupni letni nakup lesa med anketiranimi gospodinjstvi znaša 533 m³ (5,4% virov lesa med anketiranimi gospodinjstvi). Les je kupovalo le 9 anketiranih gospodinjstev, s tem da je 75% vsega nakupa potekalo preko enega samega gospodinjstva. Celoten nakup med anketiranimi gospodinjstvi predstavlja le slabih šest odstotkov celotnega letnega poseka vseh v anketi zajetih gospodinjstev. V strukturi nakupa izstopa gradbeni les (66%) preostali nakup sestavljajo goli in les za kurjavo (14%), hlodovina (13%) in drugo. Večina evidentiranega nakupa služi za nadaljnjo predelavo (razžagovanje, izdelava gradbenih elementov). Dobrih 60% vsega kupljenega lesa izvira iz Solčava.

Druga drevnina

Anketirani skupno letno pridobijo 747 m³ druge drevnine (7,5% virov lesa med anketiranimi gospodinjstvi). Količina je letno povprečje zadnjih petih let. V kategorijo druge drevnine smo zajeli les iz gojitvenih in varstvenih del (v mlajših razvojnih fazah gozdov), posek izven gozdov (čiščenje pašnikov, obmejnikov, sadovnjakov, vinogradov, posek posameznih dreves, itd), sečne ostanke ter odpadni les. Največ druge drevnine smo evidentirali v skupini XL (62%). Pri tem prevladuje posek izven gozda (57%), sledijo gojitvena in varstvena dela v mlajših razvojnih fazah gozdov (29%) ter sečni ostanke in odpadni les (14%). Večino tega lesa porabijo za kurjavo (40%), 27% ga predelajo, 11% pa ga ostane neizkoriščenega.

Neizkoriščeni ostanejo predvsem sečni ostanki, ki pa so po naši oceni najmanj natančno izpolnjena kategorija v bilanci lesa. V bilanci smo evidentirali le 10 m³ butar tako, da večina drobne vejevine (premer vej < 3 cm) ostaja neizkoriščene v gozdu. Delež vejevine premera med 3 in 7 cm je v povprečju pri iglavcih 4% in pri listavcih 3% od bruto posekane lesne mase.

Letni razrez hlodovine

Razžaguje se praktično samo les iglavcev (99%). Večino razreza opravijo anketirana gospodinjstva z lastnimi žagami za razrez lesa, le 15% lesa jim razžagajo drugi. Obseg storitev drugim je relativno majhen (16% celotnega razreza med zajetimi anketiranimi gospodinjstvi z lastnimi žagami za razrez lesa). Lastniki žag za razrez hlodovine v skupinah L in XL opravijo večino storitev razreza. Razžagan les prodaja 29% anketiranih gospodinjstev, največ iz skupin L in XL, ki opravijo 97% celotne prodaje razžaganega lesa.

Obseg razžagovanja kupljenega lesa je majhen. Skoraj ves kupljen les (95%) razžaga eno anketirano gospodinjstvo. Sklepamo lahko, da je obseg nakupa lesa za razžagovanje zanemarljiv. Razžaguje se predvsem lasten les in večinoma za nadaljnjo lastno rabo. Osem anketiranih uporablja razžagan les za nadaljnjo predelavo. Za nadaljnjo predelavo (obrt) porabijo le 6% razžaganega lesa.

Izdelava lesnega kuriva

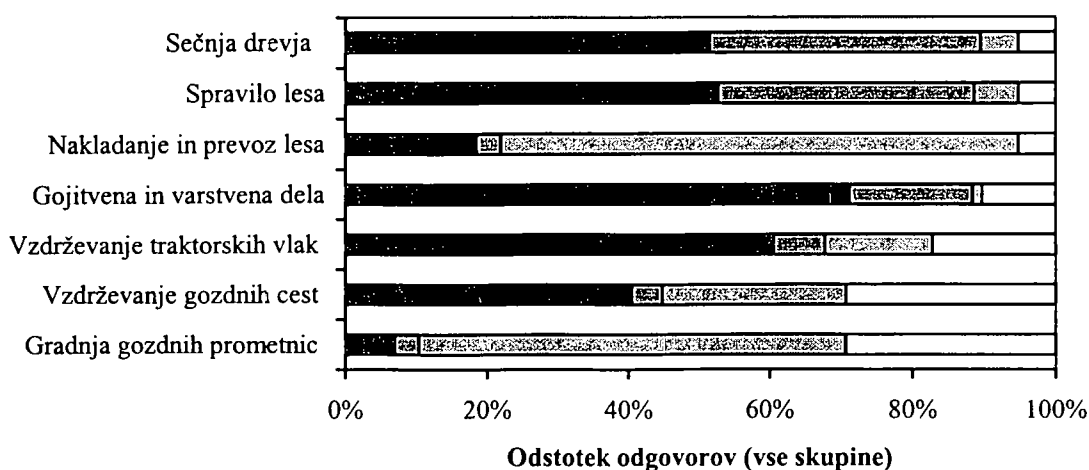
Anketirani pripravijo 1231 m³ lesnega kuriva letno. Od tega ga 4% prodajo, večino pa porabijo za ogrevanje oziroma kuhanje. Kar 87% pripravljenega lesnega kuriva predstavljajo klasična polena (20 - 30 cm), 3% predstavljajo sekanci, ostalo pa so metrska polena ter butare. Domačini, ki imajo v lasti več kot 50 ha (skupini L in XL) skupno pripravijo 74% evidentiranega lesnega kuriva. Največ lesa za kurjavo pripravijo na čistih kmetijah (56% vseh evidentiranih količin), sledijo mešane kmetije s 24% ter dopolnilne kmetije z 9%.

4.1.3 Izvajanje del pri pridobivanju lesa

Izvajalci del

Anketirani gozdni posestniki so ocenili, da več kot polovico sečnje in spravila opravijo sami z družinskimi člani in skoraj 40% v okviru medsosedske pomoči. Podjetja najemajo predvsem za nakladanje in prevoz lesa (70%) in gradnjo gozdnih prometnic (60% dnin). Sami opravijo večino dnin pri gojitvenih in varstvenih delih, vzdrževanju traktorskih vlak in gozdnih cest (slika 4-5).

■ Družina s sorodniki ■ Sosedje ali najeti delavci ■ Razna podjetja □ niso delali

Slika 4-5: Realizacija gozdarskih del po izvajalcih v zadnjih petih letih

Večina anketiranih gosoidinjstev, ki pridobiva les vsako leto, spada med čiste kmetije. Zato je poletje čas kmetijskih opravil in manj v dela gozdu. Običajni čas sečnje v njihovih gozdovih je v povprečju razdeljen na pomlad in jesen (po 38 %) in zimo (22 %). V vseh treh skupinah Solčavanov (M, L, XL) opravijo 90% sečnje in spravila lesa lastniki sami in v okviru medsosedske pomoči oziroma z najetimi delavci. Lastniki izven lokalne skupnosti opravijo sami manj kot 20% sečnje, polovico jo opravijo z najetimi delavci in več kot četrtina gozdnih posesti zadnjih pet let sečnje ni izvajala. Podobna razmerja veljajo med skupinami gospodinjstev pri realizaciji spravila lesa.

Pri nakladanju in prevozi lesa v skupinah M in XL sami opravijo okrog 15%, drugo pa razna podjetja, navadno kar v organizaciji kupca lesa. Nekoliko več prevozov lesa opravijo sami v skupini L (30%), v skupini OUT storitve nakladanja in prevozov lesa v celoti najemajo.

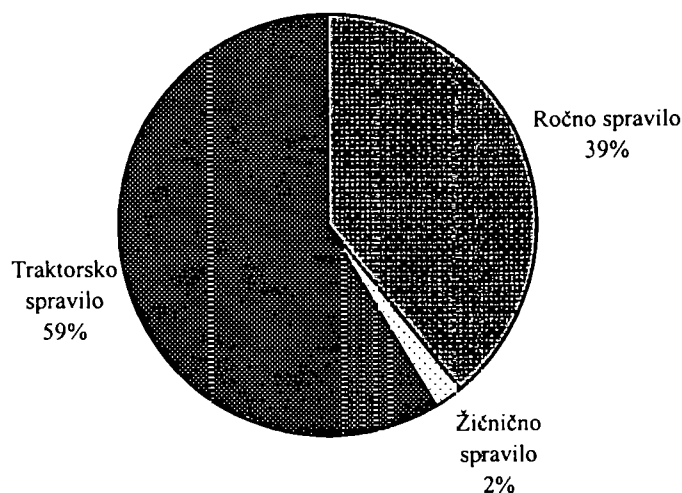
Pri gojitvenih in varstvenih delih v zadnjih petih let več kot 70 % dnin opravijo anketirani domačini sami v okviru družine in sorodnikov; za manjši del najamejo delavce. Drugače je v skupini OUT, kjer v zadnjih petih letih polovica sploh ni opravljala teh del. Slednje velja s 60 % deležem tudi za vzdrževanje traktorskih vlak. V nasprotju te v skupini L in XL vzdržujejo redno in predvsem sami. V skupini M 30 % dnin opravijo najeti delavci ali podjetja, več kot 40 % dnin izvajajo v okviru družine in sorodnikov, 28 % gozdnih posesti v tej skupini ni izvajalo vzdrževanja traktorskih vlak v zadnjih petih letih.

Delež realizacije vzdrževanja gozdnih cest v zadnjih petih letih, ki so ga izvajali v okviru družine in sorodnikov v skupini L je 60 % dnin, v skupini XL 42 % dnin in v skupini M precej nižji (15% dnin). V teh treh skupinah gospodinjstev je delež vzdrževanja gozdnih prometnic, ki ga opravijo podjetja in najeti delavci skoraj enak (cca. 30 % dnin) V skupini OUT 38% gospodinjstev ni vzdrževalo gozdnih prometnic v zadnjih petih letih, druga so opravila v okviru družine in sorodnikov 38 % dnin, s podjetji pa 24 % dnin. Vsa anketirana gospodinjstva iz skupine XL so v zadnjih petih letih gradila gozdne prometnice, delež lastnih dnin pa je bil 11%.

Trinajst anketiranih gozdnih posestnikov z lastno mehanizacijo opravlja gozdarska dela v okviru medsosedske pomoči. Devet (70%) jih prihaja s čistih kmetij, štirje pa z mešanih. Največje število dnin v tujem gozdu opravijo gozdni posestniki iz skupine XL (povprečno na leto 357 dnin), sledijo jim iz skupine M (116 dnin) in L (88 dnin), skupaj povprečno letno 559 dnin. Strukturno največ dnin odpade na spravilo lesa (379 dnin) in sečnje drevja (138 dnin).

Način spravila lesa

Kljub pretežno mehanizirani tehnologiji spravila lesa še vedno poteka na 40% (1286 ha) površine gospodarskih gozdov spravilo ročno, najpogosteje kot predspravilo (slika 4-5).

Slika 4-5: Povprečni odstotek površin gospodarskih gozdcov anketiranih glede na način spravila

Žično spravilo obsega trenutno 2 % (54 ha) površin gospodarskih gozdov anketiranih gospodinjstev posestnikov, kar je manj, kot narekujejo terenske razmere v njihovih gozdovih. Te površine se prekrivajo s površino traktorsko nedostopnih terenov v gospodarskih gozdovih pri anketiranih gospodinjstvih (1343 ha) in pomenijo tudi delež slabo odprtih gozdov zaradi ekstremnih terenskih razmer. V večini gospodarskih gozdov spravilo lesa poteka s traktorji (59 %).

Tehnologije izdelave kuriva

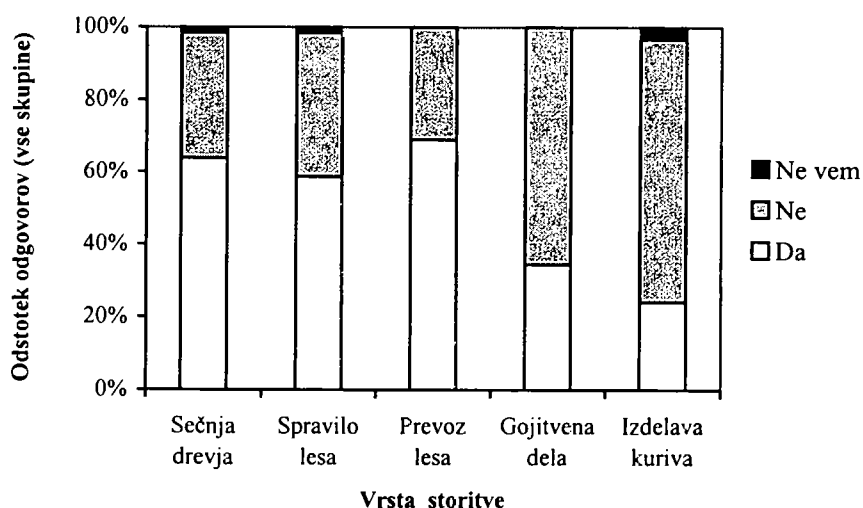
Proces priprave lesnega kuriva razdelimo na del, ki poteka pri panju (sečnja, razžaganje, cepljenje), na del, ki poteka na gozdni prometnici (razžaganje, cepljenje, zlaganje v skladovnice, nalaganje na prikolico, sušenje) ter na del, ki poteka na dvorišču ali skladišču (razžaganje, cepljenje, zlaganje v skladovnice, nalaganje na prikolico, sušenje).

Po podatkih ankete večino faz priprave kuriva opravijo doma na dvorišču. Razžaganje ter cepljenje drv opravijo nekateri pri panju. Podobno velja tudi za vlake le da tu nekateri (2% anketiranih) tudi sušijo les. Kar 81% anketiranih suši in cepi drva na dvorišču ali v drvarnici. Lesne sekance izdeluje le 10% anketiranih gospodinjstev (6 gospodinjstev).

Potrebe po storitvah

Potrebe po gozdarskih storitvah v prihodnjih petih letih bodo največje pri pridobivanju lesa (slika 4-6). Med anketiranimi gozdnimi posestniki jih bo 60 odstotkov iskalo storitve pri pridobivanju lesa. Najmanj potreb izražajo gozdni posestniki po storitvi izdelave kuriva.

Potrebe po najemanju storitev pridobivanja lesa v skupinah M in L izraža nad polovico anketiranih gospodinjstev, v XL in OUT pa nad 60% anketiranih gospodinjstev. 90% največjih gozdnih posesti bo najemalo storitve nakladanja in prevozov lesa. Po socialno ekonomskem tipu gospodinjstva najemajo storitve pridobivanja lesa praktično vse dopolnilne in ostarele kmetijske posesti ter polovica čistih in mešanih kmetijskih posesti.

Slika 4-6: Potrebe anketiranih gospodinjstev po najemanju gozdarskih storitev

4.1.4 Naprave in oprema za izkoriščanje gozdov

Odprtost gozdov

Odprtost gozdov pomeni možnost dostopa na gozdno površino. Odvisna je od ciljev gospodarjenja z gozdovi, vrste in stanja prometnic ter vrste in režima prometa. Za gozdnega posestnika je najbolj pomembna odprtost posameznega gozdnega kompleksa v njegovi lasti z vidika gospodarnosti transporta lesa.

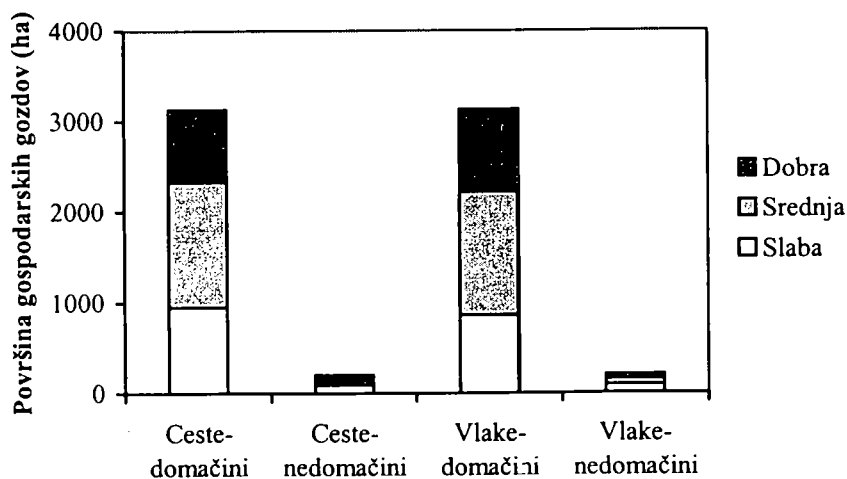
Skupna površina gozdov anketiranih gospodinjstev znaša 5513 ha (večnamenski gozdovi in ostale gozdne površine brez načrtovanega poseka lesa). Anketirani gozdni posestniki pridobivajo les na 3333 ha gozdov, ki se nahajajo v 78 prostorsko zaokroženih gozdnih kompleksih. Pri spravilu največ uporabljajo ročno spravilo ter traktorsko spravilo po brezpotju in neutrjenih vlakah. Ves prevoz lesa opravijo s kamioni po gozdnih in javnih cestah.

Osnovni količinski kazalci odprtosti gozdov med anketiranimi skupinami gospodinjstev so prikazani v preglednici 4-6. Veliki in zelo veliki gozdni posestniki s stalnim bivališčem v občini Solčava imajo svoje gozdove v majhnem številu kompleksov v neposredni bližini bivališča. Razlike v povprečni spravljeni razdalji med anketiranimi skupinami gozdnih posestnikov s stalnim prebivališčem v občini Solčava so neznatne. Največje spravljenе razdalje so v skupini OUT, ki ima tudi največjo povprečno oddaljenost gozdov od sedeža gospodinjstva.

Preglednica 4-6: Količinski kazalci odprtosti gozdov anketiranih skupin gospodinjstev

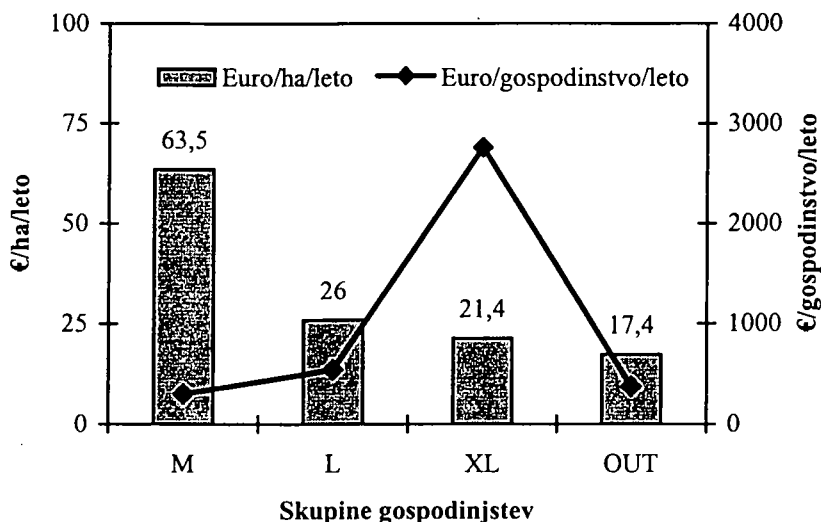
	Enote	Skupine gospodinjstev			
		M	L	XL	OUT
Povprečna površina gospodarskih gozdov	(ha)	21,1	47,5	115,1	25,6
Povprečno število kompleksov na gospodinjstvo	(n)	1,3	1,1	1,5	1,6
Povprečna oddaljenost kompleksa od doma	(km)	3,3	1,6	4,7	29,5
Povprečna spravljená razdalja	(m)	913	936	1064	1265

Mnenja anketirancev o odprtosti večnamenskih gozdov, v katerih pridobivajo les, so prikazana na sliki 4-7. Za tretjino svojih gozdov ocenjujejo domačini odprtost kot slabo. Manj kot tretjina njihovih gozdov je dobro odprta. Mnenja okoličanov do odprtosti gozdov so podobna, a imajo zaradi obsega gozdnih površin v njihovi lasti manjši pomen.

Slika 4-7: Odprtost gospodarskih gozdov s cestami in vlakami pri anketiranih gospodinjstvih

Kar 73% anketiranih gozdnih posestnikov s stalnim prebivališčem v občini Solčava in 57% ostalih je v zadnjih petih letih v svojih gozdovih gradilo gozdne prometnice in to največkrat traktorske vlake. V zadnjih treh letih so po enoti površine letno v povprečju največ vlagali srednje veliki gozdni posestniki s stalnim prebivališčem v občini Solčava, najmanj pa nedomačini (slika 4-8). Po absolutnih zneskih so največji investitorji domačini, ki imajo v lasti 100 in več ha gozdov.

Slika 4-8: Povprečna letna vlaganja na hektar gozdarskih gozdov v infrastrukturo

Vzdrževanost gozdnih cest v območju svojih gozdov ocenjuje kot zelo dobro ali dobro polovica anketiranih, slaba četrtnina pa meni, da so gozdne ceste slabo vzdrževane. 27% anketiranih je odgovorilo, da v njihovih gozdovih ni gozdnih cest, saj po dnu dolin potekajo javne ceste, ki jih uporabljajo za prevoz lesa. Z redkimi izjemami v skupini L, anketirani nimajo težav pri uporabi gozdnih prometnic v tujem gozdu. Velika večina srednje velikih anketiranih gozdnih posestnikov s stalnim prebivališčem v občini Solčava in vsi anketirani nedomačini niso za omejevanje turistične rabe gozdnih cest. Nasprotno pa bi 62% zelo velikih in 39% velikih anketiranih gospodinjstev želelo oziroma že omejuje turistično rabo gozdnih cest v svojih gozdovih.

Naprave za pridobivanje lesa

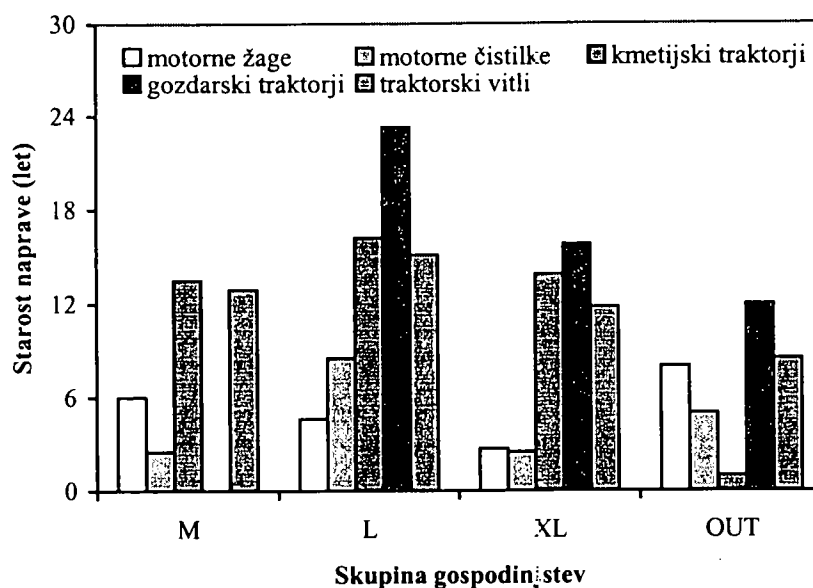
Anketirana gospodinjstva imajo v lasti najmanj eno napravo za pridobivanje ali predelavo lesa. V skupni uporabi anketirana gospodinjstva nimajo tovrstnih strojev. V obliki neformalne strojne skupnosti imajo anketirana gospodinjstva cepilni stroj za drva. Anketirana gospodinjstva z večjo površino posesti imajo več naprav za pridobivanje lesa. Razen enega, ima vsako anketirano gospodinjstvo vsaj eno motorno žago od 145 popisanih. Motorno čistilko ima devet, vsaj en kmetijski traktor ima 43, gozdarskega pa devet gospodinjstev. Vsaj en traktorski vitel je na 45 anketiranih gospodinjstvih (preglednica 4-7).

Preglednica 4-7: Popis naprav za pridobivanje in predelavo lesa na anketiranih gospodinjstvih

Skupina naprav	M		L		XL		OUT		Skupaj	
	število	naprav/posest	število	naprav/posest	število	naprav/posest	število	naprav/posest	število	naprav/posest
motorne žage	29	1,9	48	2,7	53	3,1	15	1,9	145	2,5
motorne čistilke	2	0,1	2	0,1	4	0,2	1	0,1	9	0,2
kmetijski traktorji	14	0,9	25	1,4	24	1,4	4	0,5	67	1,2
gozdarski traktorji	0	0,0	3	0,2	7	0,4	1	0,1	11	0,2
traktorski vitli	11	0,7	19	1,1	22	1,3	2	0,3	54	0,9

Najmanj mehanizacije za pridobivanje lesa je na ostarelih kmetijskih gospodinjstvih in če ne upoštevamo motornih žag so tudi dopolnilna in nekmetijska gospodinjstva zelo skromno opremljena s tovrstno mehanizacijo.

Povprečna starost najnovejših naprav za pridobivanje lesa na anketiranih gozdnih posestvih je visoka pri traktorjih, gozdarskih traktorjih in traktorskih vitlih, zlasti v skupini L (slika 4-9).

Slika 4-9: Povprečna starost najnovejših naprav za pridobivanje lesa po skupinah gospodinjstev

Starost najnovejših naprav na posamezni gozdni posesti preseže 30 let pri traktorjih, gozdarskih traktorjih in traktorskih vitlih, 20 let pri motornih žagah in 15 let pri motornih čistilkah. Te številke govore o skrajni zastarelosti naprav za pridobivanje lesa. Povprečna starost najnovejših motornih žag je najnižja v skupini z največjo gozdno posestjo (2,7 let). Povprečna starost vseh motornih žag v anketiranih gospodinjstvih je skoraj trikrat višja (7,8 let). Na ostarelih kmetijskih gospodinjstvih je zastarelost naprav najizrazitejša.

Povprečno izkoriščenost naprav za pridobivanje lesa je prikazana v preglednici 4-8. Povprečna uporaba mehanizacije v gozdu na posamezno gozdno posest predstavlja povprečno letno vsoto delovnih ur, ki jih opravijo z vsemi istovrstnimi napravami na gozdni posesti. Največ delovnih ur na leto v gozdu naredijo z gozdarskimi traktorji, traktorskimi vitli in motornimi žagami, na gozdni posesti, ki je večja od 100 ha. Razlike v izkoriščenosti naprav medanketiranimi gozdnimi posestniki v lokalni skupnosti in tistimi zunaj nje so statistično značilne.

Preglednica 4-8: Povprečna letna uporaba naprav za pridobivanje lesa (DU – delovnih ur)

Skupina naprav	Enota	Skupina gospodinjstev				Skupaj
		M	L	XL	OUT	
Vse motorne žage	DU/leto	137	159	529	77	252
Vse motorne čistilke	DU/leto	15	---	13	---	9
Vsi kmetijski traktorji	DU/leto	117	115	182	---	147
Vsi gozdarski traktorji	DU/leto	---	220	643	300	464
Vsi traktorski vitli	DU/leto	68	102	347	250	182

Druge naprave za pridobivanje in predelavo lesa

Druga mehanizacija, ki se uporablja za pridobivanje in predelavo lesa, je manj povezana z delom v gozdu, povezana pa je z lesom, ki prihaja iz gozda. V anketiranih gospodinjstvih smo popisali (preglednica 4-9): 31 traktorskih prikolic/polprikolic, ki služijo običajno tudi prevozu lesa, 3 kamione in 3 nakladalnike z gozdarskimi kleščami v treh gospodinjstvih. 24 anketiranih gospodinjstev ima cepilni stroj za drva, eno posestvo ima v lasti sekalnik za sekance. Kar 30 gospodinjstev ima v lasti žago za razrez hlodovine. Druge popisane naprave so še: trije viličarji, ena krožna žaga ter traktorski priključek- traktorski bager.

Preglednica 4-9 Popis drugih naprav za pridobivanje in predelavo lesa na anketiranih gospodinjstvih

Skupina naprav	M		L		XL		OUT		Skupaj	
	število	naprav/posest	število	naprav/posest	število	naprav/posest	število	naprav/posest	število	naprav/posest
traktorske prikolic	7	0,47	9	0,50	13	0,76	2	0,25	31	0,53
kamioni/prikolic	0	0,00	0	0,00	3	0,18	0	0,00	3	0,05
nakladalne naprave	0	0,00	1	0,06	2	0,12	0	0,00	3	0,05
cepilni stroji	4	0,27	9	0,50	10	0,59	1	0,13	24	0,41
sekalniki za sekance	0	0,00	0	0,00	1	0,06	0	0,00	1	0,02
žage za hlodovino	6	0,40	12	0,67	12	0,71	0	0,00	30	0,52
drugo	0	0,00	2	0,11	3	0,18	1	0,13	6	0,10

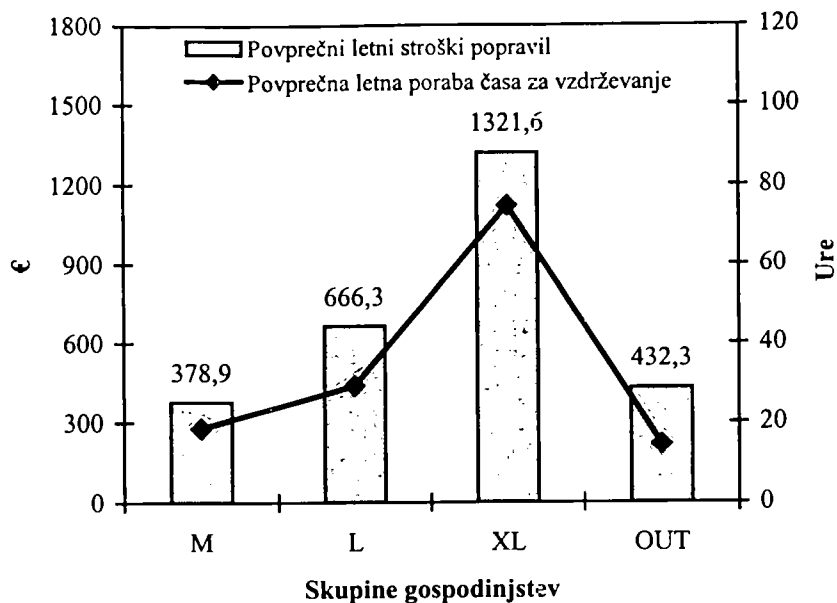
70% te mehanizacije imajo v lasti čiste kmetije, nekmetijska gospodinjstva pa sploh nič. Polovico te mehanizacije imajo v lasti gozdna posestva iz skupine XL, tretjino pa iz skupine L. Starost najnovejših naprav je v povprečju še višja kot starost naprav za pridobivanje lesa. Najstarejši napravi nasploh sta dve žagi, stari 80 in 150 let. V povprečju so najstarejše naprave za pridobivanje in predelavo lesa v skupini XL. Druge naprave so letno malo izkoriščene (preglednica 4-10).

Preglednica 4-10: Povprečna letna uporaba drugih naprav za pridobivanje in predelavo lesa

Vrsta naprav v gospodinjstvu	Enota	Skupina gospodinjstev					Skupaj
		M	L	XL	OUT		
Vse traktorske prikolic	DU/leto	24	43	215	100	108	
Vsi kamioni	DU/leto	---	---	33	---	33	
Vse nakladalne naprave	DU/leto	---	20	20	---	20	
Vsi cepilni stroji	DU/leto	11	28	21	70	24	
Vse žage za hlodovino	DU/leto	17	33	214	---	102	

Vzdrževanje naprav za pridobivanje in predelavo lesa

Povprečni letni stroški za naprave povezane s pridobivanjem in predelavo lesa v anketiranih gospodinjstvih znašajo kar 166.570 SIT letno. Največji letni strošek posameznega gospodinjstva v letu je znašal 2.000.000 SIT. Ker zna večina kmetov in gozdnih posestnikov sama popraviti in servisirati večino naprav, ki jih imajo v lasti, dodatno porabijo za servise in popravila 36,4 ur letno na anketirano gozdno posest. Največja posamezna poraba časa je znašala 400 ur, razlike v stroških vzdrževanja in porabi časa za popravila so prikazane na sliki 4-10.

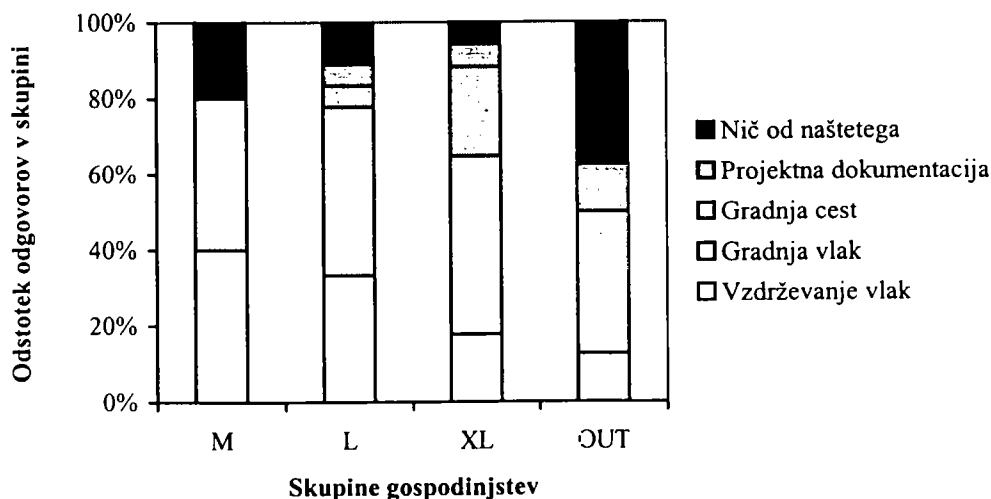

Slika 4-10: Stroški in poraba časa za popravila in servisiranje naprav za pridobivanje in predelavo lesa

Najvišje stroške imajo s popravili in servisi naprav za pridobivanje in predelavo lesa gospodinjstva iz skupine XL, saj porabijo do trikrat več časa za popravila, kot člani iz drugih skupin.

Investicijski nameni

Potrebe po sofinanciranju odpiranja gozdov v prihodnje so največje na področju graditve vlak, sledijo pa sofinanciranje vzdrževanja vlak in gradnja gozdnih cest (slika 4-11). Kar 25% anketiranih gozdnih posestnikov bi želelo utrditi posamezne vlake v svojih gozdovih za prevoz lesa s kamioni. Vsi, ki bi želeli rekonstruirati svoje vlake, imajo stalno bivališče v občini Solčava, med njimi je največ tistih, ki imajo v lasti več kot 100 ha gozdov (7 anketiranih).

Slika 4-11: Interes za sofinanciranje odpiranja gozdov med anketiranimi gozdnimi posestniki

Od anketiranih gozdnih posestnikov, ki sedaj nimajo določene naprave za pridobivanje lesa, bodo v naslednjih petih letih štirje investirali v štiri motorne čistilke, dva o tem še razmišljata, eden

razmišlja o nakupu traktorja in eden o nakupu gozdarskega traktorja, eden pa je že odločen za investicijo v nov gozdarski traktor. Od gozdnih posestnikov, ki že imajo določeno napravo, jih pet razmišlja o nakupu motorne žage, trije o nakupu traktorja, eden o nakupu gozdarskega traktorja in dva o nakupu traktorskega vitla. Za investicijo v gozdarski traktor v naslednjih petih letih sta odločena dva gozdna posestnika. Oba sta člana čistih kmetij iz skupine L, njuna sedanja gozdarska traktorja pa sta starejša od 20 let. V naslednjih petih letih nameravajo anketirana gospodinjstva investirati tudi v tri nove traktorske prikolice, tri nove cepilne stroje in tri nove žage za razrez lesa. Pri posodobitvi pa razmišljajo o traktorski prikolici, kamionu in dveh žagah za razrez lesa. Anketirana gospodinjstva, ki tovrstne mehanizacije nimajo, načrtujejo v naslednjih petih letih investicijo v kamion, tri cepilne stroje, tri sekalnike za sekance in dve žagi za razrez lesa. Pri posodobitvi obstoječih naprav razmišljajo o traktorski prikolici, dveh nakladalnih napravah s kleščami za hlodovino in o sekalniku za sekance. V si bodoči investitorji so člani čistih ali mešanih kmetij, njihova gozdna posest pa je večja od 50 ha.

4.1.5 Predelava, raba in prodaja lesa

Razžaganje

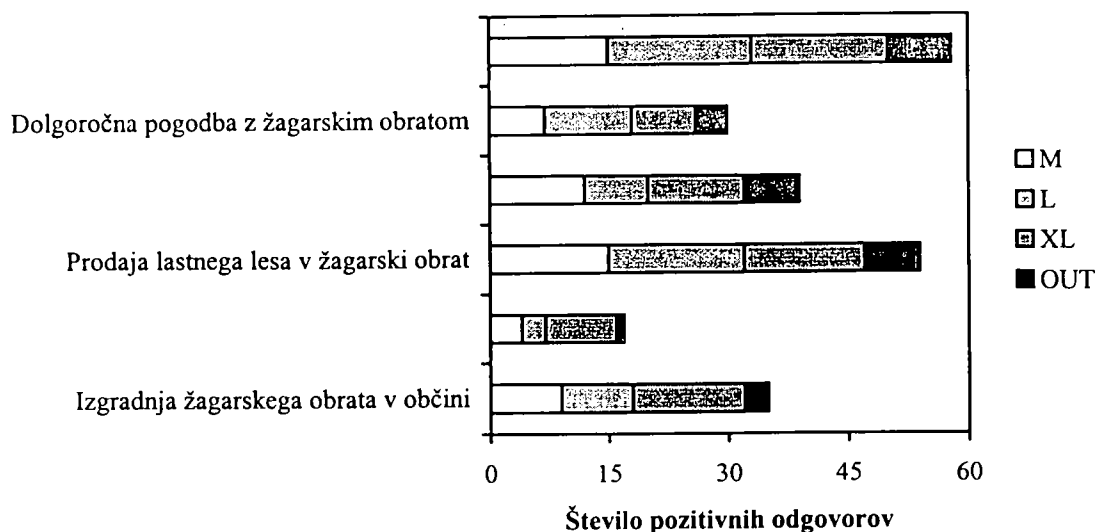
Razžaganje lesa je proces, ki sledi pridobivanju lesa. Lesu se s pomočjo primarne predelave doda novo vrednost. Razrez lesa omogoča pokritje lastnih potreb po žaganem lesu, po drugi strani pa lahko pomeni tudi dodaten vir prihodkov s samo prodajo žaganega lesa ali s ponujanjem storitev.

Dve tretjini anketiranih gospodinjstev večino hlodovine razžagajo sami. Velik delež lastnega razreza je verjetno tudi posledica prostorske izoliranosti gospodinjstev v obravnavani občini. Med anketiranimi gospodinjstvi hlodovine ne razžaguje 28% anketiranih, predvsem iz skupin M in OUT 75% lesa razžagajo gospodinjstva z nad 100 ha (1111 m^3). Večina žag za razrez hlodovine je v lasti anketiranih gospodinjstev z nad 50 ha gozdov (80%), dve tretjini vseh žag za razrez hlodovine imajo v lasti čisti kmetje. Obseg in izkoriščenost žag za razrez hlodovine sta nizka, saj le dva anketirana razžagata več kot $100 \text{ m}^3/\text{leto}$, obseg nujenja storitev pa je le $240 \text{ m}^3/\text{leto}$.

Zaradi specifičnih razmer v preučevani občini, ima 30 anketiranih gospodinjstev lastne žage, vendar je uporaba le teh različna. Petim lastnikom žag za razrez hlodovine večino hlodov razžagajo drugi (znanci, obrtniki, eden pa je niti ne uporablja, niti ne razžaguje hlodovine). Srednja vrednost (mediana) starosti žag je 11,5 let, kar pomeni, da je 50% žag za razrez hlodovine starih do 11,5 let. Med temi prevladujejo tračne žage (75%). Med žagami za razrez hlodovine, ki so stare do 30 let, tudi prevladujejo horizontalne in vertikalne tračne žage (81%). Med lastniki žag (30 anketiranih) smo analizirali tudi učinke glede na podatke o letni rabi. Zaradi nepopolnih podatkov smo analizirali le 20 žag za razrez hlodovine. Povprečni delovni učinek žag znaša $0,45 \text{ m}^3/\text{DU}$, če pa ugotovljamo učinek žaganja hlodovine, je povprečni učinek $0,49 \text{ m}^3/\text{DU}$.

Skupen razrez hlodovine se bo v prihodnosti pri dveh anketiranih zmanjšal, povečal pa se bo pri osmih anketiranih (od tega dveh, ki nameravata kupiti žago za razrez hlodovine) in sicer skupno za $1251 \text{ m}^3/\text{leto}$, kar pa je predvsem posledica povečanja razreza pri enem anketiranem in sicer za $1150 \text{ m}^3/\text{leto}$. Glede na to lahko sklepamo, da bo razrez lesa med večino lastnikov žag ostal enak.

Idejo izgradnje lokalnega žagarskega obrata podpira 60% anketiranih gospodinjstev (slika 4-12), interes pa je največji znotraj skupine XL (82%). Interes po soinvestiraju lastnih sredstev v žagarski obrat je izkazalo 17 anketiranih (29%), od tega večina iz skupine XL, v katerem je nad 50% anketiranih pripravljeno tudi soinvestirati lastna sredstva. Storitve lokalnega žagarskega obrata je pripravljeno uporabljati dve tretjini anketiranih, od tistih, ki že imajo žage za razrez hlodovine pa 46%, kar odpira dodatne možnosti rabe kapacitet potencialnega žagarskega obrata.

Slika 4-12: Interes za postavitve lokalnega žagarskega obrata in dobavo surovine

Lokalni žagarski obrat bi z lastnim lesom oskrbovali praktično skoraj vsi anketirani, seveda pod tržnimi pogoji. Anketirani v vseh skupinah gospodinjstev prepoznajo v potencialnem novem žagarskem obratu v Solčavi potencialnega kupca okroglega tehničnega lesa. Zaradi strateškega pomena prodaje lesa je tak pogled razumljiv. Anketirani, ki so pripravljene prodajati les lokalnemu žagarskemu obratu, prodajo 85% celotne prodane količine hlodovine in gradbenega lesa. Polovica anketiranih bi bila pripravljena podpisati tudi dolgoročne pogodbe o dobavi surovine. Pripravljenost je relativno najmanjša pri anketiranih gospodinjstvih v skupini XL, ki predstavlja največjega neodvisnega ponudnika lesa na trgu.

Raba lesa v energetske namene

Večina (97%) anketiranih gospodinjstev uporablja les v energetske namene, vendar se le 81% gospodinjstev ogreva izključno z lesom. V 11 primerih je les le dopolnilno kurivo. Poleg glavnih stanovanjskih poslopji, ki so v povprečju starejša od 90 let in merijo v povprečju 200 m², imajo v 12 primerih še drugo stanovanjsko poslopje. Kurilna sezona traja v povprečju 7 mesecev. Večina anketiranih gospodinjstev (74%) ima sistem za centralno ogrevanje hiše. Kar 20% anketiranih gospodinjstev se še vedno ogreva individualno s kmečkimi zidanimi pečmi. Glede na podatke iz bilance lesa v gospodinjstvu vsi anketirani (n= 58) letno pripravijo v povprečju 1231 m³ lesnega kuriva. Če odštejemo prodajo lesnega kuriva in prištejemo lesne ostanke potem lahko zaključimo, da anketirana gospodinjstva letno za ogrevanje, kuhanje in peko porabijo 1297 m³ lesa. Minimalni premer lesa, ki ga še izkoriščajo za kurjavo je v povprečju 5 cm. Drobnejšo vejevino uporabljajo le za izdelavo butar, pa še teh izdelajo letno le 10 m³.

Gospodinjstva, ki se ogrevajo izključno z lesom letno porabijo za ogrevanje 1078 m³ lesa. Ti v povprečju porabijo 23 m³ lesa na leto oziroma 0,2 m³/m² stanovanjskih površin ali 472 kWh/m², kar je več kot dvakrat višja poraba energije na m² kot znaša povprečje za klasično gradnjo (189 kWh/m²). Manjša poraba lesa za ogrevanje je v gospodinjstvih, ki imajo individualno ogrevanje (15 m³/leto). Razlike v rabi lesa v energetske namene med velikostnimi skupna so, vendar pa so statistično značilne le med skupinama XL in OUT ter M in OUT (F-test, $\alpha=0,05$).

Kar 38% anketiranih namerava v prihodnosti spremeniti način ogrevanja. Spremembe sistema ogrevanja načrtuje večina tistih, ki še nima centralnega sistema ogrevanja. Sorazmerno veliko

anketiranih (12) razmišlja o sistemu na lesne sekance. Nekoliko manj jih razmišlja o nabavi sodobnega kotla na polena. Le en anketirani namerava v bodoče začeti uporabljati fosilna goriva.

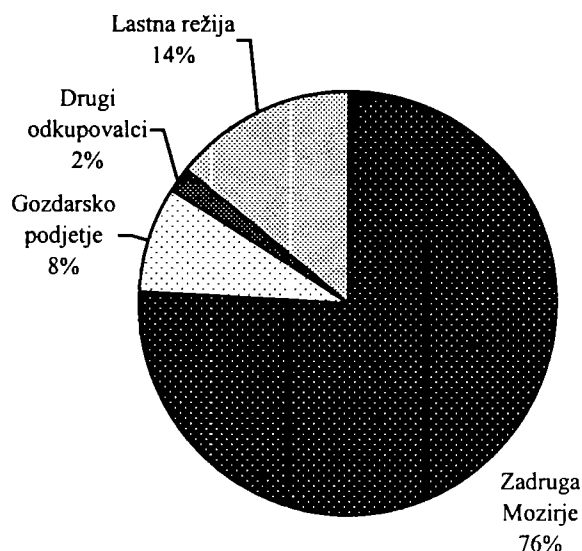
Občina Solčava je vključena v mednarodni projekt PHARE s katerim nameravajo v kratkem v v Logarski dolini in v Solčavi postaviti dva daljinska sistema. 76% anketiranih je z omenjenimi načrti seznanjena, vendar bi se le 21% anketiranih odločilo za priklop na daljinski sistem ogrevanja, če bi jim bilo to ponujeno. Na sistem bi se priključili tisti anketirani, ki živijo v Solčavi ali v radiju 1 km okrog Solčave ali tisti, ki so iz Solčave oddaljeni 7 ali 8 km (Logarska dolina).

Po mnenju anketiranih, bi lahko načrtovanim sistemom daljinskega ogrevanja letno dobavili 1991 m³ lese biomase. Anketirana gospodarstva z več kot 50 ha gozdov bi prispevala kar 88% te lese biomase. Dolgoročne pogodbe o nabavi surovine bi podpisalo 66% anketiranih. Sistemi daljinskega ogrevanja bi lahko imeli dolgoročne pogodbe o odkupu približno 1430 m³ lesa na leto iz anketiranih gospodarstev.

Prodaja lesa

Prodaja lesa je aktivnost znotraj produkcijske verige pridobivanja lesa, s katero je denarno ovrednoten les, ki ga na trgu ponuja gozdni posestnik. Za anketirana gospodarstva, katerim gozd predstavlja večji del prihodkov, imajo denarni prilivi, ki izvirajo iz prodaje, velik pomen.

Stanje in značilnosti prodaje lesa v občini Solčava smo analizirali med 58 anketiranimi gospodarstvi s skupno 5612,9 ha gozdov, ki so v zadnjih petih letih v povprečju na leto skupno prodali 7399 m³ gozdnih lesnih sortimentov (92% iglavcev), 1025 m³ žaganega lesa ter okoli 200 m³ druge drevnine in lesnega kuriva. Les prodaja 93% anketiranih gospodarstev. Največji kupec okroglega lesa je zadruga, ki odkupi 76% vsega prodanega lesa anketiranih gozdnih posestnikov (5605 m³). V lastni režiji se proda 14% okroglega lesa (slika 4-13).

Slika 4-13: Način in struktura prodaje lesa v anketiranih gospodarstvih

Nad 50% prodaje okroglega lesa opravijo anketirani iz skupine XL, ki imajo tudi največjo povprečno količino prodanega lesa med domačini (preglednica 4-11). Pri prodaji okroglega lesa so manj pomembni anketirani iz skupin M in OUT, ki imajo manjše povprečne količine letno prodanega okroglega lesa in predstavljajo le 14% celotne prodaje med vsemi anketiranimi gospodarstvi. Iz teh dveh skupin gospodarstev so vsi anketirani, ki lesa ne prodajajo.

Preglednica 4-11: Značilnosti prodaje okroglega lesa po anketiranih skupinah gospodinjstev

	enote	Skupina gospodinjstev				Skupaj
		M	L	XL	OUT	
Anketirana gospodinjstva	(n)	15	17	18	8	58
Gospodinjstva, ki prodajajo les	(n)	14	17	18	5	54
Delež prodaje (% od količine)	(%)	11	32	54	3	100
Povprečna prodaja	(m ³ /leto)	58	137	222	51	137
Prodaja v lastni režiji	(%)	0	12	18	12	14
Prodaja zadrugi	(%)	84	80	71	88	76
Prodaja GG in ostali	(%)	16	8	11	0	10

Z večanjem površine gozdov narašča povprečna prodaja (preglednica 4-11), kar je logična posledica večjega obsega letnega poseka. Z večanjem prodanih količin okroglega lesa se veča raznolikost oblike prodaje, saj narašča delež lastne prodaje (brez posrednikov), rahlo pa se manjša tudi prevladujoči vpliv največjega odkupovalca lesa v občini Solčava - Kmetijsko gozdarske zadruga Mozirje.

Primerjava pogostosti sečnje in načina prodaje lesa med anketiranimi gospodinjstvi pokaže, da imajo pestrejšo strukturo prodaje gospodinjstva, ki sekajo vsako leto. Kljub temu je zadruga še vedno največji odkupovalec okroglega lesa. Tisti, ki ne sekajo vsako leto (prispevajo 15% celotnega prodanega lesa), praktično ves les prodajo zadrugi.

V praksi večji odkupovalci odkupujejo les v večini primerov strukturirano po skupinah gozdnih lesnih sortimentov, kar prodajalcu lesa omogoča točen pregled nad opredeljeno strukturo. Na ta način je preglednost večja hkrati pa so možnosti sporov manjše. Med anketiranimi gospodinjstvi jih 83% prodaja les izključno po kakovostnih razredih. Po kakovostnih razredih se proda 90% okroglega lesa.

Obseg prodaje žaganega lesa znaša med anketiranimi 1025 m³, od tega 625 m³ iz lastnega lesa. Žagan les prodaja 29% anketiranih, prevladujejo gospodinjstva iz skupin L in XL, ki opravijo 97% celotne prodaje razžaganega lesa. S prodajo žaganega lesa se ukvarjajo le anketirani iz čistih in mešanih kmetij. Anketirani iz socialno ekonomskega tipa čistih kmetij prodajo 92% vsega žaganega lesa. Med domačini pa anketirana gospodinjstva z več kot 100 ha gozdov (skupina XL) opravijo 86% celotne prodaje lesa (lasten in kupljen les).

S prodajo lesnega kuriva se ukvarja 17% anketiranih, prevladujejo čisti in mešani kmetje. Prodaja poteka v lastni režiji oziroma direktno k porabniku.

4.1.6 Usposobljenost in varnost pri delu v gozdu

Usposobljenost za delo v gozdu

Lastnike gozdov smo vprašali kako ocenjujejo usposobljenost članov gospodinjstva za dela v gozdu in žaganju lesah. Osnovni rezultati so v preglednici 4-12. Prikazano je število odgovorov anketiranih, ki ocenjujejo, da določenega dela ne obvladajo in povprečna ocena usposobljenosti ostalih. Ocene anketiranih o usposobljenosti so med skupinami zelo podobne, če primerjamo le tiste, ki znajo delati v gozdu oz. pri predelavi lesa. Največ jih ni usposobljenih za nakladanje in prevoz lesa, kjer je tudi usposobljenost ostalih naslabše ocenjena. Razrez hlodovine je vezan predvsem na to ali imajo žago za razrez, ostali pa svoje znanje ocenjujejokot precej dobro. Nasploh je odgovorov z oceno, da so za delo slabo usposobljeni (2) zelo malo, zato so tudi razlike v povprečnih ocenah majhne. Predvsem to velja za skupine gospodinjstev v okviru lokalne skupnosti, medtem ko tisti izven ocenjujejo svojo usposobljenost slabše. Lastniki ocenjujejo, da najboljše

Rezultati

obvladajo izdelavo drv. Pri pridobivanju lesa so ocene za različne vrste del zelo podobne. Le po devet jih za ta dela ni usposobljenih. Tretjina meni, da so za sečnjo in spravilo zelo dobro usposobljeni. Največ jih zna opravljati gojitvena dela, vendar jih le četrtnina meni da zelo dobro.

Preglednica 4-12: Usposobljenost članov gospodinjstev za različna dela (Možni odgovori so bili: 1-ne zna, 2-slabo, 3-dobro, 4-zelo dobro)

Vrsta dela	n	Skupine gospodinjstev				Skupaj
		M	L	XL	OUT	
		15	18	17	8	58
Sečnja	Ne zna (1) - n	4	3	-	2	9
	Zna (2,3,4) - povp.	3,5	3,4	3,4	3,0	3,3
Ročno spravilo	Ne zna (1) - n	3	3	-	3	9
	Zna (2,3,4) - povp.	3,3	3,3	3,2	3,2	3,2
Traktorsko spravilo	Ne zna (1) - n	3	3	-	3	9
	Zna (2,3,4) - povp.	3,4	3,5	3,4	2,6	3,4
Nakladanje in prevoz	Ne zna (1) - n	10	11	10	7	38
	Zna (2,3,4) - povp.	3,4	2,9	3,0	2,0	3,0
Gojenje in varstvo	Ne zna (1) - n	2	1	-	1	4
	Zna (2,3,4) - povp.	3,2	3,2	3,2	2,7	3,2
Izdelava drv	Ne zna (1) - n	1	2	2	3	8
	Zna (2,3,4) - povp.	3,4	3,6	3,8	3,2	3,6
Žaganje hlodov	Ne zna (1) - n	8	5	3	7	23
	Zna (2,3,4) - povp.	3,4	3,4	3,1	4,0	3,3

Glede na to, da sta bila sprejeta dva zakona, ki pomembno posegata na področje usposabljanja, tako za dela v gozdu, kot tudi sicer na kmetijah, smo analizirali seznanjenost lastnikov gozdov z zahtevami zakona o varnosti in zdravju ter vprašali za mnenje o nekaterih zahtevah po usposobljenosti iz zakona o kmetijstvu.

Zakon o varnosti in zdravju zahteva, da čisti kmetje pripravijo ocene tveganj za dela v gozdu in na kmetijah. Od 29 anketiranih čistih kmečkih gospodinjstev jih je le 21 % dobro seznanjenih z zahtevami zakona, 62 % deloma, ostali pa niso seznanjeni z zakonom. Rok za pripravo teh dokumentov le bil sredi leta 2001 podaljšan do konca leta 2002. Glede na rezultate odgovorov, ki smo jih dobili med anketiranimi ni realno pričakovati, da bodo zakonske zahteve izpolnjene v zahtevanem času. Za razliko od zakona o varnosti in zdravju, ki zahteva prepoznavanje tveganj pri kmetijskih in gozdarskih delih le za čiste kmete (teh je v Sloveniji vsak dan manj) pa zakon o kmetijstvu za vse udeležence v procesu kmetijske in gozdarske proizvodnje zahteva dokazano usposobljenost.

Pri vprašanju v zvezi z zakonom o kmetijstvu smo anketirane najprej seznanili z zahtevami predpisa in jih potem vprašali ali se s takšno vsebino strinjajo. Vsebina je bila naslednja: "Zakona o kmetijstvu zahteva ustrezno usposobljenost za nevarna dela s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo, ki se jo dokaže z ustreznim potrdilom o opravljenem preizkusu znanja. Ali se s tem strinjate?". Skoraj polovica anketiranih (28 od 58) se s tem strinja v celoti, deloma strinja pa se jih 19. S takšno zahtevo se ne strinja 8 anketiranih (vsi so v kategoriji čistih kmečkih gospodinjstev), trije pa nimajo mnenja. V kategoriji gozdne posesti do 50 ha (M) se z zahtevo zakona strinja kar tričetr anketiranih in polovica tistih izven lokalne skupnosti (OUT). V obeh kategorijah nad 50 ha (L, XL) se z zahtevo zakona po dokazani usposobljenosti za nevarna dela strinja le dobra tretjina vprašanih.

Nezgode pri pridobivanju in predelavi lesa

V zadnjih desetih letih so imela anketirana gospodinjstva 11 nezgod s trajnimi posledicami (10 pri delu v gozdu in eno pri predelavi lesa). Med drugimi (najetimi) delavci pa je bila le ena nezgoda pri

delu v gozdu, ki je povzročila trajne posledice. Kasneje se je izkazalo, da je bil to ožji sorodnik anketiranega, zato pri obdelavah tudi to nezgodo obravnavamo kot poškodbo člana gospodinjstva. V nadaljevanju zato skupaj obravnavamo 11 nezgod pri delu v gozdu in 1 nezgodo pri predelavi lesa, ki so se primerile članom gospodinjstev.

Iz skupnega poseka, ki je bil v zadnjih petih letih povprečno 9.168 m^3 letno in lastne realizacije dela (sečnja 48%, spravilo 55%) lahko ocenimo količino poseka na eno nezgodo. Ob predpostavki, da polovico najtežjih in najnevarnejših del (sečnja, spravilo) opravijo člani gospodinjstev sami, je rezultat naslednji: na vsakih 4.000 do 4.500 m^3 posekanega lesa pride do nezgode s trajnimi posledicami za člane gospodinjstev. Ali preračunano drugače, število nezgod s trajnimi posledicami zaradi poškodb je 2,2 do 2,5 na 10.000 m^3 poseka. V Nemčiji so imeli takšno pogostnost za vse nezgode (MEDVED 2000, str. 165) in ne le za take s trajnimi posledicami. Po Avstrijskih statistikah je nezgod s trajnimi posledicami med 10 do 20% (STADLMANN 1986) od vseh. Za razmere v slovenskih zasebnih gozdovih že dlje časa poznamo oceni: vseh nezgod - 13 na 10.000 m^3 posekanega lesa, nezgod s trajnimi posledicami - 1,3 do 2,6 na 10.000 m^3 poseka.

Primerjave z dosedanjimi raziskavami nezgod kažejo, da je pogostnost najtežjih nezgod na Solčavskem podobna povprečnim slovenskim razmeram. Ob tem pa ne smemo spregledati dejstva, da je gozdna posest v Solčavi najmanj desetkrat večja kot je slovensko povprečje, povprečna posest anketiranih pa celo dvajsetkrat večja. Zato lahko trdimo, da je varnost pri delu v zasebnih gozdovih v Solčavi zelo problematična in kljub visoki samozavesti o usposobljenosti potrebna podrobnejših analiz za izboljšanje stanja. V proučevanem obdobju je bila v okviru anketiranih gospodinjstev na Solčavskem tudi nezgoda s smrtnim izidom.

Na drugi strani je spodbudna ugotovitev o dobri usposobljenosti tistih, ki jih anketirani najemajo za opravljanje del pri sečnji in sparavilu, saj po rezultatih raziskave pri delu v gozdu v zadnjih desetih letih niso imeli nobene nezgode s trajnimi posledicami.

Interes za usposabljanje

Manjši gozdni posestniki imajo manjši interes za nadaljnje usposabljanje (preglednica 4-13). Interesi za usposabljanje so med skupinama lastnikov do 50 ha in tistimi izven lokalne skupnosti podobno majhni, razen v primeru gojenja gozdov (večji interes OUT) in prodaje lesa (manjši interes OUT). Interesi lastnikov so precej različni in razlike med skupinami značilne. Na splošno lahko zaključimo, da lastniki so zainteresirani za izobraževanje in da interes narašča z velikostjo posesti. To je tudi pričakovano, saj z velikostjo posesti narašča ekonomska odvisnost od gozda. Znanje je v tesni pozitivni korelaciji z uspešnostjo gospodarjenja in ker so večji lastniki bolj odvisni od dohodka iz gozda, dajejo znanju tudi večji pomen.

Preglednica 4-13: Delež anketiranih, imajo potrebe po izobraževanju

Skupina lastnikov	M	L	XL	OUT	Povprečno
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Raba lesne biomase	27	50	59	38	45
Predelava lesa	20	50	71	25	45
Pridobivanje lesa	20	67	71	38	52
Gojenje gozdov	40	78	71	63	64
Prodaja lesa	53	83	73	13	64

Absolutno najmanjši je interes za usposabljanje o prodaji lesa med lastniki izven Solčave, istočasno pa ravno pri prodaji tudi največji med večjimi posestniki na območju Solčave (L in XL). V skupini do 50 ha (M) je zelo slabo zanimanje za izobraževanje s področja pridobivanja in predelave lesa, saj jih le petina izrazilo interesa za usposabljanje. Najbolj zainteresirani so največji posestniki, ki

so ekonomsko tudi najbolj odvisni od dohodka iz gozda. V povprečju dohodek iz gozdarstva pri njih predstavlja 56%. Kljub temu, da je povprečni dohodek iz gozdarstva – 36%, sorazmerno visok v kategoriji lastnikov do 50 ha, pa na interes za usposabljanje precej vpliva tudi socialno ekonomska kategorija gospodinjstva. Največji interes za usposabljanje je med čistimi kmeti, saj njim gozd in dohodek iz gozda pomeni preživetje.

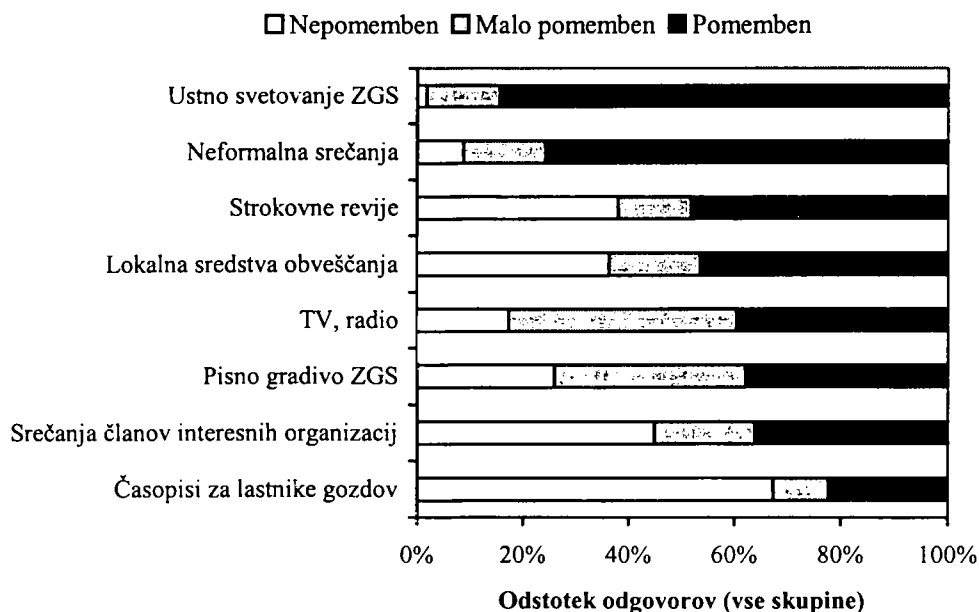
Glede na obliko usposabljanja anketiranim najbolj ustrezajo tečaji organizirani v bližini (v njihovem domačem okolju) in ekskurzije. Tečaj, organizirani v izobraževalnem centru v Postojni, jih ne zanimajo. Precej so naklonjeni tudi novosti. Polovica (28) jih podpira idejo, da bi se usposabljali z individualnim inštruktorjem, s katerimi bi delali lahko v lastnem gozdu. Tudi v študijskih krožki, ki v Sloveniji vse bolj pridobivajo na pomenu vidijo priložnost za usposabljanje. S študijskim krožki, posebej namenjenimi zasebnim lastnikom gozdov, so na Švedskem dosegli izjemne uspehe (MEDVED 20002).

4.1.7 Informiranost in sodelovanje

Lastniki gozdov v glavnem (57% odgovorov) ocenjujejo svojo informiranost 'dobro', z velikostjo gozdne posesti narašča delež odgovorov 'zadostno'. Z informiranostjo so najbolj zadovoljni v skupini L, najmanj pa nedomačini. V prihodnosti jih polovica pričakuje izboljšanje informiranosti, čeprav imajo le v šestih gospodinjstvih načrte za izboljšanje svoje informiranosti.

Viri informacij

Na Solčavskem sta najpomembnejša vira informacij za gozdne posestnike ustno svetovanje ZGS in neformalna srečanja z ostalimi gozdnimi posestniki (slika 4-14).

Slika 4-14: Ocena pomembnosti virov informacij za gozdne posestnike

Vrste in dostopnost informacij

Anketirani so našli za njih pomembnih 31 različnih vrst informacij s področij pridobivanja, predelave in rabe lesa. Sedem informacij sestavlja večino odgovorov in so zanje najbolj pomembna. To naslednje informacije o: cenah lesa, povpraševanju po lesu, prodaji lesa, gojenju

gozdov, ponudbi strojev, ponudbi storitev ali predelavi lesa. Ostale informacije, ki so jih še našli, so: kupci lesa, cene gozdnih del, etat, izvajalci del, krojenje lesa, načrt gospodarjenja, pridobivanje lesa, gozdna tehnika, gradnja vlak, izobraževanje, oblike plačila, poškodbe drevja, prevoz lesa, raba lesa za kurjavo, razrez hlodovine, razvoj omrežja gozdnih prometnic v območju, sadnja drevja, stanje divjadi v gozdu, subvencije, tehnologije ogrevanja, varnost pri delu, varstvo narave, vzdrževanje gozdnih prometnic, informacije o ZGS.

Z združitvijo informacij o ceni lesa, povpraševanju po lesu, prodaji lesa in kupcih lesa podobne dobimo skupno kategorijo informacij o prodaji lesa (55% odgovorov). Ta je za gozdne posestnike v občini Solčava 'življensko pomembna' vrsta informacij. Vri najpomembnejše informacije - cena lesa - so največkrat (78% odgovorov) odkupovalci lesa neposredno in le v 5% gozdarji javne gozdarske službe. 5% anketiranih poišče tovrstne informacije v časopisu, 3% anketiranih išče tovrstne informacije tudi na internetu na borzi lesa.

Dostopnost informacij ocenjujejo v 58% odgovorov dobro, 30% odgovorov je slabo, samo 5% pa jih ocenjujejo dostopnost zelo dobro. Z dostopnostjo informacij in učinkovitostjo komunikacijskih kanalov za potrebe pridobivanja, predelave in rabe lesa so manj zadovoljni večji lastniki gozdov.

Komunikacijski kanali

Člani anketiranih gospodinjstev porabijo mesečno povprečno 2,7 ur za branje literature s področij pridobivanja, predelave in rabe lesa ter 2,6 ur za gledanje ali poslušanje strokovnih oddaj s področij pridobivanja, predelave in rabe lesa. Za informiranje bolj poskrbijo tisti z večjo gozdno posestjo.

Člani anketiranih gospodinjstev se približno vsako drugo leto enkrat udeležijo sejma, demonstracije, tečaja ali predavanja s področja pridobivanja, predelave ali rabe lesa. Strokovnih prireditev se najpogosteje udeležujejo domačini z nad 50 hektarov gozdov.

Internet postaja tudi na podeželju vse pomembnejši posredovalec informacij. 60% anketiranih gospodinjstev že ima osebni računalnik, 17% gospodinjstev bo še kupilo osebni računalnik, 22% pa ga zaenkrat še ne namerava kupiti (preglednica 4-14).

Preglednica 4-14: Struktura opremljenosti z osebnimi računalniki po skupinah gospodinjstev

Osebni računalnik	M	L	XL	OUT	Vsi anketirani
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Imajo	53,3	66,7	58,8	62,5	60,3
Nameravajo kupiti	13,3	22,2	23,5	0	17,2
Nimajo	33,3	11,1	17,5	37,5	22,4
Skupaj	100	100	100	100	100

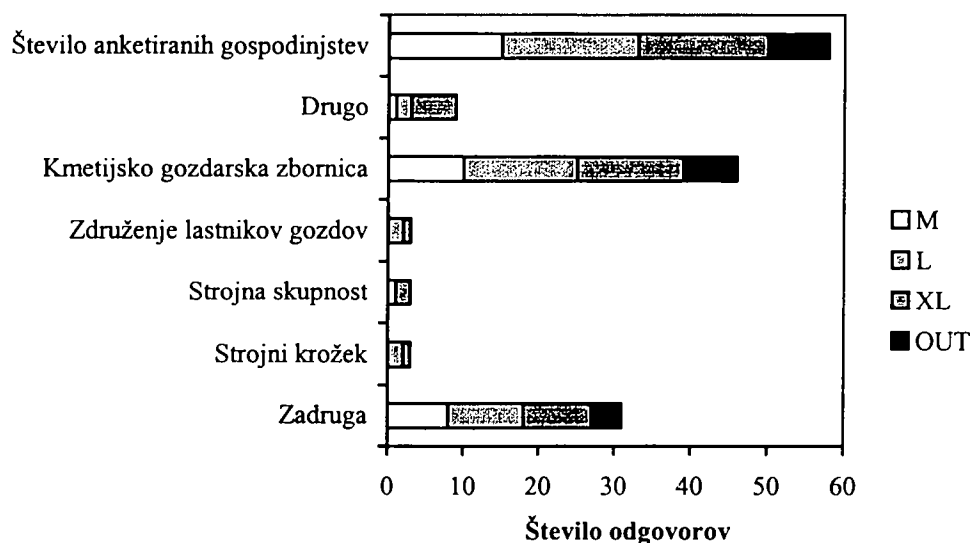
Več računalnikov imajo gospodinjstva, katerih anketirani imajo višjo stopnjo izobrazbe. Analiza po skupinah gospodinjstev je pokazala, da imajo najmanj računalnikov v skupini M, vendar tudi ti jih imajo v polovici primerov. V prihodnje bodo najboljše opremljeni z osebnimi računalniki v skupinah L in XL. Kar 33% anketiranih bi sodelovalo pri predstavitvi njihovega gospodarjenja z gozdom na internetu.

Članstvo v interesnih organizacijah

Članstvo v interesnih organizacijah je kompleksen komunikacijski kanal in servis za gozdnega posestnika. V socializmu so bili gozdni posestniki na Solčavskem povezanih preko posebnih

organizacij. V času tranzicije so njihovo vlogo prevezele zadruga, ki se ukvarjajo s trgovino in prodajo kmetijskih ter gozdarskih proizvodov.

Članstvo v zadrugah za lastnike gozdov ni obvezno. V letu 1999 je bil sprejet zakon o Kmetijsko gozdarska zbornica, ki določa obvezno članstvo za lastnike kmetijskih in gozdnih zemljišč ob izpolnjevanju določene višine katastrskega dohodka (najmanj 20.000 SIT v letu 1998). Zato je največ anketiranih tudi včlanjeno v Kmetijsko gozdarsko zbornico, skupaj 46 oz 79%, kar je razumljivo glede na precej veliko gozdno posest. Precej je tudi članov zadrug, skupaj 31 oz 53%. Članstvo v ostalih organizacijah je precej redko (slika 4-15).

Slika 4-15: Članstvo lastnikov gozdov v različnih organizacijah in njihovo število

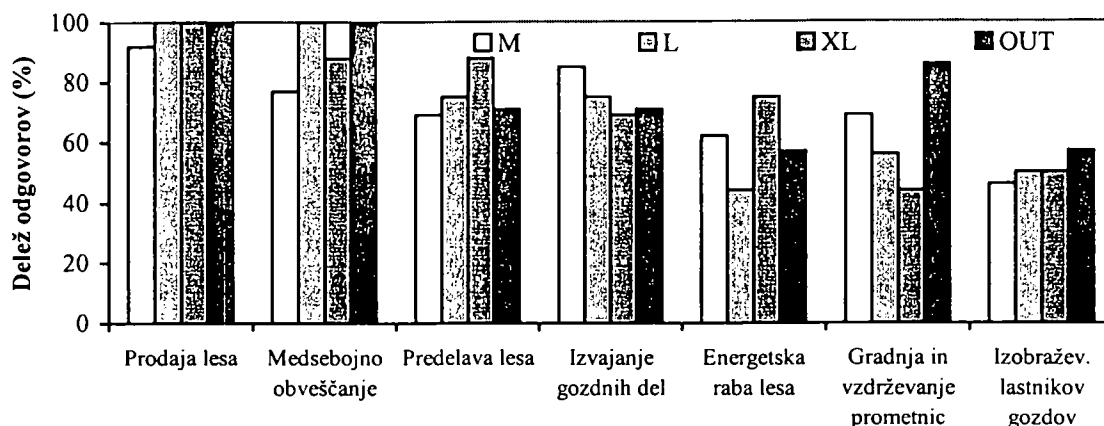
Anketirani so imeli možnost izraziti mnenje o delovanju posamezne organizacije z ocenami: 1- nezadovoljen, 2-zadovoljen in 3- zelo zadovoljen. Najslabše so lastniki ocenili delovanje Kmetijsko gozdarske zbornice s povprečno oceno 1,2, najboljše pa strojni krožek z oceno 2,5. Ne glede na to, da Kmetijsko gozdarska zbornica deluje kratek čas, je očitno, da med gozdnimi posestniki nima velike naklonjenosti. Od 46 članov jih je kar 22 izjavilo, da niso zadovoljni z njenim delovanjem, 17 jih ne zna oceniti delovanja, le 7 pa jih je zadovoljnih z delovanjem Kmetijsko gozdarske zbornice. Anketirani precej bolje ocenjujejo Kmetijsko-gozdarsko zadrugo Mozirje: zadovoljnih je 25 članov, 5 je nezadovoljnih, eden se ni znal opredeliti. Vendar nihče ni z delovanjem zadruga zelo zadovoljen. Oceno 'zelo zadovoljen' z delovanjem organizacije so anketirani uporabili le enkrat za strojne krožke in enkrat za strojno skupnost.

Interes za dodatne oblike povezovanja

Anketirani lastniki so naklonjeni novim oblikam povezovanj z drugimi gozdnimi posestniki, ki jih poznajo v sosednji Avstriji in tudi drugih evropskih državah. Na vprašanje ali bi se povezali z drugimi gozdnimi posestniki v lokalni skupnosti, jih je 52 odgovorilo pritrdilno. Le štiri so odgovorili negativno, dva pa se nista opredelila.

Anketirani, ki bi se povezali, so ocenili pomembnost različnih področij povezovanja. Prodaja lesa je za skoraj absolutno večino najbolj pomembna, sledi pa medsebojno obveščanje (slika 4-16). Tri četrtine jih meni, da je povezovanje pomembno tudi zaradi predelave lesa in izvajanja gozdnih del. Mnenja o potrebnosti povezovanja pri energetske rabi lesa in odpiranju gozdov se med skupinami bolj razlikujejo, vendar jih v povprečju 60% meni sta energetska raba lesa ter gradnje in

vzdrževanje gozdnih prometnic tudi pomembni področji za sodelovanje. Natanko polovico jih meni, in v tem so si precej enotni, da je združevanje pomembno tudi zaradi izobraževanja.

Slika 4-16: Pomembnost področij za povezovanje lastnikov gozdov v lokalni skupnosti (n=52; prikazan je delež tistih, ki menijo, da je povezovanja pomembno)

Med bolj prostovoljne oblike združevanja kmetov spadajo strojni krožki. Zaradi tega nas je zanimalo kako so seznanjeni s tem in ali bi se vključili s svojo dejavnostjo (strojem) tudi sami. Rezultati odgovorov so prikazani v preglednici 4-15.

Preglednica 4-15: Odstotki odgovorov na vprašanja o interesu za sodelovanje v strojnem krožku

Skupina gospodinjstev	Vprašanje: Ali ste že slišali za strojne krožke?					
	Če da, ali bi se vključili v dejavnosti strojnega krožka?				DA (%)	NE (%)
	da, sem član (%)	da (%)	ne (%)	ne vem (%)		
M	0	27	13	20	60	40
L	11	28	39	17	94	6
XL	6	65	24	6	100	0
OUT	0	25	25	0	50	50
Skupaj	5	38	26	12	81	19

Razlike v poznavanju strojnih krožkov med skupinami lastnikov so velike in temu primeren je tudi različen interes za delovanje v takšnih krožkih. Z velikostjo gozdne posesti interes za takšno združevanje narašča, predvsem pa je večji pri čistih kmetih.

Glede na sorazmerno slabo formalno povezanost med lastniki gozdov smo pričakovali, da lastniki precej sodelujejo in komunicirajo na neformalni ravni. V skupinah gospodinjstev M, L in OUT se kar 50% anketiranih gozdnih posestnikov doslej še ni medsebojno posvetovalo o svojih načrtih za pridobivanje, predelavo ali rabo lesa. Takih gozdnih posestnikov je bilo v skupini XL le 29%. Vsi, ki se posvetujejo med seboj so izjavili, da te izkušnje lahko opredelijo kot pozitivne. Med njimi je tudi 83% takih, ki so to izkušnjo opredelili kot učno izkušnjo.

4.1.8 Zaznave anketirancev

Uporabljen anketni vprašalnik je zajemal 120 vprašanj, s katerim smo pri vsakem anketirancu popisali 490 spremenljivk. Izpolnjevanje anketnega vprašalnika je zahtevalo od 50 do 250 minut in je bilo naporno tako za anketarja, predvsem pa za anketiranca.

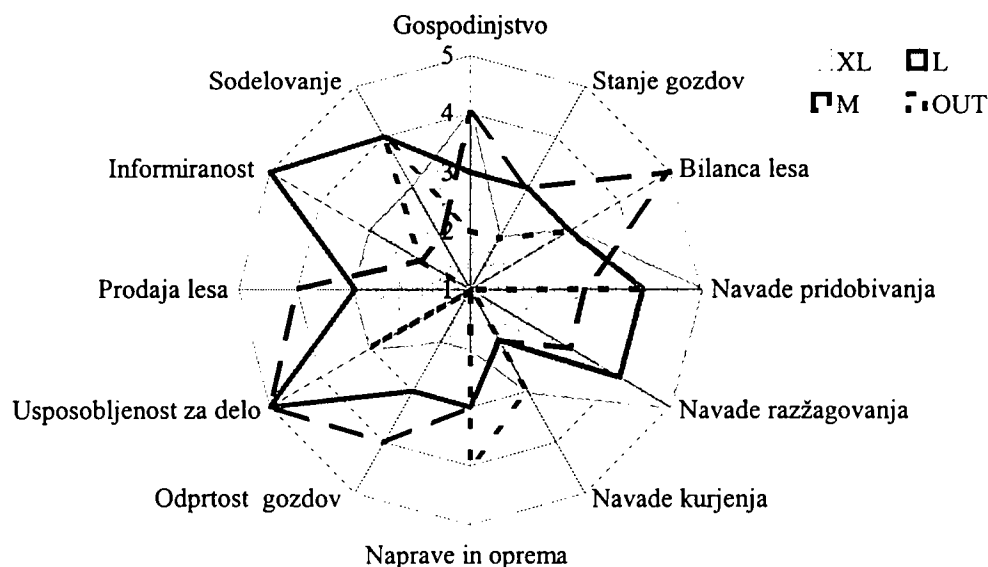
Že pri snovanju vprašalnika smo iskali način kako v bodoče pridobiti enako kakovostne informacije v krajšem času, predvsem pa kako jih hitreje in pregledneje obdelati. Ena od prednosti anketiranja je v tem, da z njim zajamemo anketirančeva subjektivna mnenja o problemu. Če ga predhodno osredotočimo na problem, lahko anketiranec 'sintetizira' svoje poglede nanj in zgoščeno odgovori, s tem pa 'opravi del obdelav'.

Na koncu vsakega od dvanajstih poglavij anketnega vprašalnika smo oblikovali dva tipa percepcijskih vprašanj. S prvim vprašanjem smo beležili anketirančevo oceno stanja tega področja v njegovem gospodinjstvu, z drugim oceno njegovih pričakovanj. Možni odgovori so bili za vsak tip vprašanja skozi vso anketo enaki. Ker je pred percepcijskimi vprašanji odgovarjal vsaj na 5 vprašanj s tega področja, je natančno poznal obseg področja, ki naj ga 'sintetizira' v eno oceno. Zaradi poenotenega načina spraševanja, smo lahko oblikovali mnenjski profil posameznika, mnenjski profil skupine gospodinjstev ter relativne primerjave med skupinami. Percepcijska vprašanja so bila (vsebinsko 'X' smo prilagodili naslovu poglavja):

1. Kako ocenjujete sedanje stanje 'X' v gospodinjstvu? (možni odgovori: 1: nezadostno, 2: zadostno, 3: dobro, 4: prav dobro, 5: odlično, 8: ni odgovora)
2. Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju 'X' v gospodinjstvu? (možni odgovori: -1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8: ni odgovora)

Mnenjski profil posameznika

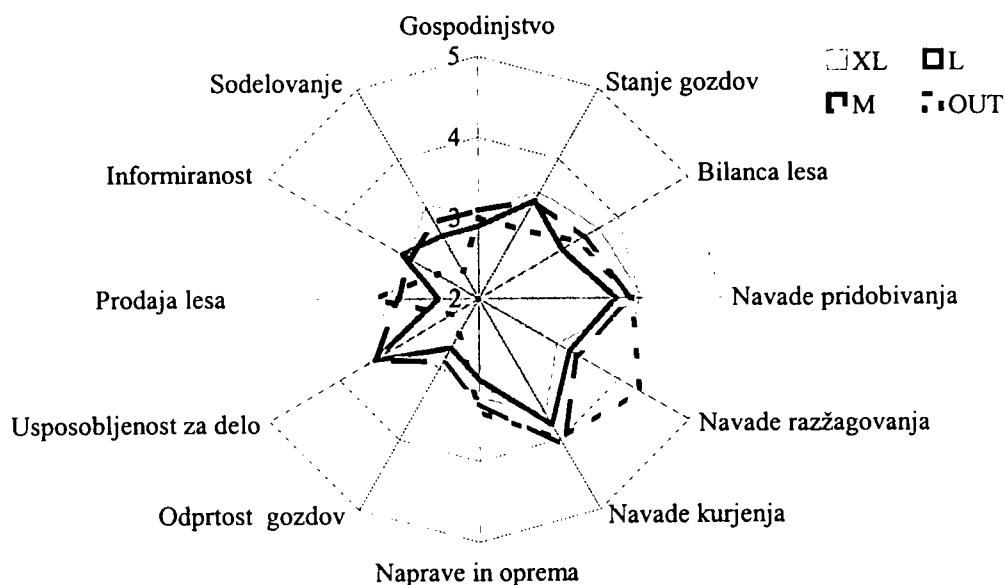
Na eni sliki je mogoče pregledno prikazati do štiri mnenjske profile. Mnenjski profili štirih naključnih predstavnikov analiziranih skupin gospodinjstev je prikazan na sliki 4-17. Razlike med njimi so izrazite tako pri ocenah stanja, kot tudi pri ocenah pričakovanj.

Slika 4-21: Mnenjski profili za oceno stanja pri pridobivanju in rabi lesa za štiri gozdne posestnike

Mnenjski profili skupin gospodinjstev (poglavje je v reviziji, tu je le informativno)

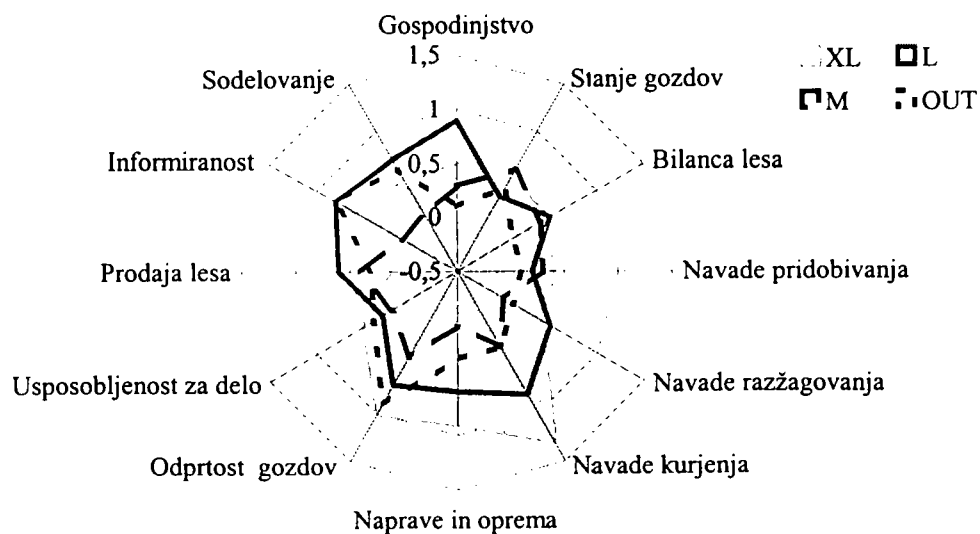
Povprečne mnenjske profile skupin gospodinjstev smo dobili z izračunavanjem aritmetične sredine odgovorov anketirancev po posameznih skupinah in so za stanje na področju pridobivanja, predelave in rabe lesa prikazani na sliki 4-18. Anketirani so v povprečju ocenili svoje stanje kot 'dobro'. Razlike med skupinami domačinov so manjše, kot med domačini in nedomačini.

Slika 4-18: Primerjava mnenjskih profilov stanja pridobivanja in rabe lesa po skupinah gospodinjstev

Domačini so v povprečju najvišje ocenili stanje pri usposobljenosti za delo v gozdu, navadah pri pridobivanju ter rabi lesa v energetske namene, najnižje pa razmere pri razžaganju lesa in odprtosti gozdov. Nedomačini so v povprečju najvišje ocenili stanje pri razžaganju lesa (ne razžagujejo) in energetski rabi lesa, najnižje pa stanje pri usposobljenosti za delo v gozdu, prodaji lesa in sodelovanju drugimi gozdnimi posestniki. Razlike v povprečnih vrednostih odgovorov so statistično značilne na področjih 'razžaganja', 'usposobljenosti za delo' ter 'sodelovanja'.

Primerjava mnenjskih profilov za pričakovanja na področju pridobivanja, predelave in rabe lesa je prikazana na sliki 4-24. Odnosi med skupinami so podobni kot na sliki 4-19, le razlike v pričakovanjih na področju prodaje so veliko večje in najmanj obetavne pri skupini XL.

Slika 4-19: Primerjava mnenjskih profilov pričakovanj pri pridobivanja in rabe lesa po skupinah gospodinjstev

Relativne primerjave med skupinami gospodinjstev

Poglavje je še v delu....

5.2 OCENA RAZVOJNIH MOŽNOSTI

Vzorčna anketa o pomenu pridobivanja in rabe lesa med gozdnimi posestniki v občini Solčava je pokazala, da je to za razvoj občine strateška proizvodna veriga, ki danes v celoti sloni na gozdnih posestnikih. Posestna struktura, poselitveni vzorec, tradicija dela z gozdom in sedanji ekonomski položaj gozdnih posestnikov predstavljajo kakovostne temelje za napredek pridobivanja, predelave in rabe lesa med gozdnimi posestniki v občini Solčava. Izboljšave je mogoče doseči s projekti, ki bodo bodisi aktivirali prisoten potencial, bodisi odstanili ovire na področjih opremljenosti in usposobljenosti gozdnih posestnikov ter njihove medsebojne povezanosti in vpetosti v gospodarske procese v regiji. Taki projekti pogosto presegajo posameznika, izboljšave na enem področju pa lahko spremenijo razmerja na celotnem gozdno-lesno-energetskem kompleksu v lokalni skupnosti.

Povzetek ugotovitev ankete (osnova za predstavitev rezultatov ankete na delavnici)

Z vzorčno anketo smo zajeli razmere pri pridobivanju in rabi lesa v 58 gospodinjstvih, ki imajo v lasti od 5 do 570 ha, skupno pa 83%, zasebnih gozdov v občini Solčava. Prevladujejo čiste in mešane kmetije na samem, katerim predstavlja gozd in razžaganje lesa najpomembnejši vir dohodka. Gozdna posest je v majhnem številu kompleksov in za domačine večinoma v neposredni bližini doma. Gozdni posestniki so zaenkrat s svojim ekonomskim položajem in s stanjem gozdov večinoma zadovoljni. Najbolj pomembni vlogi njihovih gozdov sta zanje proizvodnja lesa in varovanje gozdnih zemljišč, dobro se zavedajo tudi pomena gozda za turizem. Pričakujejo upadanje deleža dohodkov gozdarstva in žagarstva na račun naraščanja deleža dohodka iz zaposlitve. Stanje in pričakovanja na področju pridobivanja, predelave in rabe lesa se po skupinah gospodinjstev (M, L, XL, OUT) razlikuje bolj med domačini in nedomačini, kot med skupinami domačinov.

Intenziteta sečnje je zmerna, najbolj intenzivno sekajo gozdove solčavani, ki imajo v lasti 50 do 100 ha gozdov. Najboljši pregled imajo nad količino in strukturo poseka, najslabšega pa nad domačo porabo in viri druge drevnine, katerih količine so običajno podcenjene. Pretežni del celotnega poseka sečnje, spravila in gojitvenih del opravijo gozdni posestniki z nad 5 ha gozdov sami in z medsosedsko pomočjo. Sečnja je v celoti opravljena z motornimi žagami, spravilo v kombinaciji ročnega predspravila in traktorskega spravila, prevoze lesa v večini opravijo zasebna podjetja. V povprečju je 40 % površin gozdov z etatom nedostopno za traktorsko spravilo. Žičnega spravila, kljub primernosti terenov, ne uporabljajo v večjem obsegu. Opaznemu deležu gozdnih posestnikov predstavlja delo v tujem gozdu v obliki medsosedske pomoči že danes pomemben vir dohodkov. Njihova usposobljenost za dela v gozdu (z izjemo prevoza lesa) je po njihovem mnenju ustrezna, bolj zadržani pri oceni so bili manjši gozdni posestniki in nedomačini. Interes za usposabljanje ni zelo velik, še največ zanimanja je za področje prodaje lesa, pri velikih in zelo velikih gozdnih posestnikih pa še za gojenje in pridobivanje lesa. Poleg tečajev v domačem kraju bi jih zanimale tudi sodobne oblike usposabljanja, kot sta individualni inštruktor in študijski krožek.

Na anketiranih kmetijah v občini so v povprečju dve do tri motorne žage ter en do dva traktorja za delo v gozdu. Povprečna starost motornih žag je 3 leta, traktorjev pa 12 let. Motorne žage in traktorji so malo izkoriščeni zlasti v skupini srednje velikih gozdnih posestnikov iz Solčave, ter nedomačinov. Na čistih in mešanih kmetijah je tudi precej cepilnikov za drva, žag za razžaganje okroglega lesa in traktorskih prikolic, s katerimi se prevažna les - bodisi okrogel, bodisi žagan. Tudi ta mehanizacija je malo izkoriščena in zelo zastarela. Za vzdrževanje mehanizacije porabljajo člani gospodinjstev 20 do 100 ur letno in 300 do 1200 €. Največ investicijskih načrtov na področje mehanizacije za delo v gozdu imajo čisti kmetje z nad 50 ha gozdov. Načrtujejo nakup več traktorjev (tudi gozdarskih), motornih žag in cepilnikov ter celo sekalnik za sekance.

Zasebni gozdovi v občini Solčava niso optimalno odprti z gozdnimi cestami niti z gozdnimi vlakami. Čeprav so gozdni posestniki v zadnjem času veliko vlagali gradnjo gozdnih prometnic, so pravilne razdalje v povprečju še vedno nad 800 metrov. Po enoti površine gozdov so v prometnice

največ vlagali srednje veliki gozdni posestniki, po absolutnih zneskih pa solčavani z nad 100 ha gozdov. Veliki in zelo veliki gozdni posestniki iz Solčave vlake v celoti vzdržujejo sami, pri vzdrževanju cest v lastni režiji opravijo 50% dnin. Interes za nadaljnjo gradnjo je najbolj izrazit med velikimi in zelo velikimi gozdnimi posestniki. Zaradi zapletenih predpisov na področju gradnje cest, težkih terenov in velikih investicijskih stroškov ti razmišljajo predvsem o gradnji vlak in so manj zainteresirani za povezovanje z drugimi pri gradnji, kot manjši gozdni posestniki.

Primarna predelava lesa je med anketiranimi gospodinjstvi vezana na čiste kmetije in gozdno posest nad 50 ha ter služi prevsem zadovoljevanju njihovih potreb po gradbenem in žaganem lesu. Temu primerni so tipi, starost in izkoriščenosti žag. Dve tretjini anketiranih večino lesa razžagajo sami, največ razžagujejo zelo veliki gozdni posestniki. Večjega obsega razžaganja lesa za stranke med anketiranimi nismo zasledili, prav tako med njimi ni lesarske obrti. Praktično razrezujejo le les iglavcev. 60% anketiranih podpira idejo izgradnje lokalnega žagarskega obrata v Solčavi. Največji interes je med zelo velikimi gozdnimi posestniki, ki so v večini pripravljeni soinvestirati v tak obrat. Tudi skoraj polovica tistih, ki ima svoje žage je zainteresirana za to investicijo. 50% anketiranih bi podpisala dolgoročno pogodbo o dobavi surovine takemu obratu, vendar je med njimi najmanj predstavnikov zelo velikih gozdnih posestnikov.

Fotografija XY: Solčava spada med manjše občine v Sloveniji v kateri je gozdarstvo ena najpomembnejših dejavnosti za lokalno prebivalstvo

Vsi anketirani se ogrevajo z lesom, izključno z njim pa 81% gospodinjstev. Ogrevane stavbe so stare v povprečju 90 let, kar 25% anketiranih nima centralnega ogrevanja. Povprečna letna poraba drv za centralno ogrevanje je 23 m³, za individualno ogrevanje/dogrevanje pa 15 m³. V porabi lesa za ogrevanje med domačini ni značilnih razlik. Večina tistih, ki nimajo centralnega ogrevanja načrtuje spremembo načina ogrevanja. Precej se jih zanima za sodobne kurilne naprave na lesne sekance, le malo pa za sodobne naprave na polena. Anketirani so dobro seznanjeni z načrtovanimi projekti daljinskega ogrevanja na lesno biomaso v Solčavi in Logarski dolini. Zanimanje za dobavo kuriva daljinskim sistemom je zmerno in za vse anketirane ocenjeno na okrog 2000 m³ letno. Večje zanimanje za dobavo lesne biomase je med velikimi gozdnimi posestniki. 66% anketiranih bi podpisalo dolgoročno pogodbo o dobavi surovine, kar bi zagotavljalo okrog 1400 m³ letno. Ocenjujemo, da je del dejanskega potenciala lesne biomase na tem območju še neizkoriščen in se nahaja v drobni vejevini, drugi drevnini in celuloznem lesu.

Prodaja lesa je ključno strateško področje za gospodinjstva z gozdno posestjo v občini Solčava. Prodaja se okrogel les, žagan les in drva. 92% prodanega okroglega lesa so iglavci. Obseg prodaje žaganega lesa majhen, obseg prodaje drv pa zanemarljiv. Prodaja okroglega lesa je koncentrirana na enega kupca (zadruga), kar je z vidika ponudbe in povpraševanja neelastično. Večino vsega prometa z lesom glede na m³ opravijo anketirana gospodinjstva z več kot 50 ha gozdov, ki spadajo v socialno ekonomski tip čistih in mešanih kmetij. Pri morebitnem povezovanju z namenom izboljšanja konkurenčnosti pri prodaji ne smemo zanemariti gospodinjstev z manjšo površino gozdov, ki nastopajo na trgu občasno in z manjšimi količinami lesa. Več pozornosti bo v bodoče zahtevalo poznavanje standardov gozdnih lesnih sortimentov, krojenje glede na zahteve kupcev ter informiranost o cenah lesa na trgu ter bonitetah različnih odkupovalcev lesa.

Anketirani so bili v povprečju mnenja, da so dobro informirani, vendar pričakujejo, da jih bodo informirali drugje. Bolj malo berejo in se relativno redko udeležujejo strokovnih prireditelj s področja pridobivanja in rabe lesa. Menijo, da je premalo virov informacij, veliki gozdni posestniki so z dostopnostjo informacij manj zadovoljni. Ne zavedajo se dovolj, da morajo poiskati informacijo sami. Zanje so najbolj pomembne informacije o prodaji lesa. Najbolj pomembna vira informacij sta za gozdne posestnike revirni gozdar ter neformalna srečanja. Dobro so opremljeni z osebni računalniki in povezavo z internetom, v prihodnje pa bodo še bolj. Z obveznim članstvom v Kmetijsko gozdarski zbornici so nezadovoljni, ponudba ostalih interesnih organizacij pa ni velika. Med prostovoljnimi organizacijami so s sodelovanjem v Kmetijski zadrugi zadovoljni. Interes za dodatno prostovoljno povezovanje je največji med velikimi in zelo velikimi gozdnimi posestniki. Najpogostejši motiv za povezovanje je izboljšanje informiranosti in prodaje lesa. Sledijo povezovanje zaradi boljšega pridobivanja lesa, rebe lesa v energetske namene in odpiranja gozdov. Zanimanje za strojne krožke je pokazalo 38% anketiranih, v njih že sodeluje 5% anketiranih.

Izhodišča za spodbujanje opremljanja gozdnih posestnikov

Poglavje je v delu.....

Izhodišča za spodbujanje usposabljanja gozdnih posestnikov (revidiran osnutek)

Anketiranje gozdnih posestnikov in njihovo sodelovanje na delavnicah lahko opredelimo kot učno izkušnjo. Za razliko od učenja nastopi izobraževanje odraslih, ko se posameznik po prekinitvi začetnega izobraževanja namerno in organizirano vključi v izobraževanje (Jelenc Krašovec 1996). Z organiziranjem lokalnih participacijskih delavnic uvajamo izobraževalno infrastrukturo za pridobitev ciljno usmerjenih funkcionalnih znanj in tako posredno prispevamo k implementaciji koncepta vseživljenskega učenja (Euridicae, 2000) na podeželju.

V slovenskem prostoru je izobraževalno nedejavnih približno dve tretjini, med njimi prevladujejo kmetje (67%), tisti z nižjimi stopnjami izobrazbe in tisti z več leti starosti (ACS, 2001, s. 35 in 42). Eden od vzrokov za relativno majhno izobraževalno dejavnost anketirane populacije je tudi neustrezna izobraževalna infrastruktura namenjena tej populaciji. Solčava zaenkrat ne razpolaga s kapacitetami za formalno izobraževanje odraslih, podobno sosednje Luče. Neformalno skupinsko usposabljanje gozdnih posestnikov izvaja Krajevna enota ZGS v Lučah. Na področju pridobivanja lesa organizirajo občasne enodnevne tečaje za varno delo pri sečnji in spravi, v zadnjem času pa tudi tečaje o krojenju listavcev. Individualnega učenja z usposobljenimi inštruktorji zaenkrat niso uvajali, zanj je med gozdnimi posestniki velik interes.

Rezultati ankete kažejo, da anketirani gozdni posestniki nihajo med tradicionalnim oblikam učenja (npr. samoučenje med člani gospodinjstva, neformalna srečanja etc.) in sodobnimi metodami učenja (npr. uporaba interneta). Čeprav njihovo neposredno zanimanje za usposabljanje ni veliko, pa nikakor ne smemo spregledati njihovega zanimanja za sodelovanje (zlasti X, XL) in opremljanje z računalniki ter dejavnega odnosa do prihodnosti. Našteti znaki kažejo predvsem na velik izobraževalni potencial med anketiranimi skupinami domačinov.

Ena od možnih novih oblik skupinskega splošnega neformalnega izobraževanja odraslih so tudi študijski krožki (VIR). Zaradi svobode odločanja o vsebini, zahtevnosti, ritmu ter kraju učenja se skozi študijske krožke lahko uresničijo tiste potrebe odraslih, ki jih formalni sistem šolanja ne zadovoljuje. Hkrati se študijski krožki odzivajo na številne družbeno pogojene pogoje življenja odraslih. (npr. manjše možnosti za organizirano učenje in druženje, socialna heterogenost). Na Solčavskem študijski krožki zaneskrat niso prisotni. S študijskim krožki, posebej namenjenimi zasebnim lastnikom gozdov, so na Švedskem dosegli izjemne uspehe (MEDVED 20002). Prve izkušnje pri uvajanju študijskih med gozdne posestnike v Sloveniji (VIR ZGS), kažejo, da je začetek najtežji, zato velja pred implementacijo prvega študijskega krožka v konkretno okolje temeljito preučiti pogoje in možnosti njegovega dolgoročnega delovanja. Na področju spodbujanja tehnološkega razvoja pridobivanja lesa in rabe lesa so posebej uporabni kot uvodna motivacija za izvedbo usposabljanj, kot oblika za izmenjavo obstoječih znanj ali kot cenovno zanimiva oblika seznanjanja z novimi vsebinami.

Ker v bližini ni specializiranih izobraževalnih ustanov za odrasle, predlagamo podporo neformalnemu izobraževanju, in sicer tri oblike:

1. individualno učenje (zaradi značilnosti obravnavane populacije),
2. tečajne oblike in
3. študijske krožke (zaradi sovpadanja namena z možnimi večplastnimi učinki).

Za skupinske oblike izobraževanja je potrebna oprema, predvsem pa usposobljeno in zainteresirano – če je le mogoče domače – osebje. Prve izkušnje bodo pokazale možnost razvoja novih oblik ali prilagoditev obstoječih danim potrebam. V svetovnih postopkih kaže poleg osrednjega – vsebine - prevrednotiti tudi vse vrste in oblike izražanja radovednosti, druženja ter individualne in kolektivne samozavesti. Solčava lahko s pomočjo nove izobraževalne infrastrukture vzpostavi ponudbo tudi sosednjim krajem in/ ali sezonskim obiskovalcem, domačini namreč razpolagajo z vrsto danes redkih sposobnosti, znanj in spretnosti, njihovo načrtno odpiranje navzven, od katerega naj dolgoročne koristi ostanejo v Solčavi pa je razvojna nujnost.

Izhodišča za spodbujanje sodelovanja med gozdnimi posestniki
Poglavje je v delu.....

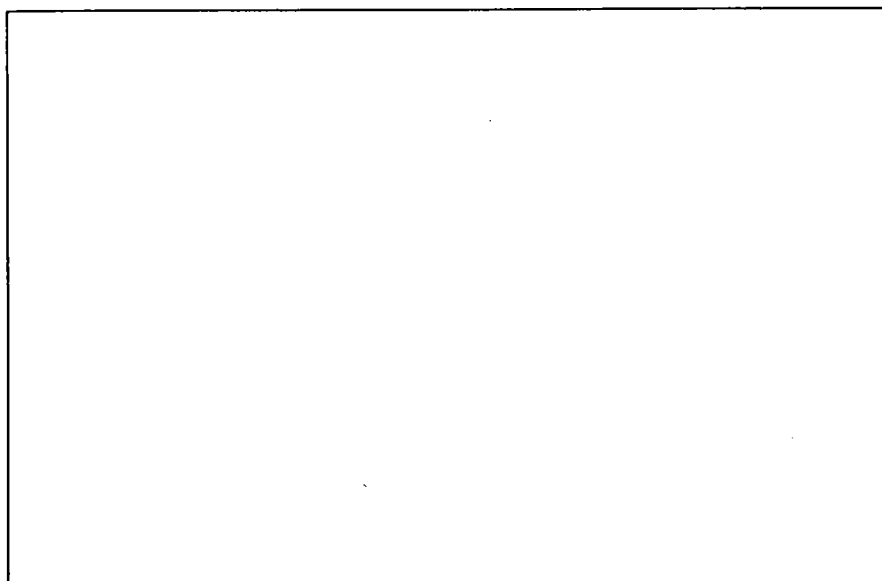
Seznam razvojnih možnosti pri pridobivanju, predelavi in rabi lesa

Na podlagi ankete smo oblikovali predloge izboljšav pri pridobivanju, predelavi in rabi lesa, ki so prikazani v preglednici 4-17. Ciljne skupine so odvisne od vrste problema, rešitve pa vezane na njihovo opremljenost, usposobljenost in povezanost.

Preglednica 4-17: Odprt seznam razvojnih možnosti za ekspertno presojo – pripravite lasne predloge!!!

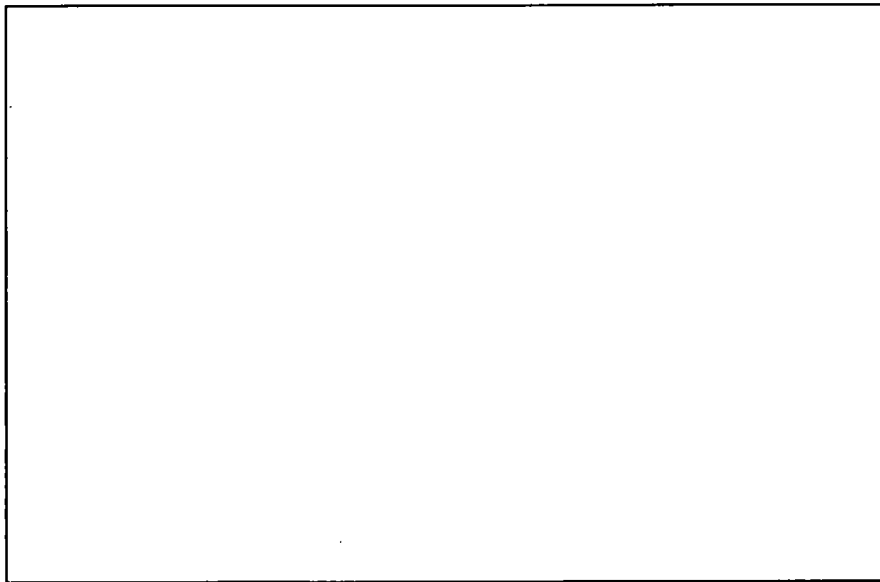
Opis projekta	Vrsta aktivnosti (več kljuk večji vložek)		
	povezovanje	usposabljanje	investicija
Ustanovitev interesne organizacije gozdnih posestnikov	✓✓		✓
Ustanovitev študijskega krožka za uporabo interneta / prodaje lesa preko interneta	✓	✓	
Ustanovitev strojnega krožka za pridobivanje lesa/izdelavo sekancev	✓		✓
Gradnja gozdne ceste skozi več gozdnih posesti	✓		✓✓
Organizirana gradnja gozdnih vlak pri več gozdnih posestnikih	✓		✓
Uvajanje žičnega spravila med gozdne posestnike v Solčavi	✓	✓	✓✓
Pridobivanje lesa – od midsosedske pomoči do samostojnega podjetnika		✓	✓
Prilagoditev traktorjev za delo v gozdu evropskim zahtevam		✓	
Ustanovitev konzorcija dobaviteljev lesa na Solčavskem	✓	✓	
Serijski individualni inštrukcije za gospodarno pridobivanje lesa		✓	✓
(Paketno) sofinanciranje individualnih investicij v gozdarsko mehanizacijo in kurilne naprave	✓		✓
.....			

5.3 PREPOZNAVANJE POBUD

Fotografija: Vtisi z delavnice 1

5.4 OPREDELITEV POBUD

Fotografija: Vtisi z delavnice 2

5. RAZPRAVA

5.1 TEHNOLOŠKI RAZVOJ PRIDOBIVAJA IN RABE LESA V SOLČAVI

5.2 SPODBUJANJE TEHNOLOŠKEGA RAZVOJA V LOKALNI SKUPNOSTI

Spodbujanje tehnološkega razvoja pri pridobivanju, predelavi in rabi lesa smo testirali na primeru lokalne skupnosti, s pestro sestavo gozdnih posestnikov na območju lokalne skupnosti in izven nje. Velikost vzorca za anketiranje smo v okvirih statistične zanesljivosti prilagodili razpoložljivim kapacitetam.

V nadaljevanju navajamo ugotovitve o uporabljenih metodah po glavnih sklopih metode, na koncu pa še priporočila za njen nadaljni razvoj in možnost njene uporabe na drugih področjih.

Anketa

- 1. Metoda izbora gospodinjstev za izvedbo ankete je zapletena, vendar ne vidimo možnosti za njeno bistveno poenostavitev. Nujno mora zajeti tudi vzorec posestnikov s stalnim bivališčem izven lokalne skupnosti.*
- 2. Števil anketirancev po posameznih skupinah gospodinjstev mora biti vsaj 12 do 15.*
- 3. Izdelan anketni vprašalnik je zajel potrebna poglavja za problematiko izboljšanja pridobivanja, predelave in rabe lesa med zasebnimi gozdnimi posestniki v lokalni skupnosti.*
- 4. Količina vprašanj po posameznih poglavjih je preobsežna tako z vidika anketiranja, kot tudi z vidika obdelav podatkov. Povprečen čas anketiranja ne sme presežati 30 minut, čas obdelav 50-70 del. ur.*
- 5. Med podatki, ki so bili zbrani preveč podrobno so podatki povezani z popisom gospodinjstev, članov, popisom površin v lasti gospodinjstva, funkcijami gozdov, bilanco lesa, napravami in stroji za delo, gozdnih kompleksih, oblikah usposabljanja in informatiki.*
- 6. Bilanca lesa je dala premalo neposrednih zaključkov, vendar je v zoženi obliki nujna za presojanje gozdarsko-lesarsko-energetskega kompleksa.*
- 7. Popis naprav in strojev je dal premalo usmeritev za podporo morebitnim investitorjem v lokalni skupnosti, enako velja za področje odpiranja gozdov.*
- 8. Percepcijska vprašanja so se izkazala za koristen pripomoček pri primerjavi posameznikov in analiziranih skupin. Za nekatera področja (npr. gospodinjstvo) so nesmiselna.*

Delavnice

6. ZAKLJUČKI

7. VIRI

- GOLOB, A. (ed), 1998. *Dokumenti vse-evropskega procesa o varovanju gozdov v Evropi*. Ljubljana, MKGP, 63. s.)
- FORESTRY PRACTISE GUIDE, 1997.
- INGLES et al 1999, Beguš.....
- JOHANSON 2000.
- KOŠIR, B., 1996. *Organizacija gozdarskih del.- Skripta za višješolski študij ob delu, druga izdaja*. Ljubljana, BF, oddelek za gozdarstvo, 225 str.
- MEDVED 2000, str. 165) dr
- MEDVED 2000,
- LAHDENSAARI, L. (ED). 2001. *European small-scale forestry and its challenges for the development of wood harvesting technology (SMALLFORE Project QLRT-1999-01493)*. Työtehoseuran julkaisuja 380, 124 pp. (ISBN 951-788-327-7)
- OGRIS, N., 2002. *Viri in pomen informacij za gozdne posestnike pri gospodarjenju z gozdom na območju Solčave*. Diplomsko delo, BF-gozdarstvo, Ljubljana.
- POGAČNIK, N. / KRAJNC, R. 2000. *Les kot kurivo*. *Gozd. vestn.*, let. 58, št. 5-6, str. 281-285.
- POGAČNIK, N. 2000. *Metode svetovanja lastnikom gozdov za učinkovito rabo lesa v energetske namene : magistrsko delo*, BF – Oddelek za gozdarstvo in gospodarjenje z gozdnimi viri, Ljubljana, 199 str.
- Public participation in Forestry*
- STADLMANN 1986. iz dr....
- SURS 2001. *Popisi prebivalstva*
- SURS 2002. *Prvi rezultati popisa 2002*
- SURS 2002. *Definicije popisnih enot*. URL: <http://www.sigov/popis2002/>
- ŠTIFTAR, S., 1997. *Gozd in gozdarstvo na Solčavskem.- Višješolsko diplomsko delo*, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Univerza v Ljubljani, 30 str.
- ŠUŠTERŠIČ 1994....
- TBFRA (*Forest Resources of Europe, CIS, North America, Australia, Japan and New Zealand (Industrialised temperate/boreal countries)*), 2000. *UN-ECE/FAO Contribution to the Global Forest Resources Assessment 2000. Main Report*. UN New York and Geneva, 445 pp
- (
- VRŠNIK, J., 1978. *Preproste zgodbe s solčavskih planin.- Mohorjeva Družba, Celje, s. 54-60*
- ZGS
- xxx, (vir preko Medveda). *Sodelovanje z gozdnimi posestniki.....*

PRILOGA 1 / APPENDIX 1: Anketni vprašalnik o pomenu pridobivanja in rabe lesa med gozdnimi posestniki v lokalni skupnosti

PRILOGA 2 / APPENDIX 2: Skrajšan anketni vprašalnik o pomenu pridobivanja in rabe lesa med gozdnimi posestniki v lokalni skupnosti??

VPRAŠALNIK O POMENU PRIDOBIVANJA IN RABE LESA MED GOZDNIMI POSESTNIKI V LOKALNI SKUPNOSTI: _____

Šifra izbranega gozdnega posestnika:	Datum anketiranja:
Začetek anketiranja:	Konec anketiranja:
Trajanje anketiranja: minut	

Na anketo odgovarja član gospodinjstva, ki je dobro seznanjen s pridobivanjem in rabo lesa

A GOSPODINJSTVO

A01 Ali ste lastnik/solastnik gozda: 1- da 8- ne

A02 Kako dolgo delate v gozdu (če ne dela v gozdu, se vnese 0): |_|_| let

A03 Člani gospodinjstva:
število vseh članov gospodinjstva: |_|_| | število članov gospodinjstva, ki delajo v gozdu: |_|_| |

Zaporedna št. člana	Spol (M=1, Ž=2)	Starost (let)	Aktivnosti (možnih več odgovorov)				Dela v gozdu (da-1, ne-8)	
			do 15 let	zaposlen	kmet*	upokojen		drugo**
1-anketirani			1	2	3	4	5	
2			1	2	3	4	5	
3			1	2	3	4	5	
4			1	2	3	4	5	
5			1	2	3	4	5	
6			1	2	3	4	5	
7			1	2	3	4	5	
8			1	2	3	4	5	
9			1	2	3	4	5	

* status **dijak, študent, svobodni poklici, invalid,...

A04 Koliko članov gospodinjstva je (so)lastnikov gozdnih parcel (vključno z anketiranim): |_|_|

A05 Ali ima vaša gozdna posest več solastnikov: 1- da pri vseh parcelah, 2- da, a ne pri vseh parcelah; 8- ne če je odgovor da (1 ali 2): koliko je vseh solastnikov: |_|_|

A06 Kraj bivanja (izpolni anketar):
 1-Kmečko gospodarstvo/podeželje na samem 2-Kmečko gosp./podeželje na vasi 3-Kmečko gosp./mesto
 4-Hiša/podeželje na samem 5-Hiša/podeželje na vasi 6-Hiša/mesto
 1-Stanovanje/podeželje na samem 7- Stanovanje /podeželje na vasi 8-Stanovanje /mesto

A07 Oddaljenost gospodinjstva od centra lok.skupnosti: |_|_| | km nadmorska višina: |_|_|_|_| | m

A08 Glavni viri dohodka gospodinjstva v preteklem letu (upoštevaj vse člane gospodinjstva):

Dejavnost	% v skupnem dohodku (vsota stolpca je 100 %)	% v skupnem dohodku čez pet let (vsota stolpca je 100 %)
A- Gozdarstvo in žagarstvo		
B- Kmetijstvo		
C- Zaposlitev, samozaposlitev (kmečki turizem) brez A, B		
D- Pokojnina, štipendije, invalidnine, ...		

Razloži šifrant percepcijskih vprašanj! (če anketirani ne odgovori oziroma ni upravičen do odgovora, vnese 8)

A09 Kako ocenjujete sedanji ekonomski položaj gospodinjstva (1:nezadostno, ...5:odlično, 8): |_|

A10 Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju ekonomskega položaja gospodinjstva: |_|
(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8)

A11 Socialno-ekonomski tip gospodinjstva (izpolni anketar):

Čista kmetija	Nihče od aktivnih članov (15-65 let) jedra gospodinjstva ni/dolgoročno ne bo zaposlen izven kmetije	1
Mešana kmetija	Različne kombinacije zaposlitev aktivnih članov na in izven kmetije - vsaj 1 aktiven samo na kmetiji	2
Dopolnilna kmetija	Nihče od aktivnih članov ne dela samo na kmetiji	3
Ostarela kmetijska posest	Vsi člani kmečkega gospodinjstva starejši od 65 let - (nekmečka ostarela gospodinjstva pod točko 5)	4
Nekmetijska posest	Člani gospodinjstva se ne ukvarjajo s kmetovanjem	5

B STANJE GOZDOV

B01 Velikost in struktura površin zemljišč s katerimi gospodarijo člani gospodinjstva (izpolni vsa polja):

	Natančnost do 0,1 ha	Last/solast		Najem	
		1-ha	2-% v LS	3-ha	4-% v LS
A- Skupna velikost					
B- Kmetijska zemljišča (brez površin v zaraščanju)					
C- Gozdovi skupaj					
D- Varovalni in ostali gozdovi brez etata					
E- Površine v zaraščanju (km. površine s katerimi se ne gospodari in še niso gozd)					

B02 Ali imate gozdove v skupni lasti (vaška, pašna skupnosti,...): 1- da 8- ne 9- ne vem

B03 Ali ste imeli v preteklih petih letih zaradi naštetih dejavnikov gospodarsko škodo (izpolni vsa polja):

	1-da	8-ne	9- ne vem
A- Poškodbe drevja pri pridobivanju lesa	1	8	9
B- Poškodbe drevja zaradi gradnje gozdnih prometnic	1	8	9
C- Poškodbe zaradi divjadi	1	8	9
D- Izletništvo ali nabiranje postranskih g. proizvodov	1	8	9
E- Gradacije insektov in bolezni	1	8	9
F- Snegolom, žledolom, vetrolom, onesnaževanja zraka in ostali abiotski dejavniki	1	8	9

B04 Za katera dela s področja gozdarstva ste prejeli subvencijo v preteklih petih letih (1-da, 8- ne, 9- ne vem):

	1	8	9
A- Obnova gozdov (priprava tal, sadnja, ujme)	1	8	9
B- Nega gozdov (obžetev, nega mladja, prvo redčenje, nega drogovnjakov)	1	8	9
C- Varstvo gozdov (požarno varstvo, divjad, insekti, ...)	1	8	9

B05 Kako ocenjujete pomembnost naslednjih vlog vaših gozdov (1- nepomembno, 2- malo pomembno, 3- pomembno, 9- ne vem):

	1	2	3	9
A- Varovanje zemljišč in vodnih virov	1	2	3	9
B- Varovanje redkih/zaščitene rastlin in živali	1	2	3	9
C- Rekreativna in turizem	1	2	3	9
D- Raziskovanje, izobraževanje ali varovanje kulturne dediščine	1	2	3	9
E- Proizvodnja lesa	1	2	3	9
F- Proizvodnja nelesnih gozdnih proizvodov	1	2	3	9

B06 Ali imate zaradi ekoloških vlog gozdov (varovanje zemljišč/živih organizmov) kakšno omejitev pri gospodarjenju: 1- da 8- ne 9- ne vem
če da, kakšne so te omejitve: _____

B07 Ali menite, da potrebujete načrt za gospodarjenje z vašo gozdno posestjo: 1-da 8-ne 9-ne vem

B08 Kako ocenjujete stanje gozdov s katerimi gospodarite (1:nezadostno, ...5:odlično, 8): |__|

B09 Kakšna so vaša pričakovanja na področju stanja gozdov s katerimi gospodarite: |__|
(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8)

B10 Gozdnogospodarski tip gospodinjstva (izpolni anketar):

Kmetijsko gospodinjstvo z več kot 5 ha gospodarskih gozdov (socioek. kategorije: 1, 2, 3)	1
Nekmetijsko ali ostarelo kmetijsko gospodinjstvo z več kot 5 ha gospodarskih gozdov	2
Gospodinjstvo s 5 ha ali manj gospodarskih gozdov	3

C BILANCA LESA V GOSPODINJSTVU

C01 Kako dobro poznate količino in strukturo rabe lesa, ki se v zadnjih petih letih pojavlja v vašem gospodinjstvu? 1- slabo 2- približno 3- dobro

C02 Odgovori na obvezna polja o količini in strukturi rabe lesa v gospodinjstvu: koliko znaša letni posek iglavcev in listavcev v vašem gozdu; koliko znaša letna količina druge drevnine v gospodinjstvu; koliko znaša letna količina doma razrezanega lesa in lesa, ki ga letno porabite za kurjavo? (povprečno letno v zadnjih petih letih)

C03 Anketirani je izpolnil bilanco lesa v gospodinjstvu (izpolni anketar): 1- da 8- ne

C04 Ali razžagan les (lasten, kupljen) uporabljate tudi za nadaljnjo predelavo doma: 1- da 8- ne
če je odg. da, koliko |__|_|_| m /leto in za kakšno obrt (predelavo): _____

C05 Minimalna debelina (premer) lesa, ki ga uporabljate za kurjavo: |__|_|_| cm

C06 Kako ocenjujete strukturo rabe lesa v vašem gospodinjstvu (1:nezadostno, ...5:odlično, 8): |__|

C07 Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju strukture rabe lesa v vašem gospodinjstvu: |__|
(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8)

Priloga: bilanca lesa v gospodinjstvu

1: POSEK IGLAVCEV V LASTNEM GOZDU			2: POSEK LISTAVCEV V LASTNEM GOZDU		
4-Kurjava	3-Predelava	2-Prodaja	1-Skupaj	Povprečno letno v zadnjih petih letih	1-Skupaj
%	%	%	m3		m3
				A-Hlodovina	
				B-Gradbeni les	
				C-Celulozni les/les za plošče	
				D-Goli in les za kurjavo	
				1-SKUPAJ	

3: NAKUP LESA	
	Iz domače občine
Skupaj	%
m3	%
Hlodovina	
Gradbeni les	
Celulozni les, les za plošče	
Goli/drugi okrogli les za kurjavo	
Žagan les	
Lesno kurivo	
Lesni ostanki	

4: DRUGA DREVNINA				
	1-Skupaj	2-Prodaja	3-Predelava	4-Kurjava
	m3	%	%	%
A-Gojitvena/varstvena dela				
B-Posek izven gozda				
C-Sečni ostanki				
D-Druga drevnina - skupaj				
				5- Ostane neizkoriščeno
				%

5: LETNI RAZREZ HLODOVINE			
	2-Iglavci	3-Listavci	4-Prodaja žagan. lesa
1-Skupaj	%	%	%
m3			
A-Lasten les			
B-Kupljen les			
C-Storitve drugim			
D-Storitve drugih			
Lesni ostanki	5-Prodaja	6-Trenutna raba I.ostankov	
m3	%		
E-Kosovni ostanki			
F-Žaganje			

6: IZDELAVA LESNEGA KURIVA				
	1-Skupaj	2-Iglavci	3-Listavci	4-Prodaja kuriva
Končni proizvodi	m3	%	%	%
A-Cepanice (1 m)				
B-Polena (20-30 cm)				
C-Sekanci				
D-Butare				
	Storitve drugih			
E-Izdelava polen				
F-Izdelava sekancev				

D IZVAJANJE DEL PRI PRIDOBIVANJU LESA

D01 Kako pogosto pridobivate les v gozdovih s katerimi gospodarite (povprečje za zadnjih deset let):

1-vsako leto 2-vsako drugo leto 3-občasno 8- ne pridobivamo lesa (odgovarja samo vpr. 04, 08, 09)

D02 Kako ste v zadnjih petih letih realizirali različna dela v gozdu:

	1-Družina s sorodniki	2-Sosedje ali najeti delavci	3-Razna podjetja (s.p., d.o.o, d.d., zadruga, str.krožki....)	4-Zadnjih 5 let nismo nič delali	Vsota vrstice je
A- Sečnja drevja (m ³)					100%
B- Spravilo lesa (m ³)					100%
C- Nakladanje in prevoz lesa (m ³)					100%
D- Gójitvena ali varstvena dela (dnin)					100%
E- Vzdrževanje traktorskih vlak (dnin)					100%
F- Vzdrževanje gozdnih cest (dnin)					100%
G- Gradnja gozdnih prometnic (dnin)					100%

D03 Ali opravljate dela tudi v tujem gozdu? (kot medsosedska pomoč ali kot storitev)

	0- ne	Da, v povprečju na leto dni:
A- Sečnja drevja		
B- Spravilo lesa		
C- Nakladanje in prevoz		
D- Gójitvena ali varstvena dela		
E- Vzdrževanje traktorskih vlak (dnin)		
F- Vzdrževanje gozdnih cest (dnin)		
G- Gradnja gozdnih prometnic (dnin)		

D04 Ali v vašem gozdu (vsota desnega stolpca je lahko >100%):

	0- ne	Da, na naslednjem % površine gospodarskih gozdov
A- Ročno spravljate les (vključno s predspravilom)		
B- Spravljate les z živinsko vprego (konj)		
C- Spravljate les z žičnico		
D- Imate terene nedostopne za traktorsko spravilo		

D05 Kdaj se v gozdovih s katerimi gospodarite običajno opravi sečnja:

	A-Spomladi (%)	B-Poleti (%)	C-Jeseni (%)	D-Pozimi (%)	Vsota vrstice je
Sečnja drevja					100%

D06 Kje najpogosteje izvajate naslednja opravila (pri vsaki vrstici obkrožite en odgovor):

	Pri panju	Na vlaki	Ob g. cesti	Doma	Drugje	Ne izvajamo
A- Kleščenje	1	2	3	4	5	8
B- Izdelava GLS, razen drv	1	2	3	4	5	8
C- Prežagovanje lesa za drva	1	2	3	4	5	8
D- Cepljenje drv	1	2	3	4	5	8
E- Izdelava sekancev	1	2	3	4	5	8
F- Sušenje drv	1	2	3	4	5	8

D07 Za katera od naštetih del boste v naslednjih petih letih najverjetneje iskali izvajalca del:

	1-da	8-ne	9-ne vem
A- Sečnja drevja	1	8	9
B- Spravilo lesa	1	8	9
C- Nakladanje/prevoz lesa	1	8	9
D- Gójitvena/varstvena dela	1	8	9
E- Izdelava kuriva	1	8	9

D08 Kako ocenjujete izvedbo del pri pridobivanju lesa v vaših gozdovih (1:nezadostno, ...5:odlično, 8):

| _ |

D09 Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju izvajanja del pri prid. lesa v vaših gozdovih:

| _ |

(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8)

D10 Morebitni dodatni komentarji o izvajanju del: 1-da 8-ne

E RAZŽAGOVANJE (PRIMARNA PREDELAVA) LESA

- E01 Kdo vam razžaga večino hlodov: 1- sam doma, 2- znanec, 3- obrtnik, 4- v podjetju, 8- hlodov ne razžagujemo
- E02 Ali imate žago za razrez hlodovine: 1- da 7- ne, a jo nameravam postaviti 8- ne
- E03 Kakšna je (bo) vaša žaga (odgovarja, če vpr.02 ni 8):
1- tračna horizontalna, 2- tračna vertikalna, 3- polnojarmenik, 4- krožni žagalni stroj, 5- drugo _____
- E04 Koliko menite, da bo razrez hlodovine v bodoče (povprečje na leto) na vaši žagi (odgovarja, če vpr.02 ni 8):
0- ostal bo enak | | | | | m³/leto
- E05 Ali menite, da bi bilo smiselno postaviti žagarski obrat v lokalni skupnosti: 1- da 8- ne 9- ne vem
- E06 Ali bi soinvestirali sredstva v tak obrat (samo če je E05 ni 8): 1- da 8- ne 9- ne vem
- E07 Ali bi prodajali hlodovino žagarskemu obratu v lokalni skupnosti po tržnih cenah: 1- da 8- ne 9- ne vem
če ne, zakaj _____
- E08 Ali bi uporabljali za razrez svoje hlodovine storitve lokalnega žagarskega obrata: 1- da 8- ne 9- ne vem
- E09 Ali bi s takim obratom sklenili dolgoročno pogodbo o dobavi hlodovine po tržnih cenah: 1- da 8- ne 9- ne vem
- E10 Kako ocenjujete stanje primarne predelave lesa v gospodinjstvu (1: nezadostno, ...5: odlično, 8): | |
- E11 Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju primarne predelave lesa v gospodinjstvu: | |
(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8)

E12 Morebitni dodatni komentarji o primarni predelavi lesa: 1-da 8-ne

F RABA LESNE BIOMASE UPORABNE V ENERGETSKE NAMENE

F01 Potrebe po energiji v vašem gospodinjstvu (5: A-individualno, B-centralno/en objekt, C- centralno/več objektov, D- daljinsko)

	1- Starost (let)	2- Okvirna površina (m ²)	3- Mesecev kurilne sezone	4- % lesa kot vira energije	5- Glavni način ogrevanja
A- Glavno stanovanjsko poslopje					
B- Drugo stanovanjsko poslopje					
C- Druge ogrevane površine					
D- Načrtovane nove ogrevalne površine					

- F02 Kako nameravate ogrevati glavno stanovanjsko poslopja v prihodnosti:
Načrtujem spremembo sistema: 1-sodoben kotel na polena 8-nespremenjeno
3-kombiniran kotel na trda goriva 2-kotel na sekance
4-prehod na fosilna goriva
- F03 Ali ste seznanjeni z lokalnimi razvojnimi projekti na področju energetike: 1- da 8- ne 9- ne vem
- F04 Ali bi se priključili na daljinski/skupinski sistem ogrevanja, če bi vam bilo to ponujeno: 1- da 8- ne 9- ne vem
če ne, zakaj _____
- F05 Ocenite potencialno količino l. biomase, ki bi jo lahko dobavljali daljinskemu sistemu: | | | | | m³/leto
- F06 Ali bi s proizvajalci toplote podpisali dolgoročno pogodbo o dobavi surovine? 1- da 2- ne 9- ne vem
če ne, zakaj ne _____
- F07 Kako ocenjujete rabo lesne biomase uporabne v energetske namene v gospodinjstvu: | |
izpolni 07 in 08 v primeru, da je les naveden kot vir energije (1: nezadostno, ...5: odlično, 8)
- F08 Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju rabe lesne biomase uporabne v energetske namene v gospodinjstvu: | |
(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8)

F09 Morebitni dodatni komentarji o rabi lesne biomase uporabne v energetske namene: 1-da 8-ne

G NAPRAVE IN OPREMA

G01 Ali imate kak stroj oziroma napravo za pridobivanje in predelavo lesa samo v lasti članov gospodinjstva:

1- da (nadaljujemo z vprašanji, anketar glede na odgovore v G03 in G04 sam izpolni vprašanje 06 in 07)

8- ne (preskočimo vprašanji 03, 04)

G02 Imate kakšen tovrsten stroj v skupni uporabi (strojni krožek/formalna ali neformalna strojna skupnost):

1- da, kateri: _____

8- ne

G03 Stanje mehanizacije za pridobivanje lesa v lasti gospodinjstva in investicijski nameni:

	1- Število naprav	2- starost najnovejše naprave	3- skup. starost ostalih naprav	4- povprečno delovnih ur letno v uporabi v gozdu (vse napr.)	5- Posodobitev v 5. letih (1-da, 8-ne, 9-ne vem)
A- Motome žage					
B- Motoma čistilke					
C- Kmetijski traktorji					
D- Gozdarski traktorji					
E- Traktorski vitli					
F- Žičnice					
G- Harvesterji					
H- Procesorske glave					
I - Forvarderji					

G04 Stanje ostale mehanizacije za pridobivanje in predelavo lesa v lasti gospodinjstva in investicijski nameni:

	1- Število naprav	2- starost najnovejše naprave	3- skup. starost ostalih naprav	4- povprečno delovnih ur letno v uporabi (vse napr.)	5- Posodobitev v 5. letih (1-da, 8-ne, 9-ne vem)
A- Traktorske prik./polprikolice					
B- Kamioni, kamionske prikolice					
C- Nakladalne naprave s klešč.					
D- Cepilni stroji					
E- Sekalniki za sekance					
F- Žage za razrez hlodovine					
G- Drugi stroji:					

G05 A: Ocenite povprečne letne stroške servisiranja/popravil naprav za pridobivanje lesa: |_|_|_|_| 000 SIT

B: Koliko časa porabijo člani gospodinjstva za servisiranja/popravila: |_|_|_|_| ur/leto

G06 Ali nameravate vlagati sredstva v naprave za pridobivanje lesa: 1- da 8- ne 9- ne vem

G07 Ali nameravate vlagati denarna sredstva v drugo mehanizacijo za pridobivanje in predelavo lesa: 1- da 8- ne 9- ne vem

G08 Naštejte naprave ali storitve s področja pridobivanja in rabe lesa, ki jih nameravate v naslednjih 5. letih najemati:

NAPRAVA	STORITEV

G09 Kako ocenjujete stanje naprav in opreme za pridobivanje in predelavo lesa v gospodinjstvu: |_|_|
(1: nezadostno, ... 5: odlično, 8)

G10 Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju naprav in opreme za pridobivanje in predelavo lesa v gospodinjstvu: |_|_|
(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8)

G11 Morebitni dodatni komentarji o strojih in opremi za pridobivanje in predelavo lesa: 1-da 8-ne

H ODPRTOST (DOSTOPNOST) GOZDOV S PROMETNICAMI

H01 Odprtost vaših gozdnih kompleksov (prostorsko zaokrožena površina gozda) z gozdnimi prometnicami:

Kompleks	1- Vsa površina (ha)	2- % gospodarjene površine	3- Oddaljenost od doma (km)	4- Spravilna razdalja (m)	5- Odprtost s cestami (1-slaba, 2-srednja, 3-dobra)	6- Odprtost z vlakami (1-slaba, 2-srednja, 3-dobra)
A						
B						
C						
D						
E						
F						
G						
H						
I						

H02 Koliko sredstev ste v minulih 3 letih vložili v rekonstrukcijo/novogradnjo prometnic: | | | | | | 1000 SIT

H03 Kako so vzdrževane gozdne ceste, ki omogočajo dostop (dovoz) do vaših gozdnih kompleksov oz. parcel:
1- zelo dobro vzdrževane 2- dobro vzdrževane 3- slabo vzdrževane 4- niso vzdrževane
9- tega ne znam oceniti

H04 Ali imate težave pri rabi g. prometnic v tujem gozdu: 1-da, cest in vlak 2-da,cest 3-da,vlak 8-ne

H05 Ali so v vašem gozdu vlake, ki bi jih želeli utrditi za kamionski prevoz lesa: 1- da 8- ne 9- ne vem

H06 Ali bi želeli omejiti turistično rabo g. cest v vašem gozdu: 1- da, že omejujemo 2- da 8- ne 9- ne vem

H07 Ali bi vložili lastna sredstva v rekonstrukcijo/novogradnjo gozdnih cest v območju vaših gozdov:
1- da 8- ne 9- ne vem če ne, zakaj ne: _____

H08 Za katere izmed naštetih storitev, bi v naslednjih 5. letih najbolj potrebovali dodatno financiranje:
1-vzdrževanje vlak 2-gradnja vlak 3-gradnja cest 4-izdelovanje projektne dokumentacije 5-nič od naštetega

H09 Kako ocenjujete odprtost vaših gozdov (1:nezadostno, ...5:odlično, 8): | |

H10 Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju odprtosti vaših gozdov: | |
(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1:pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8)

H11 Morebitni dodatni komentarji o odprtosti gozdov: 1-da 8-ne

I USPOSOBLJENOST ZA DELO

I01 Število poškodb s trajnimi posledicami pri pridobivanju ali predelavi lesa v zadnjih desetih letih:

	1-Število poškodb pri delu v gozdu	2-Število poškodb pri predelavi lesa
A- Člani gospodinjstva		
B- Drugi, ki so delali v vašem gozdu		

I02 Zakon o varnosti in zdravju pri delu od čistih kmetov zahteva, da obrat pripravi ocene tveganj za dela na kmečkem gospodarstvu in izjavo o varnosti. Ali ste seznanjeni s tem: 1-da, deloma 2-da, dobro 8-ne

I03 Zakon o kmetijstvu zahteva ustrezno usposobljenost za nevarna dela s kmetijsko in gozdarsko mehanizacijo, ki se jo dokaže z ustreznim potrdilom o opravljenem preizkusu znanja. Ali se s tem strinjate:
1-da, v celoti 2-da, deloma 8-se ne strinjam 9-ne vem/nimam mnenja

I04 Kako ocenjujete usposobljenost članov gospodinjstva na področjih: (1-ne zna, 2-slabo, 3-dobro, 4-zelo dobro):

	1	2	3	4
A- Sečnja				
B- Ročno spravilo				
C- Spravilo s traktorji				
D- Nakladanje in prevoz lesa				
E- Gojitvena/varstvena dela				
F- Izdelava prostorninskega lesa (metrska drva)				
G- Razrez hlodovine (deske, ostrešja..)				

105 Kako ocenjujete naslednje potrebe po izobraževanju/usposabljanju za vaše člane gospodinjstva:

	1- nimamo potreb	2- potrebe imamo, a ne veliko	3- potrebe imamo, smo zelo zainteresirani za usposabljanje
A- Delo v gozdu	1	2	3
B- Gojenje gozdov	1	2	3
C- Prodaja lesa	1	2	3
D- Predelava lesa	1	2	3
E- Energetska raba lesne biomase	1	2	3

106 Kako vam ustrezajo naslednje oblike izobraževanja:

	1 - ustreza	8- ne ustreza	9- ne vem
A- Udeležba na tečajih v domači okolici	1	8	9
B- Usposabljanje na tečajih v Postojni	1	8	9
C- Individualni učitelj/inštruktor	1	8	9
D- Ekskurzije	1	8	9
E- Krožki, delavnice	1	8	9
F- Drugo:	1	8	9

107 Kako ocenjujete stanje usposobljenosti pri pridobivanju, predelavi in rabi lesa v vašem gospodinjstvu (1:nezadostno, ...5:odlično, 8):

| |

108 Kakšna so vaša pričakovanja na področju usposobljenosti pri pridobivanju, predelavi in rabi lesa v gospodinjstvu:

(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8)

| |

109 Morebitni dodatni komentarji pri usposobljenosti za delo: 1-da 8-ne

J PRODAJA LESA

J01 Komu prodajate les (če so vsi odgovori F, preskoči vprašanja 02, 03, 04) (vsota stolpca je 100 %):

	1- Okrogli les	2- Žagan les	3- Lesno kurivo (drva, sekanci)
A- Sam neposredno porabnikom			
B- Preko zadruge			
C- Gozdarskemu izvajalskemu podjetju (bivši GG)			
D- Drugim posrednikom - trgovcem z lesom			
E- Drugače			
F- Gozdnih lesnih sortimentov ne prodajamo			

J02 Kako prodajate okrogel les: 1-po povprečni ceni za posekan les 2-po kakovostnih razredih 3-včasih 1/ včasih 2 4-drugo

J03 Kje dobite največ informacij o cenah gozdnih lesnih sortimentov (obkrožite en odgovor):

1- od odkupovalcev direktno 2- v časopisu 3- od gozdarjev 4- na oglasni deski
5- na borzi lesa (Internova d.o.o.) 6- od sosedov 7- drugo: _____

J04 Ali bi se zaradi učinkovitejšega trženja lesa (doseganja višjih cen) povezali z drugimi gozdnimi posestniki:
1- da 8- ne 9- ne vem

J05 Kako ocenjujete prodajo lesa v gospodinjstvu (1:nezadostno, ...5:odlično, 8):

| |

J06 Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju prodaje lesa v gospodinjstvu:

(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8)

| |

J07 Morebitni dodatni komentarji o prodaji lesa: 1-da 8-ne

K INFORMIRANOST NA PODROČJU PRIDOBIVANJA IN RABE LESA

K01 Koliko ur mesečno porabite za (vsi člani gospodinjstva):

	Ur/mesec
A- Branje literature (članki/prispevki) s področij pridobivanja, predelave in rabe lesa	
B- Gledanje ali poslušanje strokovnih oddaj s področij pridobivanja, predelave in rabe lesa	

K02 Koliko strokovnih prireditev s področij pridobivanja, predelave in rabe lesa ste v zadnjih treh letih udeležili (sejmi, demonstracije, tečaji, predavanja) (dva člana gospodinjstva na enem tečaju je ena prireditev): K03 Kako ocenjujete dostopnost informacij s področij pridobivanja, predelave in rabe lesa za vas:
1- zelo dobro 2- dobro 3- slabo 4- nimam dostopa 5- me ne zanimajo 9- tega ne znam oceniti

K04 Naštejte do tri informacije s področja pridobivanja, predelave ali rabe lesa, ki so za vaše gospodinjstvo pomembne:

Šifra (naknadno)	Opis informacije

K05 Ocenite pomembnost naštetih virov informacij za vas na področju pridobivanja predelave in rabe lesa:

	1- nepomemben	2- malo pomemben	3- pomemben	9- ne vem
A- Ustno svetovanje ZGS	1	2	3	9
B- Pisno gradivo ZGS (zgibanke,....) razen odločb	1	2	3	9
C- Neformalna srečanja	1	2	3	9
D- Strokovne revije za pridobivanje predelavo in rabo lesa	1	2	3	9
E- Lokalna sredstva obveščanja (občinski časopis)	1	2	3	9
F- TV, radio	1	2	3	9
G- Časopisi za lastnike gozdov	1	2	3	9
H- Srečanja članov interesnih organizacij	1	2	3	9

K06 Ali imate v vašem gospodinjstvu osebni računalnik (PC):
1-da, uporabljam ga 2-da, uporabljajo ga ostali člani gospodinjstva
3-ne, a ga nameravamo kupiti 4- ne in ga zaenkrat ne nameravamo kupiti 9- ne vemK07 Ali imate dostop do interneta in ali ste že iskali informacije o gozdarstvu in gozdu:
1- da, na njem smo že iskali informacije o gozdarstvu in gozdu
2- da, a na njem še nismo iskali informacij o gozdarstvu in gozdu (ni potrebno spraševati vprašanja 08 in 09).
3- ne, zaenkrat nimamo dostopa do interneta (ni potrebno spraševati vprašanja 08 in 09).

K08 Ali bi uporabljali pogosto postavljena vprašanja (FAQ) na področju pridobivanja in rabe lesa (stran na internetu, kjer uporabniki vprašujejo, odgovore osebe pa ji odgovarjajo): 1-da 8-ne 9- ne vem

K09 Ali bi posredovali svoja mnenja naprej (forum je mesto na internetu, kjer se javno razpravlja o neki temi): 1-da 8-ne 9- ne vem

K10 Kako ocenjujete vašo informiranost pri pridobivanju/predel./rabi lesa (1:nezadostno, 5:odlično, 8): K11 Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju informiranosti pri pridobivanju, predelavi in rabi lesa v gospodinjstvu (-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8):

K12 Morebitni dodatni komentarji o informiranosti (dostopnost, viri, kakovost): 1-da 8-ne

L SODELOVANJE IN POVEZOVANJE Z DRUGIMI GOZDNIMI POSESTNIKI

L01 Ali ste član naštetih organizacij in kako ste z njenim delovanjem zadovoljni (obkrožite eno številko v vrstici):

	8-ne	1-DA, ne znam oceniti	2-DA, nezadovoljen	3-DA, zadovoljen	4-DA, zelo zadovoljen
A- Zadruga	8	1	2	3	4
B- Strojnega krožka	8	1	2	3	4
C- Strojne skupnosti	8	1	2	3	4
D- Združenja lastnikov gozdov	8	1	2	3	4
E- Kmetijsko-gozdarske zbornice	8	1	2	3	4
F- Drugo:	8	1	2	3	4

L02 Ali bi se povezali z drugimi gozdnimi posestniki v lokalni skupnosti: 1-da 8-ne 9- ne vem
če da, ocenite pomembnost naslednjih razlogov povezovanja za vas:

	1- nepomemben	2- malo pomemben	3- pomemben	9- ne vem
A- Medsebojno obveščanje	1	2	3	9
B- Prodaja lesa	1	2	3	9
C- Izvajanje gozdnih del	1	2	3	9
D- Izobraževanje lastnikov gozdov	1	2	3	9
E- Gradnja in vzdrževanje prometnic	1	2	3	9
F- Predelava lesa	1	2	3	9
G- Energetska raba lesa	1	2	3	9

L03 Ali ste že slišali za strojne krožke: 1- da 8- ne
če da, ali bi se vključili v dejavnosti strojnega krožka: 1- da, sem član 2- da 8- ne 9- ne vem

L04 Ali ste se o svojih načrtih za pridobivanje/predelavo/rabo lesa že posvetovali z drugimi gozdnimi posestnik:
1- da 2- ne
če da, ali lahko to izkušnjo opredelite kot pozitivno: 1-da 8-ne
če da, ali lahko to izkušnjo opredelite kot učno izkušnjo: 1-da 8-ne

L05 Kako ocenjujete vaše sedanje sodelovanje z drugimi gozdnimi posestniki (1:nezadostno, ...5:odlično, 8): |__|

L06 Kakšna so vaša petletna pričakovanja na področju sodelovanja z drugimi gozdnimi posestniki: |__|
(-1: pričakujem poslabšanje, 0: brez sprememb, +1: pričakujem izboljšanje, +2: imam načrt za izboljšanje, 8):

L07 Morebitni dodatni komentarji o sodelovanju in povezovanju (dodatni razlogi za povezovanje): 1-da 8-ne

M SPLOŠNA VPRAŠANJA

M01 Poklic anketirane(ga): _____ delovne dobe: |__| |__| let

M02 Šolska izobrazba anketiranega: 1-nepopolna osnovna šola 2-dokončana osnovna šola 3-poklicna šola
4-srednja šola 5-višja 6-visoka ali več 9-ni odgovora

M03 Ali bi bili pripravljeni sodelovati pri podrobnejši raziskavi in predstavitvi (na internetu) vašega gospodarjenja z gozdovi: 1-da 8-ne

M04 Morebitni dodatni komentarji o anketi: 1-da 8-ne

Anketirani je sodeloval pri anketiranju: 1- z zanimanjem in zelo aktivno 2- korektno in in s pozitivnim odnosom
3- indiferentno in brez posebnega zanimanja 4- z negativnim odnosom do anketiranja

Anketni list izpolnil: |__| |__| |__| Podpis: _____

MNENJA ANKETARJA

